

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Dominik Feri

Posesorní ochrana

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 22. června 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má **311 866** znaků včetně mezer.

Dominik Feri

V Praze dne 22. června 2020

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	6
1 ÚVOD	7
2 VÝVOJ POJETÍ DRŽBY	9
2.1 DRŽBA V PRÁVU ŘÍMSKÉM	9
2.1.1 <i>Obecně o držbě v právu římském</i>	9
2.1.2 <i>Corpus possessionis a animus possidendi</i>	10
2.1.3 <i>Římskoprávní držba: faktický stav či právo?</i>	11
2.2 INTERMEZZO	13
2.3 DRŽBA V OBECNÉM ZÁKONÍKU OBČANSKÉM	14
2.3.1 <i>Východiska k pojetí držby v obecném zákoníku občanském</i>	14
2.3.2 <i>Držba a držení, právo na držbu a právo držby</i>	15
2.3.3 <i>Úprava držby v obecném zákoníku občanském</i>	18
2.3.4 <i>Blíže k držbě práva</i>	19
2.4 PRVOREPUBLIKOVÉ REKODIFIKAČNÍ SNAHY POHLEDEM DRŽBY	20
2.4.1 <i>Nový stát a nové právo</i>	20
2.4.2 <i>Stručně k úpravě držby v osnově 1937</i>	21
2.4.3 <i>Jednotná koncepce držby (jednotná konstrukce držby)</i>	22
2.4.4 <i>Úvahy o pojetí držby do poloviny 20. století</i>	24
2.5 DRŽBA VE STŘEDNÍM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU	27
2.5.1 <i>Dobová východiska</i>	27
2.5.2 <i>Pojetí držby ve středním občanském zákoníku</i>	27
2.5.3 <i>Úprava držby ve středním občanském zákoníku</i>	28
2.6 DRŽBA V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU Z ROKU 1964	29
2.6.1 <i>Odklon od držby</i>	29
2.6.2 <i>Držba v občanském zákoníku z roku 1964 po přijetí zákona č. 131/1982 Sb.</i>	30
2.6.3 <i>Držba v občanském zákoníku z roku 1964 od roku 1992 do jeho derogace</i>	31
3 DRŽBA V PLATNÉM PRÁVU	34
3.1 POJETÍ DRŽBY V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU	34
3.1 DRŽITEL	34
3.1.1 <i>„Kdo vykonává právo“</i>	35
3.1.2 <i>„pro sebe“</i>	36
3.2 JEDNOTNÁ KONSTRUKCE DRŽBY V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU	37
3.3 DRŽBA VLASTNICKÉHO PRÁVA	38
3.4 DRŽBA JINÉHO PRÁVA	40
3.5 NABYTÍ A ZÁNİK DRŽBY	42
3.5.1 <i>Bezprostřední nabytí držby</i>	42
3.5.2 <i>Prostředěčné nabytí držby</i>	43
3.5.3 <i>Zánik držby</i>	44
3.6 TŘI FIGURY DRŽBY	45
3.6.1 <i>Držba řádná</i>	45
3.6.2 <i>Držba poctivá</i>	46
3.6.3 <i>Držba pravá</i>	47
3.7 SOUDOBÉ ÚVAHY O POVAZE DRŽBY	48
4 INTERDIKTNÍ OCHRANA DRŽBY V MINULOSTI	54
4.1 OCHRANA DRŽBY V ŘÍMSKÉM PRÁVU	55
4.1.1 <i>Úvod k ochraně držby v římském právu</i>	55
4.1.2 <i>Interdicta retinendae possessionis</i>	56
4.1.3 <i>Interdicta recuperandae possessionis</i>	57
4.2 OCHRANA DRŽBY V OBECNÉM ZÁKONÍKU OBČANSKÉM	58
4.2.1 <i>Obecně</i>	58
4.2.2 <i>Žaloba pro rušení držby</i>	58
4.2.3 <i>Žaloba pro vypuzení z držby</i>	60

4.2.4	Řízení o žalobách z rušené držby	61
4.3	OCHRANA DRŽBY V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU Z ROKU 1964	64
4.3.1	Kontext	64
4.3.2	Pokojný stav	65
4.3.2	Zřejmý zásah	68
4.3.3	Ochrana poskytovaná správními orgány	69
4.3.4	Řízení o ochraně pokojného stavu	69
4.3.5	Poučení z ochrany pokojného stavu	70
5	POSESORNÍ ŽALOBY V PLATNÉM PRÁVU	72
5.1	ŽALOBA PRO RUŠENÍ DRŽBY	72
5.1.1	Obecně	72
5.1.2	Svémoc	73
5.1.3	Rušení	74
5.1.4	Žalobce a žalovaný	76
5.1.5	Petit žaloby	77
5.1.6	Námitky	78
5.2	ŽALOBA PRO VYPUZENÍ Z DRŽBY	80
5.2.1	Obecně	80
5.2.2	Vypuzení	80
5.2.3	Žalobce a žalovaný	82
5.2.4	Petit žaloby	82
5.2.5	Námitky	82
5.3	ZÁKAZ PROVÁDĚNÍ STAVBY	83
5.3.1	Obecně	83
5.3.2	Stavba a její provádění	84
5.3.3	Žalobce a žalovaný	84
5.3.4	Záповěď	85
5.3.5	Petit	86
5.4	PREKLUZIVNÍ LHŮTY	86
6	POSESORNÍ ŘÍZENÍ	88
6.1	ÚČEL	88
6.2	PRAVOMOC A PŘÍSLUŠNOST	89
6.2.1	Pravomoc	89
6.2.2	Příslušnost	90
6.3	ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ	90
6.3.1	Návrh	90
6.3.2	Zjišťování poslední držby a svémocného rušení	90
6.3.3	Doručování	91
6.3.4	Poplatková povinnost	93
6.3.5	Předběžné opatření	93
6.3.6	Koncentrace řízení a neúplná apelace	94
6.4	JEDNÁNÍ	95
6.5	ROZHODNUTÍ A OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	96
6.5.1	Rozhodnutí a smír	96
6.5.2	Odvolání	97
6.5.3	Lhůta pro rozhodnutí	97
6.5.4	Ústavní soud	98
6.6	VZTAH K PETITORNÍMU ŘÍZENÍ	99
6.6.1	Obecně	99
6.6.2	Předběžné opatření	99
6.6.3	Náhrada škody	100
7	STATISTICKÉ ÚDAJE A PRÁVNÍ ÚPRAVA DE LEGE FERENDA	101
7.1	POČET ŘÍZENÍ	101
7.2	RYCHLOST ROZHODOVÁNÍ	102

7.3	RYCHLOST VE SROVNÁNÍ S PETITORNÍM ŘÍZENÍM	104
7.4	RYCHLOST POSESORIA – REALITA NEBO MÝTUS?	104
7.5	DE LEGE FERENDA	105
7.5.1	<i>Odstranění prokazování svémocného rušení</i>	105
7.5.2	<i>Označení žaloby</i>	105
7.5.3	<i>Ochrana jakékoliv držby</i>	106
8	FACIT	107
	SEZNAM CITOVANÉ LITERATURY	111
	SEZNAM CITOVANÉ JUDIKATURY	117
	PŘÍLOHA Č. 1: VYBRANÁ JUDIKATURA NALÉZACÍCH A ODVOLACÍCH SOUDŮ	123
	PŘÍLOHA Č. 2: MODELOVÉ ROZHODNUTÍ	127
	ABSTRAKT	130

Seznam použitých zkratek

Digesta seu Pandectae: **Dig. či Digesta**

Iustiniani Institutiones: **Inst.**

Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný občanský zákoník rakouský: **OZO či ABGB**

Civilní řád soudní č. 113/1895 ř.z.: **CŘS**

Osnova vládního návrhu československého občanského zákoníku z roku 1937: **OZ 1937**

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník: **OZ 1950 či střední občanský zákoník**

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník: **OZ 1964**

Zák. č. 99/1969 Sb., občanský soudní řád: **OSŘ**

Zák. č. 89/2012 Sb.: **OZ**

1 Úvod

Příběh o posesorní ochraně rušené držby je příběhem o účelnosti a rychlosti. Těmto dvěma faktorům je podřízeno vše.¹

Právě, když jde o posesorní ochranu, může veřejná moc (prostřednictvím k tomu příslušných závazně rozhodujících orgánů) nejlépe prokázat své tvrzené kvality. Odstoupíme-li od platného znění o krok zpět, zjistíme velmi rychle, že tato řízení ale mohou na druhou stranu odhalit frapantní nedostatky právní úpravy a faktického soudního rozhodování. Takové nedostatky, které účastníkům řízení zavdají důvod ptát se, zdali se jim vyplatilo řešit jejich záležitost pořadem civilního práva. Možná dokonce, zdali se jim vůbec vyplatilo uzavřít společenskou smlouvu, byť v tom poněkud nebylo na výběr.

Změna poměrů po roce 1989 se promítla do všech koutů právního řádu, soukromé právo nevyjímaje. Typovým předchůdcem posesorní ochrany byla až do rekonstrukce a přijetí současného občanského zákoníku tzv. ochrana pokojného stavu. Není velkým překvapením, že do rekonstrukce k žádné významné institucionální změně ochrany, jež je rušené držbě poskytována, nedošlo.

Osobně to nepřičítám liknavosti zákonodárce, ale spíše komplexnosti tohoto institutu. Kládl-li by si zákonodárce otázku „*Poskytujeme dostatečnou ochranu držbě?*“, neubráníl by se nutkání, aby mu spontánně na mysl tanula otázka přirozeně navazující: „*Obstojí i v nových poměrech koncepce držby zavedená za socialismu?*“. A to stále ponecháváme stranou záležitosti institucionálního (praktického) zabezpečení ochrany držby ze strany veřejné moci či systematické souladnosti takové zamýšlené úpravy, jež by nadto zákonodárce musel vypořádat. Na komplexní novou úpravu uvádějící soudní ochranu rušené držby ve specifickém zrychleném řízení si tak museli potenciální účastníci řízení „počkat“ až do 1. ledna 2014.

V této práci nejprve shrnuji historický vývoj pojetí držby a teoretické úvahy o její povaze. Spor mezi zastánci držby jako faktického stavu či subjektivního práva zde nelze pominout, byť se jedná (mírně řečeno) o věcněprávní ekvivalent gordického uzlu.

Třetí část pojednává o účinné hmotněprávní úpravě držby.

---

¹ Tato v podstatě imanentní vlastnost posesorní ochrany je např. v Rakousku, kde má posesorní ochrana nepřerušenu tradici, podrobena rozsáhlé kritice. Mnozí autoři ovšem současně horlivě vystupují na její obranu. Viz DOBROVOLNÁ, E. in LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 232. V našem prostředí rozsáhlejší kritiku existence posesorní ochrany *per se* nenalzáme. Důvodem je pravděpodobně stále ještě probíhající seznamování se s tímto novým institutem a zřídkavě se vyskytující soudní střety s petitorními řízeními, které by pro účastníky přinášely komplikované závěry.

Čtvrtá část doplňuje část první a poskytuje srovnání ochrany, která byla rušené držbě v minulosti poskytována.

Pátá část rozvíjí část třetí a podává výklad o dílčích skutkových podstatách rušení držby obsažených v občanském zákoníku.

Šestá část se detailně věnuje řízení o žalobách z rušené držby, a to zejména s využitím rozhodnutí získaných od nalézacích i odvolacích soudů.

V sedmé části se zaměřuji na rozhodovací praxi soudů v řízeních o žalobách z rušené držby. S využitím statistických dat se snažím zjistit, zda jsou lhůty pro rozhodnutí u nalézacích soudů dodržovány, a zda je tak držbě ochrana poskytována i mimo sbírku zákonů. Nadto navrhuji, jaké úpravy by zákonodárce mohl přijmout, aby bylo lépe dosahováno účelu posesoria.

Po šesti letech účinnosti by bylo poněkud neambiciózní napsat diplomovou práci, která by se vyčerpávala toliko prostým srovnáním právních úprav a popisem řízení jaksi od stolu. Kladu si za cíl umístit těžiště této práce blíže skutečným situacím v běžném životě. Věřím rovněž, že se mi podaří obhájit, že nauka o držbě a její ochraně má naprosto praktické využití, a že není toliko předmětem doktrinárních úvach vytvářejících neprostupnou džungli výměřů, teorií a přístupů. Jinak vzato, že neplatí, že vlastnické právo je institut od Boha, zatímco držba od ďábla.

Účinná úprava nebyla snesena z hory na kamenných deskách. Tvůrci občanského zákoníku navazují na úpravu prvorepublikovou, jež má sama hluboké kořeny. Navázala na ně však praxe? Nejedná se jen o romanistický přežitek?

Tudíž si položme otázku: *žaloby z rušené držby opět máme, nastala ale opět i jejich renesance?*

2 Vývoj pojetí držby

Každá práce, jež si klade za cíl podat úplný obraz o ochraně držby, nesmí pominout důsledný výklad o institutu držby samotné. Vždyť patrně i zájem mnohých se upne ke zkoumání teoretických východisek a hmotněprávní koncepce držby teprve za situace, kdy je do držby zasaženo a soudu napadl úkol odklidit ten který držební spor.

Stejně jako pro mnohé četné právní instituty je pro držbu symptomatické, že se jedná o nádobu, jež byla v každém období plněna jiným obsahem.

Pro každé období je ovšem příznačné, že při nazírání na onu nádobu hleděli autoři ze značně odlišných a vzdálených pozic. Často tak sobě vzdálených, že se přes onu nádobu ani neviděli, či vidět nechtěli. Tím míním odvěké spojení se o podstatu držby, které se vine statěmi o držbě napříč dějinami jako červená nit.

2.1 Držba v právu římském

2.1.1. Obecně o držbě v právu římském

Tradiční římskoprávní prameny nesnáší žádnou explicitní definici držby. Absenci *prima facie* definice však nelze pokládat za značnou komplikaci, neboť o co méně se autoři římskoprávní věnují oproti pozdějším autorům tvorbě teoretických škatulek, o to více pozornosti věnují kazuistickému popisu nabývání a ztráty držby.² Zcela bez výměru tedy nejsme. Uvádí-li pak Paulus, že držet lze věci toliko hmotné, a to pouze je-li dáno jejich fyzické ovládnutí a vůle k němu, lze tento fragment uspokojivě pokládat za definiční pro pojetí držby v římském právu.³

Při pátrání po původu latinského slova *possessio* označujícího držbu v „objektivním“⁴ smyslu dojdeme k odvození od slov „*potis*“ a „*sedere*“, tedy „mocně“ (způsobem z něhož se moc přímo podává) a „sedět“.^{5 6 7} Blaho poukazuje na přimknutí původní držby k pozemkům. Právě s pozemky je spojen vznik držby, jako právního nástroje umožňujícího podržet si ve vlastnictví

---

² *Pars pro toto* např.. Dig. 41, 2, 1 ; Dig. 41, 2, 13

³ Dig. 41, 2, 3: „*Possideri autem possunt, quae sunt corporalia. 1. Et apiscimur possessionem corpore et animo, neque per se animo aut per se corpore.*“

⁴ Tedy nikoliv fyzické „držení“ (*corpus possessionis*), ale jemu nadřazený, právem aprobovaný institut

⁵ Dig. 41, 2, 1: „*pr. Possessio appellata est, ut et Labeo ait, a sedibus quasi positio, quia naturaliter tenetur ab eo qui ei insistit, quam Graeci katoxyn dicunt.*“

⁶ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 162.

⁷ PFEIFER, K. Was ist und gilt im römischen Rechte der Besitz? Tübingen: Lauppsche, 1840, s. 1.

státní pozemky (tzv. *ager publicus*), přesto s možností dát je v užívání a souběžně jim efektivně poskytnout právní ochranu.^{8 9 10}

V návaznosti na shora uvedený fragment konstatující, že předmětem držby mohou být toliko věci hmotné, je ještě nutné zmínit vývoj v poklasické éře. V době Justiniánově se již obecně připouští i držba věci nehmotné, tj. držba práva (*possessio iuris* či tzv. *quasi possessio*). Taková držba představovala držbu takového práva, jež připouštělo opakovaný výkon.^{11 12}

Pro zachování udržitelného rozsahu této práce ponechávám stranou učení o *possessio civilis* a *naturalis possessio*, jako institutech definujících obecné držbě podřazené držební vztahy.¹³ Z hlediska zaměření této práce jsou totiž klíčová učení o držbě (*possessio*, resp. *possessio pro suo*¹⁴) a především obecná učení o nabývání *corpore et animo*.

2.1.2. Corpus possessionis a animus possidendi

Jak uvádí Rouček, tak o držbě hovoříme tehdy, je-li naplněna skutková podstata držby (*casuspositio possessionis*), tedy je-li dán určitý souhrn právně relevantních skutečností.¹⁵ Mezi tyto skutečnosti řadíme již od dob klasických římských autorů tzv. *corpus possessionis* a *animus possidendi*, tedy pojmové znaky držby.

Corpus possessionis (či *corporalis possessio*) značí faktickou držbu neboli skutečnost držby. Rozumíme tím stav, jenž je objektivně vnímatelný, též se hovoří o tzv. objektivním pojmovém prvku držby.^{16 17} Takto úzké pojmové vymezení by bylo ovšem dostačující v raných dobách, kdy se držba vztahovala toliko k pozemkům určeným k bezprostřednímu osobnímu užívání. Obchodní a společenský rozvoj si vyžadoval rozšíření vnímání toho, kdy je hmotná věc¹⁸ fyzicky ovládána, a tudíž je podmínka *corporalis possessio* splněna. Nelze přijmout, že by držba při mnohosti držených pozemků z důvodu nemožnosti jejich současného fyzického ovládnutí pro nesplnění podmínky *corporalis possessio* pominula.¹⁹ Skutečnost držby je potřeba vnímat jako

---

⁸ BLAHO, P. Niektoré teorie o držbě a ich kritika. Právny obzor, 1972., s. 761. Ve shodě s BARTOŠEK, M. Dějiny římského práva: (ve třech fázích jeho vývoje). 2. přeprac. vyd. Praha: Academia, 1995, s. 179.

⁹ Srov. KASER, M., Eigentum und Besitz im älteren römischen Recht. Böhlau: Köln 1956, s. 254.

¹⁰ MÜLLER, T. Besitzschutz in Europa: Eine rechtsvergleichende Untersuchung über den zivilrechtlichen Schutz der tatsächlichen Sachherrschaft. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010, s. 7 a násl.

¹¹ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 164.

¹² VANČURA, J. Úvod do studia soukromého práva římského. Díl I. Praha: vlastním nákladem, 1923., s. 173 a násl.

¹³ V podrobnostech REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 184.

¹⁴ SKŘEJPEK, M. Římské soukromé právo. Systém a instituce. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 123.

¹⁵ SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. a kol., Komentář k čl. Obecnému občanskému zákoníku a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Praha, 1935, s. 70.

¹⁶ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 188

¹⁷ SKŘEJPEK, M. Římské soukromé právo. Systém a instituce. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 123.

¹⁸ K tomu viz poznámka č. 3.

¹⁹ SKŘEJPEK, M., BĚLOVSKÝ, P., ŠEJDL, J., FALDA, D. Římské právo v občanském zákoníku: Komentář a prameny. Věcná práva. Praha: Auditorium 2017, s. 50.

možnost uskutečnění držby, tedy možnost držet, kdykoliv se pro to držitel věci rozhodne. Paulus tedy v této věci uvádí přílehlavý příklad horských pastvin, které v zimě leží ladem, a z kterých je před zimou hnán dobytek. Ač leží v zimě ladem a nejsou bezprostředně a přímo fyzicky obhospodařované a ovládané, držitel je v držbě nepozbývá.²⁰ Důvodem je, že je držitel drží *solo animus*, pouze vůlí.²¹

Bez pojmového prvku *animus possidendi*, tj. bez přítomnosti držební vůle, nebylo podle římského práva držby. Jedná se o subjektivní pojmový prvek držby.²² *Animus* představuje držitelovu vůli mít věc pro sebe. Takové definiční pojetí *animu* však bezpodmínečně neznamená, že se musí jednat o vůli projevenou navenek, lze její existenci pouze presumovat.²³

Corpus nemusel být přítomen vždy a v běžné životě římské společnosti se jednalo o každodenní jev. Držbu totiž bylo možné nabýt i prostřednictvím podřízených svobodných osob nebo otroků. Jinými slovy nabýváme držbu projevením vlastní vůle (*animus*), ovšem fyzickým působením (*corpus*) jiného.^{24 25} Aby z konkrétní právní skutečnosti povstávala držba, musel ale vždy být přítomen *animus*. Nebylo-li tomu tak, jednalo se o stav, který pozdější nauka pojmenovala jako detenci.²⁶

2.1.3 Římskoprávní držba: faktický stav či právo?

Na úvod tohoto oddílu je nutné podotknout, že otázce povahy držby v římském právu se zejména novověcí autoři věnují značně více, nežli římstí právníci klasického období. Jak rovněž známo úvahy o pojetí držby v římském právu jsou pro jeho recepci platné a přílehlavé i v 19. a 20. století. Některé zde uvedené závěry tedy v této práci ještě zaslouží zopakování.

Již Savigny ve své pro moderní vnímání držby přelomové práci *Das Recht des Besitzes* rozpoznává, že římské právo držbu pojímá jako prostý faktický stav, se kterým ovšem spojuje právní následky.^{27 28} Mackeldey konstatuje, že držba není sama o sobě právo, ale je zdrojem práv.²⁹

²⁰ Dig. 41, 2, 3, 11: „*Saltus hibernos aestivosque animo possidemus, quamvis certis temporibus eos relinquamus.*“

²¹ Papinianus, Dig. 41, 2, 44, 2: „*Nam saltus hibernos et aestivos, quorum possessio retinetur animo.*“

²² Proti tomu *corpus*, srov. SKŘEJPEK, M. Římské soukromé právo. Systém a instituce. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 123.

²³ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 189.

²⁴ Dig. 41, 2, 3, 12: „*Ceterum animo nostro, corpore etiam alieno possidemus, sicut diximus per colonum et servum, nec movere nos debet, quod quasdam etiam ignorantes possidemus, id est quas servi peculiariter paraverunt: nam videmur eas eorundem et animo et corpore possidere.*“

²⁵ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 191.

²⁶ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 163.

²⁷ „*Was das erste betrifft, so ist es klar, dass der Besitz an sich, seinem ursprünglichen Begriffe nach, ein blosses Factum ist: eben so gewiss ist es, dass rechtliche Folgen damit verbunden worden sind.*“ viz VON SAVIGNY, F. C., Das Recht des Besetzes. Siebente Auflage. Wien: Carl Gerold's Sohn, 1865., s. 43.

²⁸ V protikladu k němu ale např. jeho současník G. F. Puchta viz STEINKE, H., Die Begründung der Rechtswissenschaft seit 1810. In (ed.) TENORTH H.-E., Geschichte der Universität Unter den Linden 1810-2010. Berlin: Akademie Verlag GmbH, 2012., s. 116 a násl.

²⁹ MACKELDEY, F. Compendium of Modern Civil Law. New York: Philip Ignatius Kaufmann, 1845., s. 233.

Z naší dřívější literatury shodně proslovuje i Sommer, jenž držbu jako *panství faktické* staví do poměru k vlastnictví, jako *panství právnímu*.³⁰ Z pozdější doktríny přisvědčuje římskoprávnímu pojetí držby jako faktu jak Kincl, Urfus a Skřejpek³¹, tak i Rebro s Blahem³².

Proti názorovému proudu pojímajícímu římskoprávní držbu výlučně jako faktum stojí např. Vážný, jenž prohlašuje, že držba v římském právu není pouhé faktum, nýbrž i právo. Obojí povahy si dle jeho slov byli klasičtí právníci vědomi. Vážný proti pojetí držby toliko jako faktického stavu předkládá: „*Ale na druhé straně jsou si vědomi, že je to právní řád, který držbu vymezuje, držbu přiděluje tomu neb onomu, že všeobecně plurimum ex iure possessio mutuatur (fr. 49, pr.)*“.³³ Důležitým zdrojem podporujícím obojí pojetí držby v římském právu je právě Papinianův fragment, na který odkazuje Knappová³⁴, před ní Vážný³⁵, ale dokonce již Kaufmann v roce 1845 ve své kritické poznámce k Mackeldeyově pojetí držby ovlivěném Savignym.³⁶ V tomto fragmentu Papinianus konstatuje, že ti, kdož jsou v moci jiného (např. otroci), mohou věc „mít“ v peculiu, ale nemohou ji držet, neboť držba není věcí pouze faktickou, ale i právní.³⁷ Knappová podkládá teorii o tom, že klasičtí autoři nepojímali držbu toliko co faktum, nýbrž i co právo konstatováním, že jde-li držbu uchovávat pouhou vůlí (*solo animus*), co více by mělo prokazovat, že vedle faktického prvku se prosazuje i prvek právní.³⁸

Skřejpek tento pohled rozporuje. Namítá, že diskrepance v Digestech³⁹ mají svůj původ nikoliv v tom, že by část klasické římské doktríny a praxe pokládala držbu za právo, nýbrž v tom, že fragmenty podporující existenci držby jako práva ve skutečnosti reflektují praktický aspekt držby, tj. její ochranu.⁴⁰ Vladár na problém pojetí držby v římském právu nahlíží jiným prisma-

---

³⁰ SOMMER, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. 2. nezměněné vyd. Praha: Nákladem spolku čsl. právníků „Všehrd“, 1946. s. 195.

³¹ „*Držba (...) je faktická všeobecná moc nad věcí (hmotnou)*“ viz KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 161.

³² „*v držbe teda videli (římsští právníci, pozn. D. F.) predovšetkým faktický stav*“ viz REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 182.

³³ VÁŽNÝ, J. Vlastnictví a práva věcná. Brno: Československý akademický spolek Právnick v Brně, 1937, s. 88 a násl.

³⁴ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 580.

³⁵ VÁŽNÝ, J. Vlastnictví a práva věcná. Brno: Československý akademický spolek Právnick v Brně, 1937, s. 89.

³⁶ MACKELDEY, F. Compendium of Modern Civil Law. New York: Philip Ignatius Kaufmann, 1845., s. 233 a násl. pod čarou

³⁷ Dig. 41. 2. 49. 1: „*Qui in aliena potestate sunt, rem peculiarem tenere possunt, habere possidere non possunt, quia possessio non tantum corporis, sed et iuris est.*“

³⁸ V podrobnostech KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 580.

³⁹ Např. výše uvedeného fragmentu s tímto, v němž Paulus zmiňuje (byť se neztotožňuje), že Ofilius a Nerva tvrdí, že poručenec může držet i bez přivolení tutora, neboť držba je faktickým stavem, nikoliv právem, viz Dig. 41, 2, 1, 3: „*Ofilius quidem et Nerva filius etiam sine tutoris auctoritate possidere incipere posse pupillum aiunt: eam enim rem facti, non iuris esse*“

⁴⁰ SKŘEJPEK, M., BĚLOVSKÝ, P., ŠEJDL, J., FALDA, D. Římské právo v občanském zákoníku: Komentář a prameny. Věcná práva. Praha: Auditorium 2017, s. 51.

a namítá, že vnímání držby bylo vše, jen ne v čase konstantní. Oproti dřívějším obdobím tak dle něj v období justiniánském byla více nazírána jako právo k věci nežli *res facti*.⁴¹

Můžeme tedy shrnout, že současný převažující pohled na římskoprávní držbu je, že se jedná o faktický stav, případně faktický stav, s nímž právo spojuje určité následky. Názory podporující existenci držby jako práva stojícího při a vedle držby jako faktického stavu jsou spíše v menšině.

Domnívám se, že odkazy na římskoprávní pojetí držby jako práva jsou málokdy samostojné, nýbrž mají spíše podpořit autorův pohled na právo platné v tom daném čase a místě. Nemíním to ovšem ani náznakem jako kritiku. Dokládám tím pouze význam římského práva při úvahách o současném právu soukromém, a to nejenom platném, nýbrž i o právu soukromém, jaké by mělo být.

2.2 Intermezzo

V římském klasickém a do jisté míry i poklasickém období prodělala držba skutečný rozmach. Autoři pozdějších období, tedy glosátoři a komentátoři, držbě pozornost sice věnovali, ale nauka o ní nepřišla k rozkvětu. Určité pozornosti se dostalo již zmíněné držbě práva (*quasi possessio*).⁴²

Blaho k autorům tohoto období kriticky poznamenává: „*Krútili sa okolo známej kontraverzie, či je držba právom alebo skutočnosťou. Aj keď skúmali jednotlivé vzťahy, v ktorých sa faktická alebo právna povaha držby prejavuje, predsa nepochopili jadro tejto otázky.*“ Držba byla nahlížena jako právo věcné.⁴³ Nejinak tomu bylo i v pozdějších obdobích, samozřejmě nikoliv bezvýjimečně, jak již to u držby bývá zvykem.^{44 45}

Krátkou zmínku věnuji ještě i středověkému městskému právu. Vrcholným dílem tohoto období na našem území je Koldínova kodifikace zvaná Práva městská království českého. Ač se Koldín hojně římskoprávními prameny inspiruje⁴⁶, systematika držby není z římského práva přejata. Držba (*držení*) nestojí v Koldínově díle sama o sobě, ale přimyká se k jiným institutům, zejména k dědění a vydržení.⁴⁷

---

⁴¹ BLAHO, P., MLKVÝ, M. a VLADÁR, V. Držba v římskom a kánonickom práve. Praha: Leges, 2019., s. 52 a ná

⁴² Tamtéž, s. 137 a násl.

⁴³ V detailech BLAHO, P. Niektoré teórie o držbe a ich kritika. Právny obzor, 1972., s. 763.

⁴⁴ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 72

⁴⁵ BLAHO, P., MLKVÝ, M. a VLADÁR, V. Držba v římskom a kánonickom práve. Praha: Leges, 2019., s. 145.

⁴⁶ SKŘEJPEK, M., FALADA, D. Římské právo v Koldínově díle. In: MALÝ, K., ŠOUŠA, J. Městské právo ve střední Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference "Práva městská Království českého" z 19. - 21. září 2011, Praha. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, s. 125 a násl.

⁴⁷ MALÝ, K. Práva městská Království českého: edice s komentářem. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, s. 700 .

Až postupná změna ekonomických poměrů (v důsledku průmyslové revoluce) a osvícenství vedou k povšechné obrodě zájmu o nauku o držbě. Třebaže se zakotvení úpravy držby prosazuje již v raných kodifikacích jako např. v Kodexu Maximilianeus Bavaricus (1756) či v pruském Obecném zemském právu (1794)⁴⁸, tak za skutečný mezník označující počátek nové perspektivy držeby nauky lze bez přehánění označit až již zmíněné Savignyho pojednání *Das Recht des Besitzes* z roku 1803.⁴⁹ Toto dílo bylo v následujících letech značně uznáváno (např. Thibaut) ale i kritizováno.⁵⁰ Obojí ale značně přispívalo rozvoji teoretického pojetí držby. Konečně v rakouském Všeobecném občanském zákoníku z roku 1811 se držbě i v pozitivním právu dostává takové pozornosti, jakou v běžném a obchodním životě má.

2.3 Držba v obecném zákoníku občanském

2.3.1 Východiska k pojetí držby v obecném zákoníku občanském

Dne 1. června 1811 byl vyhlášen patentem č. 946 sb. z. s. obecný občanský zákoník rakouský, který se svou účinností 1. ledna 1812 stává základem soukromého práva na našem území.⁵¹ Ač autoři podle zadání neměli bezvýjimečně lpět na římském právu, přece tvoří naprostý základ tohoto kodexu. Právě této skutečnosti přisuzuje Tilsch, že se v praktickém životě tak rychle prosadil, neboť i předchozí úprava (např. práva městská) z římského práva vycházela.⁵² Do československého práva byl rakouský obecný občanský zákoník recipován zákonem č. 11/1918 Sb. a dále nazýván jako československý obecný zákoník občanský.⁵³

V úvodu se musíme vyrovnat s terminologickými nejasnostmi. Nauka o držbě obecně a napříč časem představuje úsek soukromého práva, který víc než úseky jiné, vyžaduje precizní práci s pojmoslovím. K této přirozené obtížnosti přistupuje u obecného zákoníku občanského ta těžkost, že původním autentickým textem byl podle vyhlášovacého patentu text německý.⁵⁴ Nedůslednost překladatelů do češtiny přináší podle Knappové pouze „zmatek nad zmatek“.⁵⁵

---

⁴⁸ MÜLLER, T. Besitzschutz in Europa: Eine rechtsvergleichende Untersuchung über den zivilrechtlichen Schutz der tatsächlichen Sachherrschaft. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010, s. 33.

⁴⁹ BLAHO, P. Niektoré teorie o držbě a ich kritika. Právny obzor, 1972., s. 764 a násl.

⁵⁰ ANONYM. Darstellung der Lehre vom Besitz als Kritik des von Savigny'schen Buches: "Das Recht des Besitzes". Berlin: Rücker und Püchler, 1840. Předmluva.

⁵¹ MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha první. Nauky obecné. 2. vyd. Brno: Barvič & Novotný, 1929. s. 7.

⁵² TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 21 a násl.

⁵³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl I. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 27

⁵⁴ Odst. X. vyhlášovacého patentu z 1. června 1811, č. 946 Sb. z. s., viz ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl I. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 43

⁵⁵ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 581.

2.3.2 Držba a držení, právo na držbu a právo držby

Jasný obraz nauky o držbě v 19. století a první polovině 20. století zamlžuje vedle posunu v samotné držební nauce i vývoj jazyka. Nahlédneme-li do prvního českého úředního překladu obecného zákoníku občanského z roku 1812 od Veselého a Nejedlého⁵⁶ zjistíme, že o držbě pojednává jako o držení.⁵⁷ Shodně o držbě jako o držení pojednává i český překlad z roku 1904.⁵⁸ Randovo ústřední dílo (1890) zase hovoří o držbě.⁵⁹ Krčmář (1925) hovoří opět o držení.⁶⁰ Dá se tedy shrnout, že autoři používali oba výrazy *promiscue*.

Jistou komplikaci však přináší Rouček, který držbu a držení jasně odděluje. Má za to, že držení je stav vyplývající ze společenských (faktických) poměrů, zatímco držba je právní konstrukt, přičemž tyto dva se nemusí překrývat.⁶¹ Jeví se mi, že jeho úmyslem bylo terminologickým odlišením poskytnout jazykové východisko z tradiční a poněkud bezvýchodné debaty o držbě jako faktu či právu.

Zajímavější vývoj prodělal například pojem majitel, tedy osoba, jež detinuje.⁶² Veselý s Nejedlým v prvé překladu hovoří o chovateli.⁶³ Komentář z roku 1874 pak hovoří vedle toho i o jmětelci.⁶⁴ Překlad z roku 1904 zase o majetníkovi.⁶⁵ Málokterý právní pojem vyvolává dlouhodobě takové kontroverze (dnes již nikoliv etymologií, ale chybnou záměnou s držitelem vlastnického práva).⁶⁶

Dalšími pojmy, které je nutno ujednotit a přísně odlišovat jsou právo držby (právo držební), právo k držbě a právo na držbu.

Randa traktuje, že právo držby (právo držební neboli *ius possessionis*) svědčí pouze držiteli. Otázka práva držebního je otázkou skutkovou. Oproti tomu právo k držbě (*ius possidendi*)

⁵⁶ TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 21.

⁵⁷ VESELÝ, V., NEJEDLÝ, J., *Knihy všeobecných zákonů městských pro wssecky německé dědičné země Mocnářstwj Rakauského. Díl II.* Praha: Kasspar Widtmann, s. 8.

⁵⁸ *Obecný občanský zákoník rakouský. Vídeň: C. K. tiskárny dvorské a státní, 1904. s. 56.*

⁵⁹ RANDA A., ŠIKL, H. *Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém.* Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008

⁶⁰ KRČMÁŘ, J., *Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví.* Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925.

⁶¹ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II.* Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 70.

⁶² § 309 OZO: „*Kdo má věc ve své moci nebo úschově, sluje její majitel. Má-li majitel věci vůli za svou podržeti, jest jejím držitelem.*“

⁶³ VESELÝ, V., NEJEDLÝ, J., *Knihy všeobecných zákonů městských pro wssecky německé dědičné země Mocnářstwj Rakauského. Díl II.* Praha: Kasspar Widtmann, s. 8.

⁶⁴ *Zákoník občanský císařství Rakouského. Ku potřebě každého občana vysvětlen a potřebnými formuláři opatřen od praktického právníka.* Praha: Mikuláš Knapp, 1873, s. 173.

⁶⁵ *Obecný občanský zákoník rakouský. Vídeň: C. K. tiskárny dvorské a státní, 1904. s. 56.*

⁶⁶ MUSIL, V., *Jubileum „majitele“.* Naše řeč, 1927. číslo 4. s. 73 a násl.

je otázkou právní spočívající v právu „*držbu mítí, držitelem býti*“.⁶⁷ Takové právo může náležet i osobě odlišné od držitele. To znamená má-li někdo právní titul zakládající právo k držbě (tj. má *animus*), ale věc fakticky nedrží (tj. nemá *corpus*), svědčí mu právo k držbě, nikoliv však právo držební. Právo na držbu pak představuje závazkový vztah jehož obsahem je právo a povinnost držbu převést.⁶⁸

Celou rozdílnost těchto tří práv lze pro lepší pochopení uvést na příkladu propachtovatele, který platně uzavřel smlouvu s pachtýřem. Propachtovatel má po uzavření smlouvy a před uvedením pachtýře v držbu právo držební a právo k držbě, pachtýř má po uzavření smlouvy právo na držbu.⁶⁹ Po uvedení pachtýře v držbu (propachtovatel plní svou povinnost a naplňuje tak pachtýřovo právo na držbu) vzniká pachtýři právo držební a právo k držbě, ale to nikoliv k propachtované věci (tu toliko detinuje), nýbrž k držbě práva pachtu. Pokud by propachtovatel pachtýře následně z držby vypudil, navrácí se propachtovateli právo držební k propachtované věci. Pachtýř posléze může na propachtovatele nastoupit pořadem civilního práva a uplatnit své držební právo posesorní žalobou.⁷⁰ Zásadně však ani za této situace nemůže postupovat svémocně.⁷¹

Pokud by se ukázalo, že propachtovatel předmětný pozemek již propachtoval jinému pachtýři, svědčilo by tomuto rovněž právo k držbě. Takové právo by ovšem musel uplatnit v řízení petitorním proti propachtovateli a druhému pachtýři.⁷²

Zjednodušeně řečeno:

- 1) **Právo držby** představuje faktický výkon (možnost výkonu) drženého práva
- 2) **Právo k držbě** je založeno právním titulem zakládajícím právo držby a právo na držbu
- 3) **Právo na držbu** je obligační vztah, jehož obsahem je právo na uvedení v držbu a povinnost v držbu uvést

---

⁶⁷ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 7.

⁶⁸ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 109.

⁶⁹ Viz § 320 OZO

⁷⁰ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 581.

⁷¹ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 72 Co 139/2018 – 50 ze dne 16. května 2018

⁷² ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 109.

Jak je známo, ačkoliv Savigny pojímá držbu co pouhé faktum, dodává, že s tímto faktem spojuje právo určité následky. Mezi tyto řadí vydržení a možnost nastoupit na rušitele prostřednictvím interdiktů ochrany. Blaho tvrdí, že Savignyho pojetí držby začalo být postupně vykládáno více ve prospěch faktického stavu, nežli autor původně zamýšlel. Fakt, který vyvolává právní následky dle něj nemůže zůstat nadále toliko faktem.⁷³ Právo držby představuje obecným zákoníkem občanským přiznané subjektivní právo postupovat při ochraně rušené držby pořadem práva. Nevedeme tedy debatu o tom, zda je objektivním právem chráněný institut právem či faktickým stavem. Pouze konstatujeme, že z rušení takového institutu povstává držiteli subjektivní právo uplatnitelné po způsobu práva u orgánů veřejné moci.

Užívá-li obecný zákoník občanský pojmu právo držby a vůbec, řadí-li v systematice držbu mezi práva věcná, není divu, že se proti tomu v době účinnosti obecného zákoníku občanského kriticky vyjadřovali. Randa zastává, že držba není „*právem ani neprávem, nýbrž stojí (...) vedle práva*“, a již vůbec není právem věcným.⁷⁴ Přesto ve své držební nauce s pojmem právo držební pracuje, ale míní jím právo držitele majícího držbu pořádnou s předmětem držby nakládat, nebýt rušen, případně se tomuto rušení u orgánu veřejné moci bránit.⁷⁵ Nikoliv však držbu samotnou.⁷⁶ Zde je příhodné zmínit, že otázka systematiky držby byla snad ještě svízelnější, nežli zda je držba faktum či právo. Ani zastánci teorie faktu tuto otázku nepominuli. Například Savigny podřadil interdiktů prostředky ochrany držby v rámci své deliktuální teorie pod práva obligací.^{77 78} Andres tvrdí, že by se zákonodárce do teoretické kategorizace vůbec neměl pouštět.⁷⁹

O pojetí držby v obecném zákoníku občanském bude ještě obsáhle řeč. Smyslem tohoto oddílu je pouze ujednotit představu o držební terminologii obecném zákoníku občanském. Nebo, přehlédnete-li předchozí výklad, se o toto alespoň pokusit.

---

⁷³ BLAHO, P., MLKVÝ, M. a VLADÁR, V. Držba v římskom a kánonickom práve. Praha: Leges, 2019., s. 147 a násl. a shodně před ním i Tilsch, viz TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 97.

⁷⁴ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 14.

⁷⁵ Tamtéž s. 7

⁷⁶ ANDRES B. Randovo pojetí držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. V Praze: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 338.

⁷⁷ BLAHO, P., MLKVÝ, M. a VLADÁR, V. Držba v římskom a kánonickom práve. Praha: Leges, 2019., s. 148.

⁷⁸ SPÁČIL, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 213.

⁷⁹ ANDRES B. Randovo pojetí držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. V Praze: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 337.

2.3.3 Úprava držby v obecném zákoníku občanském

Úpravě držby v obecném zákoníku občanském je věnována značná pozornost (§ 309 až § 352). Neznamená to však, že by se jednalo o úpravu zcela vyčerpávající a stavící vše najisto.⁸⁰

Z hlediska systematiky je držba (držení) řazena mezi věcná práva. Právní výměr držby podává ustanovení § 309: „*Kdo má věc ve své moci nebo úschově, sluje její majitel. Má-li majitel věci vůli ji za svou podržeti, jest jejím držitelem.*“ Uvedená definice dopadá však pouze na držbu věcí. Nadto obecný občanský zákoník k dobru moderního soukromoprávního a zejména obchodního života oproti již zmíněnému římskoprávnímu pojetí držby držbu práva výslovně připouští.⁸¹ Povaha držby práva byla dovozována doktrínou.⁸²

Z uvedené definice vyplývá i způsob nabývání držby *animo et corpore*, tj. držitelskou vůlí a tzv. činem uchopovacím (*apprehense*).^{83 84 85} Je-li přítomen pouze *corpus*, jedná se o detenci a detentor vystupuje k předmětu detence jako tzv. majitel. Krčmář správně uvádí, že *animus* je v definici špatně vyměřen. Držitel nemusí mít vůli věc za svou podržeti, ale plně dostačující je vůle nakládat s věcí jako s vlastní.⁸⁶

Držba věci se pozbývá buď *animo* (opuštění věci), *corpore* (např. vypuzení z držby) či *corpore et animo* (tradice, smrt držitele).^{87 88 89 90}

Obecný zákoník občanský zakládal držební tripartici. Držba se dělila na pořádnou a nepořádnou⁹¹, poctivou a nepoctivou⁹², pravou a nepravou.⁹³

⁸⁰ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 54

⁸¹ § 311, § 312, § 353 apod.

⁸² KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 3.

⁸³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 72.

⁸⁴ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 50.

⁸⁵ § 312 OZO

⁸⁶ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrd, 1934., s. 69.

⁸⁷ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 12.

⁸⁸ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 84.

⁸⁹ § 349 OZO

⁹⁰ GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 21.

⁹¹ § 316 OZO

⁹² § 326 OZO

⁹³ § 345 OZO

Pořádná držba se zakládala na platném titulu. Pořádná držba se presumovala a jako taková představovala držební právo.^{94 95} Poctivě drží ten držitel, který se z pravděpodobných důvodů domnívá, že je buď subjektem práva, nebo že výkonem obsahu práva nekoná bezprávi.⁹⁶ V souladu s judikaturou ve smyslu § 328 OZO se poctivá držba presumovala.⁹⁷ O nepravou držbu se jednalo v případech, kdy se jí někdo zmocní násilím (*vi*), lstí (*clam*) nebo se snaží přeměnit co bylo dáno výprosou v trvalé právo (*precario*). Jinak se jednalo o držbu pravou.⁹⁸

2.3.4 Blíže k držbě práva

Ač byla držba práva upravena v obecném zákoníku občanském skutečně velmi stručně, jednalo se o významný posun v chápání držby oproti tradičnímu římskoprávnímu pojetí. Právě stručnost právní úpravy vedla k dotváření toho, která práva lze držet, doktrínou a aplikační praxí. Nejnutkavější otázkou k zodpovězení je, která práva jsou způsobilá být předmětem držby práva. Doktrína postupně okruh práv, který se *prima facie* z obecného zákoníku občanského limitovala a stanovila bližší podmínky způsobilosti k držbě práva. Tou první je možnost skutečného výkonu práva.⁹⁹ To však nelze minit jako podmínku faktické existence drženého práva. Pokud bychom takovou podmínku stanovili, pozbývalo by vydržení smyslu.¹⁰⁰ Právo musí být alespoň jednou vykonáno.¹⁰¹ Randa zpřesňuje, že nutný je skutečný výkon práva, nikoliv například jen jeho zcizení.¹⁰² Především však musí být právo způsobilé k trvalému nebo opakovanému výkonu.¹⁰³ Mezi konkrétní práva způsobilá k držbě patřila zejména tato:

- a) Služebnosti
- b) Práva obligační (povýtce práva nájemní, pachtovní, na plnění rent)
- c) Právo stavby

---

⁹⁴ § 323 OZO

⁹⁵ MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha druhá. Práva věcná. Brno: Barvič & Novotný, 1924. s. 6.

⁹⁶ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 117.

⁹⁷ Tamtéž s. 122.

⁹⁸ Tamtéž s. 176 a násl.

⁹⁹ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 5.

¹⁰⁰ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 99.

¹⁰¹ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 5.

¹⁰² RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 105.

¹⁰³ MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha druhá. Práva věcná. Brno: Barvič & Novotný, 1924. s. 4.

- d) Práva vodní
- e) Právo honební, rybářské a jiná reálná břemena
- f) Právo zástavní u ruční zástavy
- g) Vybraná práva podle horního zákona
- h) Práva autorská, patentní, firemní, k ochraným známkám^{104 105 106 107}

Okruh způsobilých práv se tedy zužuje na práva, jež mohou být předmětem právního obchodu.¹⁰⁸ Držet tedy nelze práva, jež jsou *extra commercium*, tj. práva rodinná, osobnostní ani právo dědické.^{109 110 111}

Krčmář uvádí ještě způsobilost k držbě u práva vlastnického.¹¹² Rouček tento názor přejímá do svého komentáře.¹¹³ To ovšem Bělovský klade za příčinu mechanickému přejmutí Krčmářova výčtu Roučkem.¹¹⁴ Nelze vést bližší výklad o držbě vlastnického práva bez smlčení za první republiky připravované soukromoprávní rekonstrukce.

2.4 Prvorepublikové rekonstrukční snahy pohledem držby

2.4.1 Nový stát a nové právo

Hned po vzniku samostatného československého státu se začaly mezi právníckou obcí objevovat snahy o přípravu nového soukromoprávního kodexu. Někteří prosazovali pouze autoritativní překlad obecného občanského zákoníku rakouského (tzv. Hartmannova osnova), jiní volali po

¹⁰⁴ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 79.

¹⁰⁵ RANDA, A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 94 a násl.

¹⁰⁶ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 7.

¹⁰⁷ MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha druhá. Práva věcná. Brno: Barvič & Novotný, 1924. s. 4.

¹⁰⁸ § 311 OZO

¹⁰⁹ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 79.

¹¹⁰ RANDA, A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 98.

¹¹¹ RANDA, A. Která práva jsou předmětem držení?. Právník, 1871. s. 13 a násl.

¹¹² KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 7., shodně KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrd, 1934., s. 73.

¹¹³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 444.

¹¹⁴ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 56.

tvorbě zcela nového předpisu, který by odpovídal době svého vzniku (např. J. Sedláček). Výsledkem bylo kompromisní zadání vycházející z autoritativního překladu obecného občanského zákoníku rakouského, avšak odstraňující ustranovení, jež byla *demodé*.¹¹⁵

V roce 1926 byla při Ministerstvu spravedlnosti zřízena tzv. superrevizní komise, jež zastřešovala práci jednotlivých subkomitétů. Výsledkem její činnosti byla osnova vydaná roku 1931. Tento návrh byl podroben velké kritice. Schelle a Tauchen ji proto pokládají za výrazný neúspěch.¹¹⁶ Jak by také nebylo kritiky, když osnova přicházela s doslova revolučními myšlenkami. Pro tuto chvíli zmíním jen jednu větu: „*Superrevisni komise rozpoznala, že i při držbě věci jde pouze o výkon práva, a to práva vlastnického.*“¹¹⁷ V době dominující Randovy nauky vyvolal takový pohled doslova zemětřesení, o tom ale až dále.

Práce odborníků v subkomitéttech i superrevizní komisi byla dělná a přispívala kultivaci civilistiky. Z hlediska jasného legislativního výsledku však byla zejména pro silné politické tlaky jalová.¹¹⁸

Teprve v druhé polovině třicátých let došlo k posunu a vláda předložila Poslanecké sněmovně Národního shromáždění Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník, vedený jako sněmovní tisk č. 844 (tzv. osnova 1937). Ač se tehdejší sněmovna hotovila k přijetí osnovy 1937, pro překotný dějinný vývoj však již nový občanský zákoník nebyl přijat.¹¹⁹

2.4.2 Stručně k úpravě držby v osnově 1937

I přes kritiku¹²⁰ se i v osnově 1937 prosadila tzv. jednotná koncepce držby. Držba věci byla jako držba práva vlastnického podřazena pod držbu práva.¹²¹ Z obecného zákoníku občanského bylo přežato omezení práv jen na práva, jež nejsou *extra commercium*. Včleněny byly ale navíc dosavadní závěry, že držet lze jen práva, jež umožňují trvalý nebo opakující se výkon.¹²² Pod vlivem Krčmáře odpadla i v obecném zákoníku občanském nevhodně formulovaná definice držitele. Již se z textu zákona nepodává nutnost existence vyšší formy (kvality) *animu*¹²³, nýbrž je

¹¹⁵ SALÁK, P jr. a kol. Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: Inspirace, problémy a výzvy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017. s. 17 a násl.

¹¹⁶ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 19.

¹¹⁷ Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise. Díl II. Důvodová zpráva. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. s. 116.

¹¹⁸ SALÁK, P. jr. a kol. Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: Inspirace, problémy a výzvy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017. s. 23.

¹¹⁹ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 20.

¹²⁰ Např. ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právník, 1932. s. 696.

¹²¹ § 102 OZ 1937

¹²² § 100 OZ 1937

¹²³ § 309 OZO: „*vůli věc podržeti za vlastní*“

držitelem se stává ten, kdo právo vykonává pro sebe.¹²⁴ Osnova 1937 tak opouští nutnost existence zákonného teoretického výměru toho, kdo je držitel. Důležitá je podle autorů právní skutečnost, kterou se držitel držitelem stává.¹²⁵ Zachována byla z obecného zákoníku občanského i tripartice figur držby, držba řádná, poctivá a pravá.¹²⁶

Pozastavme se však nyní již konečně více u jednotné koncepcce držby, která tvoří právní svorník mezi tehdejšími snahami o rekonstrukci a současnou úpravou.

2.4.3 Jednotná koncepcce držby (jednotná konstrukce držby)

Prvorepubliková doktrína nevyčerpávala všechny své síly rozmatáváním a opětovným zašmodrcháváním klubka nazývajícího se povaha držby. Vedle diskusí o tom, zda se argumenty hromadí spíše na straně teorie faktu či na straně teorie práva, zapředla i do debaty o tom, zda vůbec existují dva držební typy. Profesor Krčmář byl *spiritus agens* teorie, podle níž je veškerá držba držbou práva, neboť i vlastnictví je výrazem držby vlastnického práva.

Krčmář jednotnou koncepci držby dlouhodobě prosazoval. Již ve svém spisu z roku 1925 konstatuje, že držet lze i právo vlastnické, které ovšem spadá pod držbu věci a má v obecném zákoníku občanském zvláštní úpravu.¹²⁷ Ve své pozdější učebnici, která z monografie z roku 1925 přejímá nezměněně většinu pasáží, již uvažuje *de lege ferenda* a praví, že je by bylo vhodné pojem držby sjednotit a mluvit toliko o držbě práva.¹²⁸ Ve velkém komentáři k obecnému zákoníku občanskému tuto koncepci přejímá i Rouček.¹²⁹ Jak již však bylo zmíněno, Bělovský to spojuje s převzetím celé pasáže o držebně způsobilých právech z Krčmářovy učebnice.¹³⁰ To může zcela jistě být pravda, nesmíme však pominout, že Roučkův a Sedláčkův komentář vyšel tiskem v roce 1935, tedy v době horečných rekonstrukčních prací, kdy teorie o jednotné držbě byla sice velké části právnické obce proti srsti (viz níže), nejednalo se však již o myšlenku nepřipustně kontroverzní, která by neměla mít v hlavním komentáři k obecnému zákoníku občanskému své místo.

---

¹²⁴ § 101 OZ 1937

¹²⁵ Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník. 1937. s. 260

¹²⁶ § 107 a násl. OZ 1937

¹²⁷ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 7

¹²⁸ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrd, 1934., s. 68.

¹²⁹ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 79.

¹³⁰ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 56.

Ač Krčmář aktivně rekonstrukčních prací účastnil, v první osnově z roku 1923 se jednotná koncepce držby neprosadila.¹³¹ Lze to patrně přičítat tomu, že byl pověřen vést subkomitét věnující se obecné části a obligacím, nikoliv věcným právům, a proto byl jeho novátorský hlas oslyšen.¹³²

Superrevizní komise se v osnově z roku 1931 ke Krčmářovým myšlenkám již hlásí. Krčmář s humorem a lehkou ironií uvádí: „*Nejsem snad indiskretní, prozradím-li z poradních protokolů, že návrh na sjednocení pojmu držby a návrh formulky pochází ode mne.*“¹³³ O Krčmářovu vlivu obecně nemůže být sporu.¹³⁴

V důvodové zprávě autoři upozorňují na přepjatý vliv římskoprávní nauky, z něhož se vymanili když postulují, že „*držitelem je, kdo vykonává právo pro sebe, ať již je to právo vlastnické nebo jakékoli jiné*“.¹³⁵ I Osnova 1937 zůstává jednotné koncepci držby věrná, rubrika § 102 však zní „*Nabytí držby vlastnického práva (držby věci)*“. Autoři v důvodové zprávě přibližují, že *obvykle* se držba vlastnického práva označuje jako držba věci.¹³⁶ Volně vzato bychom tedy mohli *a contrario* dovodit, že Krčmářová držba vlastnického práva byla ve své době *neobvyklá*. Tak tomu vpravdě bylo a jednotná koncepce držby byla podrobená hojně a přísné kritice.

Tvrdí-li Andres, že jednotná koncepce držby je v zásadě možná a rozvíjí Randovo „vyšší pojetí držby“¹³⁷, namítá proti tomu Boháček důrazně, že tím rozhodně nemínil ani nežádal vytvoření jednoho nadřazeného pojmu držby.¹³⁸ Na stejném setrvává i Bělovský o 75 let později.¹³⁹

Čermák proti konstrukci držby v osnově z roku 1931 uvádí, že se autoři snaží definovat *neznámé neznámým*, tedy držbu právem. A má nepochybně pravdu když dodává, že právo subjektivní patří svou historií k „*potulným a povětrným pojmům*“, dlužno dodat i jako držba sama. Dochází dále také k tomu, že „*držba sedí na dvou židlích*“, ale Krčmářovo pojetí ji posadilo na špatnou. Podle Čermáka by autoři osnovy měli jednotně hovořit o držbě věci, nikoliv práva.¹⁴⁰ Tato úvaha není vůbec ojedinělá a zastaralá. Vrací se k ní v současnosti Horák s Dostálíkem, kteří

¹³¹ Věcné právo. Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku. Referent Dr. Miloslav Stieber. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1923. s. 9.

¹³² SALÁK, P jr. a kol. Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: Inspirace, problémy a výzvy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017. s. 19.

¹³³ Beze sporu ironicky: všem bylo jasné, kdo jednotnou koncepci držby prosadil. KRČMÁŘ, J., Právnické názvosloví a právní pojmy. Právník, 1933. s. 41

¹³⁴ ANDRES, B. Vědecký portret universitního profesora JUDr. J. Krčmáře. In: JUDr. Jan Krmář. Soubor článků o jeho osobnosti a díle, vydaný u příležitosti 60. narozenin. Praha: V. Linhart, 1937. s. 50 a násl.

¹³⁵ Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevizní komise. Díl II. Důvodová zpráva. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. s. 116.

¹³⁶ Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník. 1937. s. 260

¹³⁷ ANDRES, B. Randovo pojetí držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 342.

¹³⁸ BOHÁČEK, M. K snahám o jednotnou konstrukci držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 349.

¹³⁹ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 51.

¹⁴⁰ ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právník, 1932. s. 696 a násl.

zastávají, že i v platném právu by mělo platit, že držba představuje držbu věci. Platná úprava, stejně tak jako osnova z roku 1937 řadí mezi věci i věci nehmotné. Lze tak nyní držet vlastnické právo k právu (např. pohledávce), což nepopírám, že může pro mnoho laiků představovat zcela neudržitelnou konstrukci. Třeba ještě dodat, že osnova z roku 1931 tento problém nevytvářela, poněvadž i při jednotné držbě práva umožňovala vlastnit pouze věci hmotné.^{141 142}

Touto poslední informací se mi snad podařilo zdůvodnit zevrubnost tohoto oddílu. Pro přímou inspiraci platné úpravy osnovou z roku 1937 je nutné brát na jednotnou koncepci držby zvýšený zřetel.

2.4.4. Úvahy o pojetí držby do poloviny 20. století

Ačkoliv jsme *posadili držbu na jednu židli*, nepostavili jsme zatím najisto, zdali na židli sedí faktický stav (faktum) či právo.

Poněkud kostrbatý název této pasáže je dán tím, že vnímání držby jako faktu či práva se rozhodně neomezovalo na platné právo a s účinností nového právního předpisu by došlo k zásadní rekonceptualizaci. Zákony přichází a ochází, úvahy o institutech v nich obsažených ale odejít s nimi nemusí a spíše neodcházejí. Savigny tak u prvního vydání svého díla *Das Recht des Besitzes* nemohl ve svých úvahách brát zřetel na obecný občanský zákoník rakouský, protože žádného takového ještě nebylo. Randa uvažoval vedle římskoprávního rámce i v rámci práva platného. A i kdyby tak nečinil, přesto by jeho úvahy u obecného zákoníku občanského byly pro recepci římského práva přiléhavé. Dá se tedy shrnout, že úvahy se nevedly izolovaně a v tomto oddílu naváží na předchozí výklad o teorii práva a faktu, tak jak se tyto během 19. a počátku 20. století proměňovaly.

V první polovině byl dominující Savignyho pohled pojímající držbu jako faktický stav, ale s právními následky. Proti němu se vymezil v roce 1868 ve svém díle *Beiträge zur Lehre vom Besitz* Rudolf Ihering. Ihering akcentoval hospodářský význam držby. Ústředním pojmem je pro Iheringa tzv. skutečnost vlastnictví (*Tatsächlichkeit des Eigentums*). O držbu se podle něj jedná v té situaci, kdy držitel věc využívá k určenému hospodářskému účelu jako vlastník.^{143 144} Držbu pojímá jako „předpolí vlastnictví“ (*Vorwerk des Eigentums*). Se zřetelem na ekonomický význam držby uvádí, že ochrana držby představuje doplnění ochrany vlastnické a cestu, jak vlastníkovi při

---

¹⁴¹ HORÁK, O., DOSTALÍK, P. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2013, č. 1, s. 14-21. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5787>

¹⁴² HORÁK, O., Rekodifikační pokus v první Československé republice. In: Soukromé právo v proměnách věků: sborník příspěvků z letní školy. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 172.

¹⁴³ BÜRGELE, K. Paběrky z literatury o držení. *Právník*, 1870. s. 56.

¹⁴⁴ KRČMÁŘ, J. Právnícké názvosloví a právní pojmy. *Právník*, 1933. s. 43.

možném sporu odlehčit. Důkazní břemeno u petitorní ochrany (např. zápůrčí žaloby) je nepoměrně těžší, nežli u žaloby z rušené držby. Jistě může nastat situace, kdy je posesorní ochranou chráněn nevládník proti vlastníkovi. Takový následek je však podle Iheringa udržitelnější, než kdyby se vlastníkovi podávala ochrana nedostatečná.^{145 146} Pro Iheringa byla držba právem chráněný zájem, a tudíž subjektivní právo, nikoliv pouhé faktum.¹⁴⁷

Dnistranskij trefně glosuje, že Ihering „hodil rukavičku dosavadní jurisprudence“¹⁴⁸, jež však jeho teorii silně odporovala. Randa, jenž ve svém pojetí držby navazuje na Savignyho, vytýká pojetí držby jako práva, že pomíjí zvláštní postavení držby a držební ochrany v objektivním právu. Pro Randu je držba faktum. Připouští však, že o držbě lze hovořit jako o právním poměru, což však nelze chápat tak, že se jedná o subjektivní právo. Pokud bychom podle Randy chtěli definice držby místo doktríny přenechat zákonu, museli bychom hovořit o právu *sui generis* či „právu prozatímním“ jako jiní autoři.¹⁴⁹

Jak se ale spořit o podstatu držby, o to, jestli je držba právem nebo faktem, když jsou různé náhledy na to, co je právo? To by bylo opětné definování *neznámého nenámým*. Sedláček uvádí, že soukromé právo je systémem subjektivních práv a tento názor se prosazuje i v platném právu, v obecném zákoníku občanském.¹⁵⁰ Z toho lze vyvodit, že držba subjektivním právem je, poněvadž aprobuje-li objektivní právo pozici faktu, již nejde o pouhý fakt. Andres uvádí, že vyjdeme-li z obecné definice subjektivního práva jako možnosti domoci se svého práva při porušení prvotní povinnosti, nelze držbě povahu práva upřít. V ostatním ovšem Andres setrvává na Randově pozicích, poukazuje na významné odlišnosti, např. že u držby povstává ono subjektivní právo i z protiprávního jednání.¹⁵¹

Z pohledu dalšího výkladu (zejména s ohledem na pasáž o pojetí držby v soudobé úpravě) se jeví mimořádně pokrokovým názor Tilsche: „*Držiteli poskytuje se ochrana soudním rozhodnutím i exekucí a není dle mého mínění dostatečné příčiny odpírati tomuto mocenskému postavení držitelovu názvu subjektivního práva (tím méně, jelikož i všechna ostatní práva opírají se o fakta). Protože pak držitel zásadně chráněn je proti všem, jest jeho právo právem absolutním (...)*“.¹⁵²

¹⁴⁵ IHERING, R. von. Beiträge zur Lehre vom Besitz. Jena: Mauke, 1868. s. 44 a násl.

¹⁴⁶ BÜRCEL, K. Paběrky z literatury o držení. Právník, 1870. s. 57.

¹⁴⁷ BLAHO, P. Niektoré teorie o držbě a ich kritika. Právny obzor, 1972. s. 768.

¹⁴⁸ DNISTRANSKIJ, S. Dva pojmy. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 366.

¹⁴⁹ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 16.

¹⁵⁰ SEDLÁČEK, J., Občanské právo československé. Všeobecné nauky. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 48.

¹⁵¹ ANDRES, B. Randovo pojetí držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 338 a násl.

¹⁵² TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 97.

Za doby platnosti obecného zákoníku občanského byla, jak uvedeno výše, doktrína ohledně pojetí rozpolcena. Nelze se divit tendencím se z dichotomického nikdy nekončícího boje o povahu práva vymanit. Pfersche uvedl, že vůbec nezáleží na tom, co je držba.¹⁵³ Krčmář prohlašuje, že „spor nemá patrně než významu theoretického“.¹⁵⁴

Právě Krčmář, ač sám pokládal držbu za právo^{155 156}, přenesl těžiště svého zájmu z toho, co je držba, na právní skutečnosti čili na to, kdy držba vzniká, kdy trvá, a kdy zaniká. Držbu vyměřuje jako stav, který panuje mezi skutečnostmi, jimiž se držba nabývá, a jimiž se držba pozbývá.¹⁵⁷ Třebaže Čermák Krčmáře kritizoval za jeho konstrukci o jednotné držbě (a ono posazení držby na špatnou židli), v otázce obecné povahy držby mu dává za pravdu, že má-li zákonodárce podat výměru držby, měl by toliko stanovit, kdy držba povstává, a kdy se ztrácí. Držbu podle Čermáka nejde definovat. Souhlasí s Krčmářem, že držitelem je ten, kdo držby nabyl a nepozbyl.¹⁵⁸ Obdobně rozpoznává Rouček: „Držba vzniká, jakmile se dovrší podmínky vzniku držby, načež trvá, dokud se nedovrší podmínky zániku držby.“¹⁵⁹

Jak zmiňuje v témže článku Čermák, mohlo by se zdát, že taková definice je „logické monstrum“ (nejde dle něj o variaci na „*dělo je díra dělovou ocelí obalená*“). Dlužno nicméně dodat, že se jedná o definici velmi inovativní. Srovnáme-li ji s přístupem jiných teorií, jež snáší často ne příliš přesvědčivé argumenty, je Krčmářovo pojetí snadno sdělitelné k pochopení a v praxi i normotvorbě využitelné. V osnově 1937 se posléze plně prosazuje (§ 101 uvádí jak se držitel držitelem stává, § 133 jak jím pro zánik držby přestává být).

---

¹⁵³ ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právník, 1932. s. 699.

¹⁵⁴ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 3.

¹⁵⁵ „je-li držba sama právem“ viz KRČMÁŘ, J. Právníké názvosloví a právní pojmy. Právník, 1933. s. 43.

¹⁵⁶ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrd, 1934., s. 68.

¹⁵⁷ KRČMÁŘ, J. Právníké názvosloví a právní pojmy. Právník, 1933. s. 43.

¹⁵⁸ ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právník, 1932. s. 698.

¹⁵⁹ SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. a kol., Komentář k čsl. Obecnému občanskému zákoníku a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Praha, 1935, s. 102.

2.5 Držba ve středním občanském zákoníku

2.5.1 Dobová východiska

Jak je známo, potřeba soukromoprávní rekodifikace po únoru 1948 nepovstávala z praktických nedostatků úprava držby v československém obecném zákoníku občanském, nebo snad z nějakého významného doktrinního posunu. Byla to potřeba založená na arbitrárním rozhodnutí, aby se i právo obléklo do lidově demokratického hávu stejně tak jako celá společnost.¹⁶⁰ V ohnisku politických zájmů tehdy stála věcná práva a zejména vlastnictví, na které tehdejší lidově demokratický zákonodárce podniknul doslova frontální útok. Byla to doba bourání starého a buržoazního a v takové situaci nemohlo platná úprava vlastnictví obstát. O vlastnictví hovořím z důvodu, že držba ustupuje do pozadí. Hlavním předmětem rekodifikačních prací v rámci tzv. právníké dvouletky bylo vlastnictví, neboť držba jako kdyby byla toliko jeho stínem.¹⁶¹

2.5.2 Pojetí držby ve středním občanském zákoníku

Nejvýmluvnější svědectví o proměně, kterou držba ve středním občanském zákoníku prodělala, podává tato věta z důvodové zprávy: „*Úvaha, že dnes nemá držba svůj dřívější význam, a to zejména jako samostatný institut vedle práva vlastnického, a naopak je nejpraktičtější jako dílčí složka vlastnictví (t. j. držba vlastníková), vede k tomu, že osnova upravuje ochranu vlastnictví a držby, a co je zcela nové, i ochranu detence (§ 152 odst. 2) společně.*“¹⁶² Držba v očích zákonodárců a rekodifikačních komisí ztrácí svůj původní význam, a to jak již z hlediska pojetí, tak i z hlediska faktického významu v běžném životě. Primát mělo ve středním občanském zákoníku vlastnictví a jeho formy vycházející z učení Marxe a sovětské úpravy. Opět je vhodné zdůraznit, že proměna pojetí věcných práv byla rozhodnutím politickým, což bylo hojně připomínáno.¹⁶³

Jakkoliv by se z předchozích vět mohlo zdát, že se skutečně nemilosrdně bouralo, tak rekodifikace neznamenala rozbourání domu až na základy, nýbrž jen jakési vybourání přiček a změnu vnitřní dispozice. Bylo tomu z důvodu přímé účasti významných civilistů, kteří dokázali odborné stanovisko prosadit i proti silnému politickému protivětru. Rekodifikační subkomisi pro věcné právo předsedal Viktor Knapp, členy byl i profesor Krčmář. Rekodifikace se účastnil např.

¹⁶⁰ BLÁHOVÁ, I., BLAŽEK, L., KUKLÍK, J., ŠOUŠA, J. a kol. Právníká dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století. Praha: Auditorium, 2014. s. 12.

¹⁶¹ BLAHO, P. Vlastnické právo a držba v československém občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor 2008, s. 269.

¹⁶² Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu občanského zákoníku, sněmovní tisk č. 509, část 12., dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0509_12.htm

¹⁶³ BLÁHOVÁ, I., BLAŽEK, L., KUKLÍK, J., ŠOUŠA, J. a kol. Právníká dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století. Praha: Auditorium, 2014. s. 51.

i Bedřich Andres. Knapp vzpomíná, že Krčmář byl ten, kdo bránil „jalovému a samoučelnému novátorství“. Jakkoliv by se existence držby v právním řádu zdála být s odkazem na tradici samozřejmá, nutno zmínit, že během právníkové dvouletky zaznívaly hlasy proti jejímu úplnému odstranění. Právě aktivitou Krčmáře a Andrese zůstalo alespoň něco z držby zachováno a nestavělo se na zelené louce.^{164 165}

V kontextu předcházejícího výkladu a důrazu na přiblížení, zdali se argumenty hromadily spíše na straně teorie práva či teorie faktu, je vhodné krátce přiblížit vnímání držby ve středním občanském zákoníku. Knapp uvádí, že subkomise pro věcné právo má za to, že držba je právem.¹⁶⁶ Neprosazuje se však již jednotná konstrukce držby. Ta byla pro neschválení Osnovy 1937 stále jen teoretickou konstrukcí, ne platným objektivním právem. Nebylo s ní počítáno již v těsně poválečných úvahách o rekonstrukci¹⁶⁷ a na popud Andrese nebyla tato koncepce využita ani ve středním občanském zákoníku.¹⁶⁸ Lze to přisuzovat obecným snahám o větší zjednodušení úpravy věcných práv, jako dříve velmi složitě přístupné oblasti soukromého práva. Spáčil ještě dodává, že přehnané řezy do úpravy držby vedly k tomu, že odpadla možnost definovat po způsobu Krčmáře držbu elegantně jako stav ležící mezi právními skutečnostmi, jimiž se držba nabývá, a právními skutečnostmi, jimiž se pozbývá. To mimochodem platilo až do roku 2014.¹⁶⁹

2.5.3 Úprava držby ve středním občanském zákoníku

Nic není změněno na existenci dvou základních konstrukčních prvků držby. *Corpus* je v zákonné úpravě obsažen způsobem, že držitelem je, kdo s určitou věcí nakládá či určité právo vykonává. *Animus* je vyjádřen nakládáním s věcí jako se svou a výkonem práva pro sebe.^{170 171} Bělovský zdůrazňuje, že oproti kritizované úzké (vlastnické) úpravě animu v obecném zákoníku občanském jí střední občanský zákoník rozšiřuje. Již se tedy z textu zákona nepodává nutnost věc držet a chtít jí držet za vlastní, nýbrž jí držet *jako* vlastní.¹⁷²

---

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 41 a násl.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 63 a násl.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 63.

¹⁶⁷ LUBY, Š. Československý občanský zákoník a slovenské súkromné právo. Právny obzor, 1947. s. 59 a násl.

¹⁶⁸ BLÁHOVÁ, I., BLAŽEK, L., KUKLÍK, J., ŠOUŠA, J. a kol. Právníková dvouletka. Rekonstrukce právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století. Praha: Auditorium, 2014. s. 64.

¹⁶⁹ SPÁČIL, J. Držba a její ochrana v občanském zákoníku. Právní praxe, 1995. s. 268.

¹⁷⁰ § 143 OZ 1950

¹⁷¹ BLAHO, P. Vlastnícke právo a držba v československom občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor 2008, s. 271.

¹⁷² BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 57.

Držet lze věci i práva. Zakotveno na základě dřívějších sporů ohledně toho, která práva lze držet, výslovné vymezení, že k držení způsobilá práva musí umožňovat trvalý nebo opětovný výkon.¹⁷³

Odpadá ovšem dosavadní tripartice figur držby. Důvodová zpráva uvádí: „*Místo dosavadního těžkopádného třídění držby na pravou a nepravou, poctivou a nepoctivou, pořádnou a nepořádnou nastupuje rozlišení jediné, totiž na držbu oprávněnou a neoprávněnou.*“¹⁷⁴ Proti tomuto významnému zjednodušení (či spíše „zlidovění“) vystoupil Andres, ale Knapp kontroval, že toto zjednodušení požadují vyšší místa, a že existují rozdíly mezi poctivostí ve smyslu právním a mimoprávním, které by veřejnost jen mátlly, v čemž mu subkomise pro věcné právo přisvědčila.¹⁷⁵ Držba byla buď oprávněná nebo neoprávněná. O oprávněnou držbu se jednalo, pokud byl držitel se zřetelem k všem okolnostem v dobré víře, že mu věc nebo právo náleží. V pochybnostech se oprávněnost presumovala.¹⁷⁶

Jak uvádí Blaho, zůstala držba ve středním občanském zákoníku významně okleštěná.¹⁷⁷ Přesto v něm však zůstala. A ačkoliv se při přípravě středního občanského zákoníku nad držbou mírně smrákalo, zcela se mračna stáhla až posléze.

2.6 Držba v občanském zákoníku z roku 1964

2.6.1 Odklon od držby

Byla-li držba ve středním občanském zákoníku toliko okleštěna, tak v občanském zákoníku z roku 1964 byla doslova eradikována. Zákonodárce upřel pozornost na vlastnictví ještě více a byla-li v obecném zákoníku občanském věnována držbě náležitá pozornost věcně i systematicky, nyní držba z textu zákona jen slabě „prosvítá“ jako jedno z vějířů práv vlastníka.¹⁷⁸

V tehdejším právním řádu zmínku o držbě nalezneme pouze v části o vydržení v zákoně č. 101/1963 Sb., tzv. zákoníku mezinárodního obchodu.¹⁷⁹ Z knihoven právnických fakult a jiných institucí však knihy o držební nauce odvezeny nebyly. Stejně tak Knapp uvádí, že občanský zákoník s držbou počítá, ač ne výslovně.¹⁸⁰ Držba ale nebyla redundantní věcněprávní ustanovení,

---

¹⁷³ § 144 OZO

¹⁷⁴ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu občanského zákoníku, sněmovní tisk č. 509. Dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0509_12.htm

¹⁷⁵ BLÁHOVÁ, I., BLAŽEK, L., KUKLÍK, J., ŠOŮŠA, J. a kol. Právnická dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století. Praha: Auditorium, 2014, s. 64.

¹⁷⁶ § 145 OZO

¹⁷⁷ BLAHO, P. Vlastnické právo a držba v československom občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor, 2008, s. 272

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 274.

¹⁷⁹ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 57.

¹⁸⁰ KNAPP, V., LUBY, Š. Československé občanské právo. Praha: Orbis, 1974, s. 297 a násl.

kteří lze ze systematiky občanského zákoníku bez náhrady vyřadit a brzy se prosadila potřeba v určité podobě držbu do objektivního práva explicitně vrátit.

2.6.2 Držba v občanském zákoníku z roku 1964 po přijetí zákona č. 131/1982 Sb.

Jak již bylo výtčeno, československý občanský zákoník neobsahoval od 1. dubna 1964 výslovnou úpravu držby. Tento stav trval až do roku 1983, kdy 1. dubna účinnost novela č. 181/1982 Sb.. Ač se úprava držby do občanského zákoníku vrátila, což lze obecně uvítat, jedná se o legislativní výstup značně rozporuplný. Zákonodárce včlenil do občanského zákoníku pouze jeden nový paragraf¹⁸¹ uvozený rubrikou „Ochrana držby“. Toto nové ustanovení zcela popřelo předchozí systematiku a kompilovalo v sobě to, co dříve (dalo by se *cum grano salis* říci, že snad ještě ve středním občanském zákoníku) bylo přehledně a koherentně upraveno. Smyslem novelizace mělo podle důvodové zprávy být přinést takovou zákonnou úpravu, která umožní „*poskytnout ochranu tomu, kdo, ač není vlastníkem, s věcí nakládá jako se svou proto, že je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc patří (držba věci)*.“ Taková úprava „*umožní v řadě případů uvést právní stav do souladu se skutečným stavem, kde dosud takové řešení buď vůbec nebylo po právu možné, anebo kde k němu bylo možné dospět jen s nepoměrnými obtížemi.*“¹⁸²

Nejdříve k povaze držby. Bičovský a Holub pokládají ve svém dobovém komentáři držbu za faktický stav s kvalifikovanými pojmovými znaky, který požívá ochranu.¹⁸³ Ve světle předchozího výkladu se takové pojetí jeví značně zpátečnický. Faktický stav chráněný objektivním právem přeci není pouhým faktickým stavem, jak jsem již v předchozích pasážích dokládal.¹⁸⁴ Myslím, že takové pojetí má příčinu v tom, že v období, kdy držba byla zadupána do země protežováním vlastnictví se držební nauka nejen nerozvíjela, nýbrž atrofovala.

Třebaže ustanovení neslo označení „Ochrana držby“ podávalo ve svém prvním odstavci výklad o tom, kdo je držitel. Novelizovaná úprava významně mění tradiční konstrukční prvky držby. Tradiční pojmové prvky *corpus* a *animus* jsou zachovány. Držitelem je, kdo s věcí nakládá jako se svou. Přejata je tedy široká úprava *animu* ze středního občanského zákoníku, jež nevyžaduje vůli vlastnickou (*animus domini*), ale toliko držitelskou (*animus possidendi*). Definice držitele je ovšem přímo spojena s kvalifikací držby. Ochranu požívá totiž toliko držba držitele, jenž je v dobré víře, že mu věc patří. Podmínku dobré víry podle Bičovského a Holuba nesplní

¹⁸¹ § 132a OZ 1964 ve znění novely provedené zákonem č. 131/1982 Sb.

¹⁸² Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona ze dne 26. července 1982, kterým se mění a doplňuje občanský zákoník a upravují některé další majetkové vztahy. Sněmovní tisk č. 54. Dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0054_02.htm

¹⁸³ BIČOVSKÝ, J. HOLUB, M. Občanský zákoník a předpisy souvisící. 3. doplněné a podstatně přepracované vydání (se zřetelem k novele podle zákona č. 131/1982 Sb.). Praha: Panorama, 1984. s. 179.

¹⁸⁴ TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 97.

někdo, kdo se zmocní věci násilí, lstí, tajně nebo v důsledku výprosy. Mísí se zde tudíž v jednom odstavci definice obecného držitele, značně modifikovaná definice držitele poctivého podle obecného zákoníku občanského a úprava pravé, resp. nepravé držby podle obecného zákoníku občanského. Petr i Bičovský a Holub uzavírají, že držba má dva pojmové znaky, ale v případě držby ve smyslu novely č. 131/1982 Sb. je prvním nakládání s věcí jako se svou, tedy spojení *animu* a *corpu* (skutková podstata držby – *casuspositio possessionis*) a dobrá víra (*bona fides*).^{185 186}

K držbě byla podle § 132a odst. 2 způsobilá i práva, ta však musela odpovídat věcnému břemenu. Zatímco tedy na konci 19. století doktrína čile dovozovala držbu obligačních a vějíře jiných práv, konstatoval zákonodárce v ještě ne tak vzdálené době, že držet lze jen práva odpovídající věcnému břemenu. Bělovský soudí, že tím zákonodárce míní tzv. práva osobního užívání. Takové nejasné vymezení však vyvolávalo více otázek, nežli kolik podávalo odpovědí.¹⁸⁷

Blaho vzpomíná, že taková stručná úprava ve svém úplnosti vedla k praktickým problémům, kdy například nájemce nebyl chráněn proti třetím osobám, neboť ve vztahu k předmětu nájmu byl toliko detentorem, a tudíž nikoliv chráněným držitelem ve smyslu platného práva.¹⁸⁸

Nelze s určitostí říci, jestli ke zvolení tohoto řešení pojetí držby vedla zákonodárce legislativní úspornost, nebo úplně jiná motivace. Zato lze s určitostí uzavřít, že se nejedná o řešení šťastné. Knappová dodává, že jde o řešení dokonce právnicky negramotné.¹⁸⁹

Neudržitelnost takové sporé úpravy vedla porevolučního zákonodárce k nutnosti další legislativní korekce.

2.6.3 Držba v občanském zákoníku z roku 1964 od roku 1992 do jeho derogace

Netoliko pro institut držby důležitou novelu občanského zákoníku představuje novelizace provedená zákonem č. 509/1991 Sb. Důvodovou zprávou předmětného zákona uvozuje následující věta: „*Ústavní zakotvení občanských práv a svobod, rozvoj soukromého podnikání a postupný vznik tržního hospodářství kladou nové nároky na občanské právo, jimž již neodpovídá dosavadní znění občanského zákoníku.*“¹⁹⁰ Jak je známo, nejedná se o nové nároky na občanské právo, jakož o staronové nároky na občanské právo. Lidově demokratický a následně socialistický experiment

¹⁸⁵ PETR, B. Nad bývalým, současným i budoucím pojetím držby a vydržení. Právní rozhledy, 2005. s. 626.

¹⁸⁶ BIČOVSKÝ, J. HOLUB, M. Občanský zákoník a předpisy související. 3. doplněné a podstatně přepracované vydání (se zřetelem k novele podle zákona č. 131/1982 Sb.). Praha: Panorama, 1984. s. 180.

¹⁸⁷ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 58.

¹⁸⁸ BLAHO, P. Vlastnické právo a držba v československém občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor, 2008, s. 280 a násl.

¹⁸⁹ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 579.

¹⁹⁰ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona, kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Sněmovní tisk č. 685. Dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0685_07.htm

se však protáhl v úhrnu na dlouhých více než 40 let a do práva se opět začleňovaly instituty a právní úpravy obsažené v té době již v čase jaksi zaprášených knihách. Více nám již zvláštní část důvodové zprávy o držbě neprozradí. Nelze to mít předkladateli návrhu za zlé, postavil-li držbu v duchu tehdy dlouhotrvající tradice do stínu vlastnictví. Vždyť to prodělalo novelou kopernikánský obrat zpět k jednotnému pojetí.

Z hlediska legislativní techniky si novela počínala nestandardně, neboť došlo k přečíslování vybraných ustanovení. K dobru zákonodárce lze však připodotknout, že kdy jindy užít nestandardní opatření nežli v nestandardní době, již bouřlivé porevoluční roky bezesporu byly. Nová úprava držby byla obsažena v druhé části občanského zákoníku, hlavně první, v § 129 až § 131, hned za úpravou vlastnického práva.

Definování držby svěřuje novelizované znění opět pouze doktríně a spokojuje se s výměrem držitele. Držitelem je ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe. Jedná se o zákonné vymezení velmi podobné tomu ze středního občanského zákoníku. Způsobila k držbě byla opět i práva, která připouštějí trvalý a opětovný výkon. Odpadá však dosavadní omezení držby práv na ta, která odpovídají věcnému břemenu, což představuje opětné přimknutí k prvorepublikové tradici.¹⁹¹

Corpus possessionis představuje slovo „nakládá“, u něhož Knappová jasně odlišuje mezi vlastnickým nakládáním podle § 123 (to představuje jedno z vějíře vlastnických práv) a nakládáním ve smyslu držby, tj. zákonodárce nakládáním myslí právě onen *corpus*. Knappová dále dodává, že definovat *corpus* je obecně pro držební nauku nezdolný úkol a vzpomíná slova Randy, že *corpus* se v praxi poznává spíše jaksi intuitivně a zkušenostně. *Animus possidendi* pak představuje formulace „jako s vlastní“. Již jen z ujištění zmiňují, že se nejedná o *animus domini*, tedy vůli mít věc za vlastní. Ta u držitele přítomna být může (např. držím věc a hledím ji řádně vydržet), ale nemusí. M. Knappová rovněž uvádí i existenci *animus detinendi*, tj. vůli věc prostě jen detinovat, mít u sebe. Zatímco z první dvou zmíněných typů *animu* držba povstává (je-li *corpus*), z *animu detinendi* nikoliv, poněvadž ten představuje vůli mít toliko detinci. Jinými slovy představuje „vůli nemít držitelkou vůli“.¹⁹²

Úprava po novelizaci provedené zákonem č. 509/1991 Sb. oproti dosavadní úpravě výslovně dělí držbu na oprávněnou a neoprávněnou tak jako tomu bylo ve středním občanském zákoníku. Oprávněným držitelem (*bona fidei possessor*) je ten, kdo je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc nebo právo patří. Dobrá víra se presumuje.¹⁹³ Dobrá víra se

---

¹⁹¹ § 129 OZ 1964 ve znění novely provedené zákonem č. 509/1991 Sb.

¹⁹² KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonost, 1992, s. 582.

¹⁹³ § 130 OZ 1964 ve znění novely provedené zákonem č. 509/1991 Sb.

posuzuje objektivně, vždy podle okolností daného případu. Nestačí tvrzení, že je držitel přesvědčen, že je v dobré víře.¹⁹⁴ Nejvyšší soud k dobré víře uvádí: „Dobrá víra je přesvědčením nabyvatele, že nejedná bezprávně, když si přisvojuje určitou věc. Jde o psychický stav, o vnitřní přesvědčení subjektu. Dobrá víra držitele se musí vztahovat ke všem právním skutečnostem, které mají za následek nabytí věci nebo práva, jež je předmětem držby, tedy i k titulu, na jehož základě mohlo držiteli vzniknout vlastnické právo. To ovšem neznamená, že takový titul musí být dán; postačí, že držitel je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že tu takový titul je.“¹⁹⁵

K držbě způsobilá jsou i práva a nyní již bez omezení, že se musí jednat o práva odpovídající věcnému břemenu tak, jak pravila do té doby účinná úprava. *Corpus possessionis* představuje u držby práva jeho samotný výkon. Knappová podává přehledný výčet: nesmí jít o právo vlastnické, musí povahou držbu připouštět (vyloučena jsou tudíž tzv. osobnostní práva), musí připouštět trvalý nebo opakovaný výkon (držet nelze např. právo na dodání věci na základě kupní smlouvy). Praktický závěr tedy představuje, že podle tehdy platné úpravy šlo držet některá obligační práva, např. právo nájemní.¹⁹⁶

Za stěžejní z hlediska judikatury lze pokládat například následující pasáž z rozsudku Nejvyššího soudu, v němž tento uzavírá, že: „Skutečnost, že se někdo chová způsobem, který naplňuje možný obsah práva odpovídajícího věcnému břemenu (např. přechází přes cizí pozemek) ještě neznamená, že je držitelem věcného práva. Předpokladem držby a vydržení práva odpovídajícího věcnému břemenu je oprávněná držba tohoto práva; držitel musí být tedy se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že vykonává právo odpovídající věcnému břemenu.“¹⁹⁷

Eliáš v době rekodifikačních prací poukázal na skutečnost, že tehdy platná úprava OZ 1964 paradoxně umožňuje držbu vlastnického práva, ale usuální výklad, tj. bipartice držby věci a práva, ji činil v praxi i teorii nemyslitelnou. Jednotná konstrukce se do platného práva prosazuje až pod Eliášovou rekodifikační kuratelou se schválením současného občanského zákoníku.¹⁹⁸

---

¹⁹⁴ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. Občanské právo hmotné. Svazek I. 1. vyd. Praha: Codex, 1995. s. 216.

¹⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2077/2002 ze dne 4. prosince 2003

¹⁹⁶ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 591.

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 595/2001 ze dne 7. června 2001

¹⁹⁸ ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 568.

3 Držba v platném právu

3.1 Pojetí držby v občanském zákoníku

Šíře předchozího výkladu představuje bytelný základ, na němž lze postavit výklad o držbě v platném právu. Historický exkurz má v případě držby velký význam, neboť přimknutím zákonodárce k pojetí držby obecného zákoníku československého a osnovy z roku 1937 se stávají aktuálními doktrinální závěry, stejně jako i závěry judikatorní.

Právní úprava do roku 2014 byla nedokonalá, zastaralá a spíše než padnoucím kalhotům precizně ušitým na míru připomínala zalátané kamaše. Spáčil v době prvních porevolučních koncepčních rekodifikačních úvah poněkud kulantně uvádí, že dosavadní úprava se osvědčuje, byť v praxi není dokonalá.¹⁹⁹ Běžný život se přeci vždy jen proti legislativním nedostatkům prosadí. Pokud je však zákonná úprava držby a její ochrany stížena vadami, její prosazování v mimoprávním světě nenaplnuje zcela účel, jaký by měla mít.

Eliáš má nepochybně velkou pravdu tvrdí-li, že úprava účinná do roku 2014 byla stran věcných práv obecně podceněná.²⁰⁰ Laicizace úpravy držby dovedená občanským zákoníkem z roku 1964 *ad absurdum* nepřinesla rozšíření zájmu o držbu, respektive o držební ochranu. Někdy zkrátka nelze na složité situace běžného života „s držbou“ nastoupit s příliš jednoduchými pravidly. Hodinky se také nejčastěji neopravují kovářským perlíkem.

Hlavními inspiračními zdroji platné úpravy jsou úprava rakouská (tedy československý obecný zákoník občanský) a Osnova 1937.^{201 202} Z tohoto důvodu jsem věnoval doposud takovou pozornost oběma, jakož i Krčmářově držební nauce, zejména projevené v jednotné konstrukci držby. Ostatně závěry prvorepublikové teorie a praxe jsou v obecném smyslu přijaty i praxí současnou, byť zejména v těsně perekodifikačním období ne zcela bezvýjimečně.²⁰³

3.1 Držitel

Tvůrci občanského zákoníku se drží osvědčeného přístupu přenechat definování držby doktríně. Jak jsem již uvedl v předchozích pasážích, nelze to pokládat za velký nedostatek, třebaže otázka „*Co je to držba?*“ tane na mysli rychleji, nežli „*Kdo je jejím subjektem?*“. Zákon ovšem poskytuje

---

¹⁹⁹ SPÁČIL, J. Držba v návrhu nového občanského zákoníku. Právní praxe, 1998. s. 393.

²⁰⁰ ELIÁŠ, K. Věcná práva v OZ – držba. Právní prostor, 2014. Dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vecna-prava-v-OZ-cast-i-drzba>

²⁰¹ Tamtéž

²⁰² Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. s. 256. Dostupná zde: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-OZ-konsolidovana-verze.pdf>

²⁰³ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 21 Co 422/2015 – 116 ze dne 18. listopadu 2015: „*Pokud se právní úprava ust. § 988 a násl. o.z. hlásí k právní úpravě držby platné za „první republiky“, je odůvodnitelné, že bude vycházet i z její právní teorie (...)*“

všechna vodítka pro dovození definice držby. Tím prvním je určení toho, kdo je držitel. Z ustanovení § 987 OZ se podává, že držitelem je ten, kdo vykonává právo pro sebe. Daná zákonná definice v sobě explicitně nese tradiční pojmové znaky držby.

3.1.1 „Kdo vykonává právo“

Zákonná formulace „kdo vykonává právo“ představující *corpus possessionis* je modifikovanou podobou úpravy z Osnovy 1937, jež zněla „kdo vykoná právo“.²⁰⁴ Tato úprava byla zjevně vedena snahou o co největší zdůraznění, že lze držet jen ta práva, jež připouští trvalý nebo opakovaný výkon (§ 988 odst. 1 OZ). Došlo tak ovšem k popření dosavadních závěrů držební nauky, kdy Rouček uzavírá, že k výkonu práva postačuje pouze jediný výkon jeho obsahu.²⁰⁵

Doktrinální spor dříve představovala nejasnost, co míní zákonodárce oním výkonem.²⁰⁶ Krčmář navazuje na Iheringa a tvrdí, že právo vykonává ten, kdo si za určité situace počíná tak, jako si obvykle počínají jiní při jeho držbě. Míni tím onu nám již známou skutečnost vlastnictví (*Tatsächlichkeit des Eigentums*). Držitel vlastnického práva (vlastník) tak právo vykonává, chová-li se k předmětu držby tak jako jiný vlastník. Mám-li jablko, které následně sním, vykonávám tím své vlastnické právo. Uvedené platí i u držby spoluvlastnického podílu²⁰⁷ a stejně tak u držby jiného práva. Držím-li právo nájmu k bytu, vykonávám jej bydlím-li v něm.²⁰⁸

Hned zde je však nutné zmínit, že výkonem se nemyslí výkon nezbytně existujícího práva, nýbrž obecně jednání odpovídající obsahu práva, klidně práva domnělého, založeného na putativním právním důvodu (*titulus putativus*). Musel-li by držitel vykonat (vykonávat) právo bezpodmínečně existující, mohl by zákonodárce, jak již bylo uvedeno, zcela odstranit institut vydržení.^{209 210 211 212}

Požadavek vykonávání, jak uvedeno výše, nelze pojímat jako povinnost nejméně dvou výkonů, nýbrž ani jako nějakou zákonnou povinnost držitele právo „udržovat“. Pokud řádně

---

²⁰⁴ § 101 Osnovy 1937

²⁰⁵ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 88.

²⁰⁶ ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právník, 1932. s. 696 a násl.

²⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 473/2015 ze dne 7. července 2015.

²⁰⁸ KRČMÁŘ, J., Právníké názvosloví a právní pojmy. Právník, 1933. s. 43.

²⁰⁹ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 99.

²¹⁰ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1038.

²¹¹ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 71.

²¹² ŠVESTKA, J. DVOŘÁK, J. FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 25.

uzavřu smlouvu o nájmu bytu, nastěhuji se do něj²¹³, držím právo nájmu. Lhostejno následně, zdali se vypravím na půl roku se všemi osobními věcmi na zahraniční cestu a v bytě reálně nebydlím. Držba nájemního práva na mně stále ulpívá. Držím *solo animus*.^{214 215 216}

3.1.2 „pro sebe“

Druhým pojmovým znakem držby je *animus possidendi*, v platném právu pojmutý jako výkon práva *pro se*. Občanský zákoník se tak drží vyvážené formulace z Osnovy 1937, jež ohledně nutnosti *animu domini* nedává prostor nejasnostem tak, jako u úpravy v československém obecném zákoníku občanském.²¹⁷

Není-li přítomen *animus possidendi*, jedná se *a contrario* o pouhou detenci. Samotná detence však automaticky nezakládá přítomnost *animu detinendi*, vůle věc pouze detinovat. Tak například držím-li právo výpůjčky, detinuji určitou nezužitelnou věc. *Animus detinendi* je přítomen. Držím-li však vlastnického právo k pozemku, u něhož je nesprávně vyměřena jeho hranice, tak pozemek patřící někomu jinému sice detinuji, ale držet chci jako vlastník, přítomen je tedy *animus possidendi*.

Lze uzavřít, že nejasnost ohledně přítomnosti *animu* bude v rámci řízení o žalobě z rušené držby spíše sporadická. Vůli mít věc pro sebe soud nejčastěji snadno dovedí podle povahy věci z listin či jiných důkazních prostředků.²¹⁸ Zkoumání přítomnosti *animu* může být složitější u výkonu oprávnění ze služebnosti. Již Nejvyšší soud Československé republiky zdůraznil, že samotný výkon obsahu práva nazíraný zvnějšku držbu nezakládá. Důležitý je subjektivní náhled, úmysl vykonávat obsah práva jako právo své. Přes cizí pozemek mohu přecházet i bez vůle vykonávat obsah práva stezky.²¹⁹

Vzpomeňme ovšem na mínění Knappové, že *animus* rozpoznává soud jaksi zkušenostně a intuitivně a v praxi ohledně zkoumání přítomnosti *animu possidendi* není nepřekonatelného či většího sporu.²²⁰

²¹³ Srov. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 30 Co 398/2016 – 106 ze dne 30. listopadu 2016

²¹⁴ Vzpomeňme již na zmíněný Papiniánův fragment o letních a zimních pastvinách: „*Nam saltus hibernos et aestivos, quorum possessio retinetur animo.*“ Viz Dig. 41, 2, 44, 2.

²¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2302/2000 ze dne 12. září 2000.

²¹⁶ ŠVESTKA, J. DVOŘÁK, J. FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 24.

²¹⁷ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všeherd, 1934., s. 69.

²¹⁸ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 24 Co 53/2017-89 ze dne 20. února 2017.

²¹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze 13. srpna 1925 sp. zn. Rv I 788/25.

²²⁰ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 582.

3.2 Jednotná konstrukce držby v občanském zákoníku

Občanský zákoník přejímá na Krčmářovu držební nauku a opětovně uvádí v náš právní řád jednotnou konstrukci (koncept) držby. Držet v právním slova smyslu lze za splnění kumulativních podmínek možnosti převoditelnosti právním jednání a možnosti trvalého nebo opětovného výkonu toliko právo. Vlastním-li věc, držím vlastnické právo k ní.²²¹

V předchozím výkladu jsem již zmínil doktrinální přestřelky způsobené zapracováním této inovativní koncepce do osnovy z roku 1931 a 1937.²²² Obdobně se k jednotně konstruované držbě jako držbě práva stavěla i část civilistů při přípravách rekonstrukce. Petr konstatuje, že *„teze o jednotném pojmu držby ve smyslu, že držba není vlastně nic jiného než držba vlastnického práva, která se objevuje v návrhu důvodové zprávy, nemůže obstát. Držba je nepochybně širší kategorií, jak dokládá předchozí výklad o historickém vývoji tohoto právního institutu i platné právní úpravě.“*²²³

Shodně i Bělovský uvádí, že jednotná konstrukce držby *„fakticky narušuje tradiční koncepci držby v jejích základech. Zavedení zákonné úpravy držby vlastnického práva totiž způsobuje de facto zánik institutu držby věci v našem právním řádu, což by znamenalo vážný zásah do tradičního a funkčního pojetí držby, jejíž reálný význam vždy spočíval právě na držbě věci.“*²²⁴

Tato práce nemá být obranou jednotné konstrukce držby. Myslím, že tato se bránit nemusí, neboť se prosadila a osvědčila sama za víc než 6 let účinnosti nové úpravy. Přesto je vhodné postavit proti těmto tezím několik argumentů. V první řadě nelze autory občanského zákoníku podezřívát z toho, že by stavěli držbu (jiného práva) do stínu vlastnictví (respektive držby vlastnického práva). Jak by také po zkušenostech z předchozích kodexů mohli.

Dále je třeba zdůraznit, že držba je právní konstrukt, lhostejno zdali ji část doktríny pojímá za právo či právem aprobovaný a chráněný faktický stav čili nic. Jedná se ovšem o právní konstrukt, jehož materiálním pramenem je společnost, jež má o držbě určité představy založené jejím fungováním a potřebami. Potřeby moderní společnosti jistě zdaleka nekončí u pouhé nutnosti odlišení držby věci od vlastnictví jako v římském právu. Lpět s odkazem na tradici svěřepě na přísném dělení držby věci a držby práva by vedlo ve stále více virtualizované a digitalizované společnosti k těžko udržitelným důsledkům. Eliáš k tomu uvádí, že *„zvláště v moderní době není přesvědčivý důvod odlišovat držbu věci a držbu práva. Vede to pak k málo pochopitelné*

---

²²¹ § 988, § 989 OZ

²²² Např. BOHÁČEK, M. K snahám o jednotnou konstrukci držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 349. či ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právnik, 1932. s. 696 a násl.

²²³ PETR, B. Nad bývalým, současným i budoucím pojetím držby a vydržení. Právní rozhledy, 2005. s. 633.

²²⁴ BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 59.

*konstrukci, že kdo má fakticky ve své moci stůl, drží stůl, ale kdo má fakticky ve své moci ochrannou známku, nedrží ochrannou známku, ale právo duševního vlastnictví k ochranné známce.*²²⁵

Má-li být držba něčím víc nežli jen teoretickou kolonkou, musí být v obecném povědomí. V praktickém životě se bude o držbě uvažovat nejčastěji až za situace, kdy bude potřeba bránit jejímu rušení či v souvislosti s vydržením. Jednotná konstrukce držby nijak šíření povědomí o držbě či její ochraně nebrání. V souvislosti s vydržením lze připodotknout, že se jednotná konstrukce držby jeví logičtější, neboť „*vydržením se nenabývá věc, ale vlastnické právo k ní; drží-li se tedy vlastnické právo dostatečně dlouho, vydrží se*“.²²⁶

Vraťme se ještě k námitce držby „posazené na špatnou židli“, tedy držbě pojaté obecně jako držbu práva (včetně práva vlastnického), nikoliv jako držbu věci (včetně práv jako věci nehmotných).²²⁷ Tu lze pokládat za důvodnou a vhodnou k další odborné diskusi v kontextu nejen držby, ale i koncepci věci v právním slova smyslu, třebaže se nezdá, že by již několik let účinná úprava způsobovala v mimoprávním životě větší problémy.

Závěr této pasáže je jasný: jednotná konstrukce držby zatěžkávací zkouškou několika let prošla. Čekají ji výzvy další spojené se širší debatou o věci v právním slova smyslu a virtualizací obchodního i soukromého života. Takové výzvy by čekaly ale i držbu dělenou. Kloním se k názoru, a ten byl i jedním z popudů k napsání této práce, že dobrá právní úprava držby je ta, u níž dojde ke společenskému prosazení, u níž se ztotožní adresáti s tím, že platí, že *beati possidentes*, a u níž díky tomu veřejnost tak nějak intuitivně a pocitem ví, jak se nástroji objektivního práva bránit rušení tak definované držby.

3.3 Držba vlastnického práva

Ze zákonného ustanovení držby vlastnického práva se podává, že jej drží ten, kdo se věci ujal, aby ji měl jako vlastník.²²⁸ Nejedná se ovšem o výměr držby, nýbrž o výměr držitele vlastnického práva. Z důvodu obecného hladu po definicích a z důvodu propedeutického však přece můžeme definici podat, bereme-li s ohledem k souvislému výkladu v potaz inspirační těžiště v Krčmářově držební nauce. Držba vlastnického práva je tak stav mezi právní skutečností, již držitel držbu vlastnického práva nabývá, tedy ujímá se věci (*corpus*), aby ji měl jako vlastní (*animus*), a právní skutečností, již se držba vlastnického práva pozbývá.

---

²²⁵ ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 568.

²²⁶ Tamtéž

²²⁷ HORÁK, O., DOSTALÍK, P. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2013, č. 1, s. 14-21. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5787>

²²⁸ § 989 OZ

O *animu*, tedy výkonu vlastnického práva pro sebe, respektive „mětí“ věci jako vlastník (*Tatsächlichkeit des Eigentums*) jsem již hovořil sdostatek. Nauka je si i přes dílčí rozpory v podstatě i v proměnách času jista, co je tím míněno. Větší změny u držby však přináší změna pojetí věci v právním slova smyslu. Držba vlastnického práva se tedy může projevit jako držba vlastnického práva k věci hmotné či držba vlastnického práva k nehmotné věci.

Hmotnou věcí je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu. Přiměřeně se ustanovení o hmotných věcech použijí u ovladatelných přírodních sil.²²⁹

Nehmotnou věcí jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty. Takovými právy jsou výlučně práva majetková. Příkladem mohou být průmyslová práva, předkupní právo, právo stavby, majetková práva podle autorského zákona apod.²³⁰ Existují též věci bez hmotné podstaty představující určitou majetkovou hodnotu, ale které nemají přiznaná aboslutní majetková práva. Jedná se o tzv. zbytkový majetek, k němuž nikdo nedrží vlastnické právo. Přesto je možné je podle platné úpravy držet jako jiné právo. Zejména půjde o know-how, domény apod.^{231 232}

Mezi nehmotné věci patří i pohledávky. Je však potřeba přísně rozlišovat mezi vlastnickým právem k pohledávce a právem z pohledávky. Samotná držba vlastnického práva k pohledávce je možná vždy bez dalšího. Držba práva z pohledávky jakožto držba práva jiného než vlastnického je možná, pokud právo připouští trvalý nebo opakovaný výkon. Lze uvažovat například o důchodu či rentě. Již Randa uzavírá, že držet nelze právo z pohledávky zanikajícím uplatněním jediného platebního nároku.^{233 234 235}

Jde-li o přítomnost *corpu*, setrvává soudní praxe u náhledu skrze objektivní společenské posouzení, zda někdo s ohledem na zvyklosti, zkušenosti a obecné názory nakládá s věcí. Není nutnost přímého fyzického ovládnutí, které je např. u nemovitostí těžko představitelné.²³⁶

---

²²⁹ § 496 odst. 1 a § 497 OZ

²³⁰ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 549.

²³¹ TELEČEK, I. Držba informací. Právní rozhledy, 2014. s. 116.

²³² Pro umenšení matení dodávám toliko pod čarou, že způsobilým předmětem držby vlastnického práva není vlastnické právo samotné. Nelze tedy držet vlastnické právo k vlastnickému právu, byť to majetkovým právem je, avšak není věcí. Viz PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 549.

²³³ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 95 a násl.

²³⁴ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 76.

²³⁵ SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. a kol., Komentář k čl. Obecnému občanskému zákoníku a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Praha, 1935, s. 79.

²³⁶ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 245/2018 – 130 ze dne 12. září 2019

Zevrubnější úpravu držby vlastnického práva obsahují ustanovení § 996 až 1001. Její popis by však již překračoval nutný rozsah výkladu o držbě v této práci.

3.4 Držba jiného práva

Pro existenci držby jiného než vlastnického práva musí být kumulativně splněny určité podmínky:

- 1) Musí se jednat o právo, které lze právním jednáním převést na jiného.²³⁷ Taková úprava je inspirována československým obecným zákoníkem občanským, jenž vyjímal práva *extra commercium*. Spáčil ovšem správně dodává, že podmínka převoditelnosti okruh práv *prima facie* zužuje, neboť např. osobní služebnosti držet a vydržet lze, přesto nejsou převoditelná.²³⁸
- 2) Právo musí připouštět trvalý nebo opakovaný výkon.²³⁹
- 3) Držitel právo počal vykonávat jako osoba, jíž takové právo podle zákona náleží, a komu jiné osoby ve shodě s ním plní.²⁴⁰ Přičemž „počal vykonávat jako osoba, jíž takové právo podle zákona náleží“ značí *animus* a „a komu jiné osoby ve shodě s ním plní“ představuje *corpus*.²⁴¹

Pro předejití možnému zmatení je nutno postavit najisto, že nelze směšovat držbu vlastnického práva a držbu jiného práva. Výše uvádím, že i práva jsou věcmi v právním smyslu. V rámci slovní ekvilibristiky je možné jistě vytvořit konstrukci „držba vlastnického práva k nájemnímu právu“ či „držba vlastnického práva k reálnému břemenu“. Tím však nedojde k podřazení takové držby pod držbu vlastnického práva. Bude se tak jednat pouze o držbu nájemního práva a držbu reálného břemene.²⁴²

S opětným uvedením posesorní ochrany do našeho právního řádu nabývá v souvislosti s touto ochranou relevanci i držba závazkových práv.²⁴³ Která práva jsou způsobilá k držbě je dlouhodobě otázka sporná a tato spornost je zesílená skutečností, že ji soudy aplikační praxí

---

²³⁷ § 988 odst. 1 OZ

²³⁸ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 74.

²³⁹ § 988 odst. 1 OZ

²⁴⁰ § 989 odst. 2 OZ

²⁴¹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1042.

²⁴² Tamtéž, s. 1038.

²⁴³ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 74.

nevyjasňují, neboť nápad posesorních sporů je zanedbatelný. To souvisí s obecně nízkým povědomím o držbě a její ochraně. Přesto se níže pokusím podat výčet kompilující, která práva zejména způsobilým předmětem držby jsou.

Držet lze zejména

Právo vlastnické	§ 1011 OZ a násl., včetně modalit vlastnického práva, tj. včetně práva spoluvlastnického (§ 1115 OZ a násl.), práva bytového spoluvlastnictví (§ 1158 OZ a násl.) a práva přídatného spoluvlastnictví (§ 1223 OZ a násl.) ²⁴⁴
Služebnosti	§ 1257 OZ a násl.
Reálná břemena	§ 1303 OZ a násl.
Právo stavby	§ 1240 OZ a násl.
Právo zástavní ruční	§ 1309 OZ a násl., tradičně nikoliv právo zástavní hypotekární ²⁴⁵
Právo zadržovací	§ 1395 OZ a násl.
Právo nájemní	§ 2201 OZ a násl.
Právo pachtovní	§ 2332 OZ a násl. ²⁴⁶
Právo výpůjčky	§ 2193 OZ a násl. ²⁴⁷
Právo na důchod	§ 2701 OZ a násl., § 2821 OZ a násl., § 2962 OZ a násl.
Právo na výměnek	§ 2707 OZ a násl. ²⁴⁸

Okruh obligačních práv způsobilých k držbě je z podstaty definice držby jiného práva širší, ale soudní praxe jej pohříchu zatím dostatečně neohraničila. A co hůře, občas se soudy vydají i proti proudu. V aplikační praxi nastaly situace, kdy prvostupňové soudy odmítly poskytnout ochranu rušené držbě nájemního práva s poukazem na skutečnost, že se jedná o obligační právo,

²⁴⁴ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1040.

²⁴⁵ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 18 Co 269/2017 ze dne 8. února 2018

²⁴⁶ Srov. Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. č.j. 9 C 71/2019-47 ze dne 11. března 2019

²⁴⁷ Srov. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 č. j.19 C 545/2016-84 ze dne 28. prosince 2016

²⁴⁸ Srov. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 18 Co 124/2018-37 ze dne 22. února 2019

kteřé není možné vydržet.²⁴⁹ Došlo tak k popření více než sto let platných doktrinálních i judikatorních závěrů. Takové rozhodnutí nalézacího soudu však bylo odvolací soudem naštěstí zrušeno.²⁵⁰

Z dalších konkrétních práv, která lze podle rozhodovací praxe držet lze uvést například právo vstupu (např. na střechn, na níž je umístěno telekomunikační zařízení apod.)²⁵¹ Držet lze patrně i právo z franšízové smlouvy²⁵², právo na dodávku energií²⁵³ a právo odběru energií.²⁵⁴ Zda u konkrétního obligačního práva držba je či není tak bude vždy potřeba rozhodnout podle okolnosti věci.²⁵⁵

3.5 Nabytí a zánik držby

3.5.1 Bezprostřední nabytí držby

Bezprostředním nabytím držby se rozumí svémocné nabytí držby neodvislé od vůle dosavadního držitele.²⁵⁶ ²⁵⁷ Občanský zákoník oproti československému obecnému zákoníku občanskému rozšiřuje okruh skutečností, kdy se jedná o bezprostřední nabytí držby. Zatímco obecným zákoník občanský spatřoval bezprostřednost toliko v nabytí držby věcí a práv ničích (*res nullius*)²⁵⁸, občanský zákoník prvek bezprostřednosti rozpoznává obecně v jednostrannosti nabytí. Hovoříme tedy o svémocnosti nabytí, nezávisle na tom, zda věc má či nemá držitele.

Vedle okupace věci ničí představuje bezprostřední nabytí držby i protiprávní nabytí držby, tj. například krádež.

V případě bezprostředního nabytí držby nabývá držitel držbu toliko v rozsahu, v němž se držby skutečně ujal, lhostejno v jakém rozsahu držel předchozí držitel.²⁵⁹ Jinými slovy držitel drží tolik, kolik uchopil, a co nebylo uchopeno zůstává k uchopení jiným.²⁶⁰

---

²⁴⁹ Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 č. j. 13 C 182/2015 - 34 ze dne 3. června 2015 či Usnesení Okresního soudu v Ostravě č. j. 63 C 50/2018 – 26 ze dne 21. února 2018

²⁵⁰ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 11 Co 247/2015 – 74 ze dne 22. října 2015

²⁵¹ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 20 Co 176/2015 – 81 ze dne 28. května 2015

²⁵² Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 č. j. 12 C 389/2017 - 170 ze dne 17. října 2017

²⁵³ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

²⁵⁴ Usnesení Okresního soudu Praha-východ č. j. 3 C 396/2019 – 11 ze dne 11. prosince 2019

²⁵⁵ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 80.

²⁵⁶ § 990 OZ

²⁵⁷ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 81.

²⁵⁸ § 314 OZO

²⁵⁹ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 81.

²⁶⁰ SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. a kol., Komentář k čl. Obecnému občanskému zákoníku a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Praha, 1935, s. 99.

3.5.2 Prostředně nabytí držby

Prostředně, čili odvozené, nabytí držby představují převedení držby na jiného (tj. tradice) a sukcese.

Tradice je dvoustranné právní jednání, při němž dochází k převedení držby na jiného. Způsoby tradice mohou být v běžném životě různé a nelze podat jejich taxativní výčet. Nejčastěji se bude jednat o fyzické předání věci, vstup nabyvatele na převáděný pozemek, předání dokladů, klíčů apod.²⁶¹ Vedle toho může nastat situace, při níž převodce držbu práva vlastnického k věci pozbývá a držitelem se stává nabyvatel, přesto má převodce věc stále ve své moci, a tedy v detenci. Prodám-li kvůli tíživé situaci ve své společnosti výrobní stroje se záměrem, že do budoucna si je budu od jejich nabyvatele jen pronajímat, převedu držbu vlastnického práva k nim a budu je nadále pouze detinovat (současně však nabývám držbu obligačního, nájemního práva). V tomto případě hovoříme o převedu držby přeměnou převodcovy držby v detenci.

Opačně pak při *traditio brevi manu*, má-li nabyvatel v detenci pronajatý osobní automobil, který se mu rozhodnu prodat, pozbývá držby nájemního práva a detence automobilu a nabývá držby vlastnického práva k němu. Za situace, kdy je předmět držby vlastnického práva v detenci třetí osoby (např. v úschově) dojde k nabytí držby již za ve chvíli, kdy schovatel detinuje pro nabyvatele a nikoliv pro převodce, neboť tento projevil vůli držbu převést. Nedochozí tak přetržení držby.²⁶²

Užívání není podmínkou držby a není tedy podmínkou ani při jejím převodu tradicí. Koupí-li kupující stavební parcelu, může ji z libovolného důvodu nechat ležet ladem, a přesto se ujal držby vlastnického práva k ní.²⁶³

Odlišná situace by ovšem nastala, pokud by došlo toliko k zápisu vlastnického práva do veřejného seznamu, ale prodávající by neumožnil kupujícímu ujmout se držby, tedy by například nepředal klíče od zmíněné oplocené stavební parcely. V tomto případě by byl prodávající stále držitelem. Praktickým dopadem je, že by žaloba kupujícího na ochranu před vypuzením z držby byla zamítnuta, neboť kupující není pro nenabytí držby prostředně aktivně věcně legitimován. Za takové situace by pro úspěch ve věci a přemožení posesorního rozhodnutí musel kupující na

---

²⁶¹ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 82 a násl.

²⁶² PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1044.

²⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 233/2018 ze dne 27. února 2018.

prodávajícího nastoupit v petitorním řízení a v něm tvrdit skutečnosti a označovat důkazy o nabytí práva na držbu vlastnického práva.^{264 265}

3.5.3 Zánik držby

Shodně jako v obecném zákoníku občanském i v novém občanském zákoníku držba zaniká buď *animo*, *corpore* či *corpore et animo*.^{266 267 268}

Zánik držby *animo* nastává, vzdá-li se jí držitel.²⁶⁹ Tedy dojde-li k derelikci. V kontextu platné úpravy, v níž se prosadila jednotná konstrukce držby je ovšem případnější hovořit o vzdání se práva vykonávat obsah toho kterého práva.

Corpore zaniká podle § 1009 odst. 1 tehdy, pokud držitel trvale ztratí možnost vykonávat obsah práva, které dosud vykonával. V případě držby vlastnického práva se jedná např. o ztrátu věci bez rozumně myslitelné možnosti jejího opětovného nalezení či o zničení věci. Shodně i u držby jiného práva.

Corpore et animo držba zaniká při prostředečném nabytí držby jiným držitelem.²⁷⁰ Zánik držby *corpore et animo* představuje i situace podle § 1009 odst. 1 věty druhé, tedy že držitel je z držby vypuzen (ztrácí *corpus*), ale neuchová si ji svépomocí či nenastoupí na vypuditele žalobou. Nežalují-li, i když žalovat mohu, jedná se prokazatelně o výraz absence držitelské vůle. Praxe zatím nepostavila najisto, zdali je míněna žaloba toliko posesorní nebo i petitorní – publiciánská. Petrov a kol. se kloní toliko k posesorní žalobě²⁷¹, proti tomu Spáčil kvůli ochraně účelu nepřetržení běhu vydržecích lhůt i k žalobě publiciánské.²⁷²

Občanský zákoník výslovně stanovuje, že držba nezaniká jejím nevykonáváním (tedy výkonu obsahu drženého práva)²⁷³ ani smrtí či zánikem držitele.²⁷⁴ Universálnímu sukcesorovi bez

---

²⁶⁴ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 78.

²⁶⁵ Usnesení Okresního soudu v Břeclavi j. č. 4 C 142/2016-31 ze dne 8. září 2016

²⁶⁶ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 12.

²⁶⁷ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 84.

²⁶⁸ GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 21.

²⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 147/2013 ze dne 3. července 2013

²⁷⁰ § 990 odst. 2 OZ

²⁷¹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1080.

²⁷² SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 130.

²⁷³ Vzpomeňme opětně na Papiniana, Dig. 41, 2, 44, 2: „*Nam saltus hibernos et aestivos, quorum possessio retinetur animo.*“

²⁷⁴ § 1009 odst. 2 OZ

přetrhnutí běží vydržecí doby^{275 276} a v souladu s dřívější držební naukou může iniciovat posesorní řízení.²⁷⁷

3.6 Tři figury držby

Občanský zákoník zavádí do našeho právního řádu opět dělení držby na tři tzv. figury, tak jak tomu bylo v československém obecném zákoníku občanském a jak bylo zamýšleno i v Osnově 1937.²⁷⁸ V platném právu tak rozlišujeme držbu řádnou a nepořádnou, poctivou a nepoctivou, pravou a nepravou.

Občanský zákoník z roku 1964 (ve znění zákona č. 131/1982 Sb., resp. č. 509/1991 Sb.) rozlišoval místo tripartice toliko mezi držbou oprávněnou a neoprávněnou. Oprávněným držitelem byl ten, kdo byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří, tedy zejména vlastník.²⁷⁹ Oproti původní tripartici držby v obecném zákoníku občanském se jednalo o výrazné zjednodušení. Takové zjednodušení bylo ovšem pro svou mezerovitost a opuštění právních tradic Spáčilem kritizováno^{280 281}. Knappová na druhou stranu namítá, že tripartice držby byla zbytečná, překonaná a rozdíly mezi jednotlivými figurami zanedbatelné.²⁸²

Výsledkem rekodifikačních prací je návrat k tradiční a osvědčené koncepci, ač lze přisvědčit tomu, že je zřetelně složitější, než laičtější pojetí účinné do 1. ledna 2014.

3.6.1 Držba řádná

První z figur kvalifikované držby je pořádnost.²⁸³ Držba je řádná, pokud se zakládá na platném právním důvodu. Řádným držitelem je, kdo se jme držby bezprostředně, aniž ruší cizí držbu, nebo kdo se ujme držby z vůle předchozího držitele nebo na základě výroku orgánu veřejné moci.²⁸⁴

---

²⁷⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1080.

²⁷⁶ K této otázce blíže Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1577/2018 ze dne 30. května 2018

²⁷⁷ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 130.

²⁷⁸ ELIÁŠ, K. Věcná práva v OZ – držba. Právní prostor, 2014. Dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vecna-prava-v-OZ-cast-i-drzba>

²⁷⁹ ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 569.

²⁸⁰ SPÁČIL, J. Držba v návrhu nového občanského zákoníku. Právní rozhledy, 2011. s. 488.

²⁸¹ SPÁČIL, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2., doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 221.

²⁸² KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonost, 1992, s. 586.

²⁸³ Užívám u substantiv starší terminologie obsažené v § 316 OZO, tj. dvojice pořádnost a nepořádnost, u adjektiv pak držba řádná a nepořádná.

²⁸⁴ § 991 OZ

Uvedené ustanovení je přejato z československého obecného zákoníku občanského²⁸⁵, resp. z jím inspirovaného znění v Osnově 1937.²⁸⁶

Shora uvedené v ustanovení § 991 OZ představuje výměr tzv. řádné držby v širším smyslu. Vedle ní stojí řádná držba v užším smyslu, tedy taková řádná držba, jež je založena na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva, pokud by převodci náleželo. Řádná držba v užším smyslu je podle § 1090 odst. 1 OZ způsobilá k vydržení.²⁸⁷

O řádnou držbu se nejedná v případě, je-li založena na domnělém či absolutně neplatném právním důvodu. Pokud jde o právní důvod relativně neplatný, pak ten může zakládat řádnou držbu, ale pouze pokud není vznesena námitka relativní neplatnosti. Řádnou držbu dále nezakládá právní důvod zrušený s účinky *ex tunc*.²⁸⁸

Zatímco řádná držba v užším smyslu má význam s ohledem na výše zmíněnou způsobilost k vydržení, účinky samotné řádné držby v širším smyslu jsou omezené. Petrov uvádí, že „*sama řádná povaha držby (...) žádné oprávnění nezakládá*“, avšak řádná držba v širším smyslu má význam, přistoupí-li okolnosti podle § 1043 OZ.²⁸⁹

3.6.2 Držba poctivá

Poctivým držitelem podle § 992 odst. 1 je, kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává. Nepoctivě drží ten, kdo ví nebo komu musí být z okolností zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží.

Tato držební figura tak jak je formulována v platném právu obsahově míří na stejný aspekt – a sice na dobrou víru.²⁹⁰ Ta byla v předchozí úpravě podmínkou držby oprávněné, ale zákonodárce ji explicitně nepřejal a pracuje po vzoru obecného zákoníku občanského a Osnovy 1937 s pojmem poctivosti. I přes odlišnou textaci je tedy možné pracovat se starší judikaturou včetně judikatury k občanskému zákoníku z roku 1964.²⁹¹

Není-li držitel práva jeho skutečným poctivým držitelem, může jim být jen za situace, že se nachází v omluvitelném omylu, zejména v omylu skutkovém.²⁹² Míjíme tím situace, kdy má

---

²⁸⁵ § 316 OZO: „*Držba věci sluje pořádnou, když se zakládá na platném titulu, tj. na právním důvodu způsobilém k nabytí. V opačném případě sluje nepořádnou.*“

²⁸⁶ § 107 Osnova 1937: „*Držba je řádná, zakládá-li se na platném právním důvodu, jinak řádná není.*“

²⁸⁷ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 84.

²⁸⁸ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1045.

²⁸⁹ Tamtéž, s. 1044 a 1052.

²⁹⁰ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 104.

²⁹¹ SPÁČIL, J. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy, 2013, s. 63 a násl.

²⁹² ŠVESTKA, J. DVOŘÁK, J. FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 30.

držitel z přesvědčivého důvodu za to, že mu právo náleží, tedy že nastala určitá právní skutečnost ze které vykonávané právo vzniklo.²⁹³

Úprava poctivé držby v novém občanském zákoníku stojí na tzv. pozitivním vymezení, tj. držitel musí mít za to, že je skutečně subjektem držení práva, teprve pak jde o držitele poctivého. Proti tomu stojí vymezení negativní, jež toliko stanovuje, že se držitel dopustil omluvitelného omylu ohledně toho, že nepůsobí bezpráví. Nepůsobení bezpráví pak Petrov vykládá jako nezasahování do cizích práv.²⁹⁴

Poctivá držba je podmínkou řádného vydržení podle § 1089. U mimořádného vydržení podle § 1095 se prakticky prosazuje negativní vymezení, neboť odpadá požadavek poctivé držby, ale přistupuje jen požadavek absence nepoctivého úmyslu.²⁹⁵

Dříve hojně diskutovanou otázkou byla držba v rozporu se staveb veřejných knih, tzv. držba *contra tabulas*, tedy zda lze poctivě držet i v rozporu se stavem ve veřejném seznamu. Poctivá, respektive oprávněná držba byla podle judikatury do účinnosti současného občanského zákoníku možná. Důvodem byl neuspokojivý stav katastru nemovitostí. To mělo význam z hlediska řádného vydržení, které však nyní při prosazení zásady materiální publicity (§ 980 OZ) není možné. Držba *contra tabulas*, jak uvádí Spáčil, přesto svůj význam má, poněvadž může vést k mimořádnému vydržení.²⁹⁶

Obecná otázka dobré víry patří k rozsahem velmi širokým a v této práci, jež má těžiště u posesorní ochrany, ji nelze s dostatek rozebrat. Právě pro svou rozsáhlost je ale oblíbeným a skvěle zpracovaným námětem komentářové literatury, na niž v poznámkách odkazují.

3.6.3 Držba pravá

Držba je pravá, neprokáže-li se, že se někdo vetřel v držbu svémocně (*vi*) nebo že se v ni vloudil potajmu nebo lstí (*clam*), anebo že někdo usiluje proměnit v trvalé právo to, co mu bylo povoleno jen výprosou (*precario*).²⁹⁷

Svémocné vetření je usuálně vykládáno dvěma způsoby, širokým a úzkým výkladem. Široký výklad pojímá svémocné vetření jako jakékoliv uchopení držby bez vůle dosavadního držitele. Spáčil soudí, že „svémocně“ nepředstavuje kumulativní podmínku k vetření, nýbrž je

---

²⁹³ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 89.

²⁹⁴ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1046.

²⁹⁵ SPÁČIL, J. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy, 2013, s. 67.

²⁹⁶ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 90.

²⁹⁷ § 993 OZ

toliko zdůrazněním.²⁹⁸ Petrov proti tomu zastává v souladu s rakouskou doktrínou užší výklad. Míjí tím, že o svémocné vetření se jedná tolíko v případě vědomého užití síly, překonání překážky a jednání proti zřetelné vůli dosavadního držitele.²⁹⁹

Rouček uvádí, že držba nabytá *clam*, tedy vlouděním potajmu nebo nabytá lstí zůstává nepravá, i když nový držitel uvědomí o odejmutí držby dosavadního držitele.³⁰⁰

Přenechá-li půjčitel někomu bezplatně věc k užívání, aniž se ujedná doba, po kterou se má věc užívat, ani účel, ke kterému se má věc užívat, vzniká výprosa.³⁰¹ Pokud přes výzvu výprosník věc nevrátí (resp. nepřestane vykonávat právo), stává se jeho držba nepravou. Výzvou výprosníkovi se míjí, i pokud je na něj nastoupeno posesorní žalobou.³⁰²

Rozlišování pravé a nepravé držby je relevantní pro nabytí aktivní věcné legitimace u publiciánské žaloby³⁰³ a pro řádné i mimořádné vydržení.³⁰⁴ Z pohledu této práce je ale nezasadnější tzv. námitka nepravé držby podle ustanovení § 1007 odst. 1, kterou může bránit žalovaný z žaloby na ochranu proti vypuzení z držby.

3.7 Soudobé úvahy o povaze držby

Na závěr části práce o obecných ustanoveních o držbě v platném právu je příhodné přehlédnout současné úvahy o pojetí držby. Na úvod připomínám, že spor o to, zdali je držba faktický stav nebo právo je nikoliv nepodobný sporu, zdali byla první slepice nebo vejce. Těžko však zdárně vést debatu neujasníme si, co je slepice a co vejce.

Úvahy povaze držby zůstávají namnoze stranou zájmu komentářové literatury, patrně z prostého důvodu, že takové úvahy nesou plody výlučně teorii, nikoliv praxi. Vzpomeňme opětně profesora Krčmáře rozpoznávajícího, že spoření se mezi zastánci teorie práva a faktu „*nemá patrně než významu theoretického*“.³⁰⁵

---

²⁹⁸ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 97.

²⁹⁹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1053

³⁰⁰ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 179.

³⁰¹ § 2189 OZ

³⁰² SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 98.

³⁰³ § 1043 OZ

³⁰⁴ § 1089 a násl. OZ

³⁰⁵ KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925. s. 3.

Přesto v rámci výměrů není popis povahy držby potlačen. Učebnice Švestky, Dvořáka a kol. se bez dalšího kloní k teorii faktu.³⁰⁶

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 5502/2015³⁰⁷ hovoří o „*právu držby*“, avšak rozhodovaná věc se povahy držby mnoho netýkala a úvaha o tom, že podle Nejvyššího soudu je každá držba právem, by byla chatrná. Jde-li o rozhodovací činnost nalézacích a odvolacích soudů, tak ty se v současné době v odůvodnění svých usnesení do akademických debat o povaze držby příliš nepouštějí. To lze mít za pochopitelné, neboť takové úvahy by pro účastníky toho kterého řízení byly spíše nadbytečné. Jistou výjimku představuje usnesení Krajského soudu v Ostravě, v němž soudní senát uzavírá, že držba „*de facto není věcným právem, svou podstatou se jedná pouze o faktický stav, který je chráněn právem.*“³⁰⁸ Takové konstatování nelze mít s ohledem na shora zmíněný náhled doktríny za *apriorně* vadný. Znovu ovšem uvádím, že faktický stav, který je chráněn právem, není toliko faktickým stavem. Vzpomeňme v tomto již na Tilsche.³⁰⁹ Přesto proti tomuto stanovisku chci v této části postavit pohled jiný, ambiciózní a rozhodně přesvědčivý.

Do více monografických úvah o teorii práva a faktu zapředl ve své držební nauce Spáčil³¹⁰, který navazuje na již zmíněnou teorii Tilsche.³¹¹

Spáčil tvrdí, že i pokud bychom pojímali držbu toliko co faktum, pro právo rozhodné důsledky by se vždy projevovaly výhradně jako vznik, změna nebo zánik práv a povinností.

Zdálo by se, že z uvedeného lze *ad absurdum* vyvodit následující: nabývá-li se zletilost dovršením 18 let věku, je faktické stárnutí v mimoprávním (skutečném) světě rovněž právní skutečností, ba dokonce právem. Taková úvaha by však byla mylná. Pro objektivní právo je z pohledu zletilosti prosto významu získání maturitního vysvědčení nebo první rande, ale pouze a právě dovršení 18 let věku. Vše ostatní týkající se běhu času (stárnutí) je pouhé faktum, ale až právě na shora uvedenou právní skutečnost váže právo určité právní následky.

Pro otázku držby z tohoto příkladu plyne následující: z pouhého vlivu držby v mimoprávním světě (faktického držení) na subjektivní práva a povinnosti nelze dovodit povahu

---

³⁰⁶ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 99.

³⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5502/2015 ze dne 26. ledna 2016

³⁰⁸ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 75 Co 10/2019 – 97 ze dne 28. ledna 2019

³⁰⁹ TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 97.

³¹⁰ Úvahy mají základ v SPÁČIL, J., Poznámky k vymezení pojmu držba. Právník č. 5, 1994, s. 414 a násl.

³¹¹ „*Držiteli poskytuje se ochrana soudním rozhodnutím i exekucí a není dle mého mínění dostatečné příčiny odpirati tomuto mocenskému postavení držitelovu názvu subjektivního práva (tím méně, jelikož i všechna ostatní práva opírají se o fakta). Protože pak držitel zásadně chráněn je proti všem, jest jeho právo právem absolutním (...)*“, viz TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 97.

držby jako práva, ale toliko, že nabytí a ztráta držby jsou právními skutečnostmi. Opačný závěr by byl neudržitelný.

Tím se ovšem vracíme pouze ke Krčmářovu okřídlenému (ale zcela pravdivému) pojetí, že držba je to, co je mezi tím, čím se držba nabývá, a tím, čím se pozbývá. Taková úvaha je správná a nepochybně od počátku v plné síle. Povahu držby jako práva tak ale rozhodně přesvědčivě nedokazujeme. Pro důkaz toho se musíme vydat dále.

Spáčil zkonstruoval svou držební nauku za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964. Poněvadž s jeho úvahou souhlasím, pokusím se z ní vyjít, aktualizovat ji a rozšířit v kontextu platného práva.

Nyní nastupuje obtížná, leč nutná otázka ujednání co míníme právem, a co držbou. Nebo jinak, co je slepice a co vejce.

Vyjdu-li z konstatování Sedláčka, tak soukromé právo je systémem subjektivních práv.³¹² Ta poté dělíme na práva absolutní (působící *erga omnes*) a relativní (působící *inter partes*). Systematika občanského zákoníku by mohla svádět ke konstatování, že jeho Část třetí slove „absolutní majetková práva“, držba je součástí její druhé hlavy, a tudíž se jedná bezpochyby o absolutní právo. Taková úvaha by byla vše, jen ne přesvědčivá. Systematické zařazení držby, jak uvedeno výše, bylo vždy předmětem kritiky³¹³, neboť to je plně v diskreci zákonodárce, jenž ji může nevhodně zařadit třeba jen proto, že neví kam s ní. Ani v systematicce tedy spolehlivý důkaz o držbě jako právu nenalzáme.

Spáčil správně konstatuje, že absolutní právo nemusí být otištěno v zákoně *prima facie*. Když tak v trestním právu hmotném ve zvláštní části trestního zákoníku stojí, že kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody³¹⁴, stanovuje se tak netoliko jen vymezení okolností, za nichž vzniká trestněprávní vztah, jehož obsahem je (mimo jiné) právo státu pachatele potrestat, nýbrž implicitně i absolutní povinnost adresátů daného ustanovení zdržet se takového protiprávního jednání.

Nemusíme však nezbytně prchat do vod práva veřejného. Spáčil rozpoznává, že důsledkem existence jedné z ústředních soukroprávních zásad *neminem laedere* není jen absolutní povinnost nikomu neškodit, nýbrž i absolutní právo „nebýt poškozován“. Zde již leží argumentační těžiště této úvahy.

---

³¹² SEDLÁČEK, J., Občanské právo československé. Všeobecné nauky. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 48.

³¹³ ANDRES, B. Randovo pojetí držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. V Praze: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934. s. 337.

³¹⁴ § 140 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Podstata držby jako práva není seznatelná ze zákona na první pohled, ale až na pohled druhý. Nevyvěrá přímo ze zákonného konstatování, že „držba je právem“, neboť takového není. To, že je držba právem můžeme dovodit z povinnosti zdržet se rušení držby. Kde je absolutní povinnost zdržet se rušení, tam povstává i absolutní právo nebýt rušen. K tomu, jak uvádí Spáčil, posléze přistupuje vějíř dalších subjektivních práv. Je-li například předmětem držby vlastnického právo, jedná se pak například o právo věc užívat, brát z ní plody apod.

Je ovšem každá držba právem?

Tuto otázku si Spáčil kladl a s ohledem na tehdejší úpravu držby a její ochrany klást musel. Z předchozího výkladu o držbě po změnách provedených zákonem č. 509/1991 Sb. se podává, že občanský zákoník rozeznával držbu oprávněnou a neoprávněnou. Oprávněnou držbu měl, kdo byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří.³¹⁵

Proti rušiteli mohl oprávněný i neoprávněný držitel nastoupit pouze v rámci tzv. ochrany pokojného stavu podle § 5 OZ 1964, neboť tento neobsahoval ustanovení o posesorní ochraně. Spáčil podotýká, že absolutní práva se projevují vznikem odvozených relativních práv. Tak bude-li někdo zasahovat do mého vlastnického práva (absolutní majetkové právo), vznikne mezi mnou jako vlastníkem a rušitelem relativní hmotněprávní vztah, jehož obsah je totožný s obsahem např. zápurčí žaloby. V případě ochrany pokojného stavu ovšem Spáčil poukazuje na sporný charakter tohoto institutu, jenž se blíží ochraně spíše „policejní“ (má prozatímní, přirozeně také „nesoudní“ charakter, *non dicit ius inter partes*³¹⁶). Právě veřejnoprávní povaha, byť institutu upraveného v soukromoprávním kodexu, vede Spáčila k závěru, že v případě rušení držby nevzniká relativní hmotněprávní vztah mezi držitelem a rušitelem, nýbrž trojstranný právní vztah mezi držitelem a státem (resp. orgánem veřejné moci jako vykonvatelem). Dovojuje tedy, že držba jako subjektivní (absolutní) právo se prosazuje pouze u držby, které svědčí i petitotní ochrana, neboť u ní přítomnost absolutního práva vede ke vzniku relativního hmotněprávního vztahu mezi držitelem a rušitelem.³¹⁷

Tento závěr nemám z dnešního pohledu za úplný. Po rekodifikaci doznala držba značných (a po mém soudu pozitivních) změn, stejně jako se významně rozšířily nástroje k její ochraně. Nerozeznáváme již držbu oprávněnou a neoprávněnou, jakož v našem právním řádu nemá místo ani ochrana pokojného stavu. Domnívám se, že klíč k odpovědi na otázku „Je každá držba právem?“ leží v nově zavedené posesorní ochraně.

---

³¹⁵ § 130 odst. 1 OZ 1964 ve znění novely provedené zákonem č. 509/1991 Sb.

³¹⁶ KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 267.

³¹⁷ V protikladu k tomu např. Petr, který nazírá co právo kteroukoliv držbu, neboť při jejím rušení tak jako tak vzniká relativní hmotněprávní vztah, viz PETR, B. Nad bývalým, současným i budoucím pojetím držby a vydržení. *Právní rozhledy*, 2005. s. 629.

Obecná (absolutní) povinnost zdržet se rušení držby se podává z ustanovení § 1003 občanského zákoníku, podle kterého není nikdo oprávněn držbu svémocně rušit. Právě toto ustanovení podkládá tuto úvahu o držbě jako právu, neboť není-li nikdo oprávněn držbu svémocně rušit, je každý oprávněn nerušeně držet.

Spáčil podpůrně uvádí, že zákonné vymezení ochrany pokojného stavu hovoří toliko o zásahu do pokojného stavu, nikoliv o zásahu do práva (resp. do držby), a proto nelze u neoprávněné držby, které nesvědčí petitorní ochrana, hovořit o absolutním právu.

V platné úpravě je ale situace značně jiná. Ustanovení § 1003 nejen, že zapovídá každému rušit držbu jako takovou, nýbrž dále určuje, že kdo byl v držbě rušen, může se domáhat, aby se rušitel rušení zdržel a vše uvedl v předešlý stav. Hovoříme zde o tom, že ochrana držby se děje posesorní ochranou prostřednictvím žalob z rušené držby. Spáčil v komentáři správně uvádí, že posesorní ochrany požívá nejen držba řádná, poctivá a pravá, nýbrž i držba nepoctivá, neřádná a nepravá.³¹⁸ Tato formulace je v rozhodnutích hojně přejímána a všeobecně soudy akceptována.³¹⁹ Tím je potvrzena kontinuita s doktrinálními závěry z období obecného zákoníku občanského. Již Ott podává: „*Lhostejno jest, zdali držba žalobcova byla pořádná, pořádná, pravá.*“³²⁰ Dochází tím ukotvením v praxi k přebrání dřívější zákonné úpravy, kdy posesorní ochrany požívá držba, ať je jakákoliv.³²¹

Doplňuji ještě, že posesorní ochrana má být „prozatímní“, ryze soukromoprávní charakter a nevznikají u ní nejasnosti jako u již překonané ochrany pokojné stavu.

Jinými slovy, pokud je držitel v držbě práva (samozřejmě netoliko vlastnického) rušen, vzniká mu z absolutního práva držby relativní právo domáhat se, aby se rušitel v rušení zdržel a vše uvedl v předešlý stav. To je podle mého názoru důsledkem pojetí držby jako práva, důsledkem práva držby.

Teoretické závěry ohledně vzniku relativního práva držitele nebýt rušen konkrétním rušitelem doznaly soudní akceptace. Krajský soud v Ostravě uzavřel: „*Nikdo není oprávněn bez právního důvodu zasahovat do držby jiného. Pokud tak učiní (a nemá oprávnění do držby zasáhnout), vzniká (bez ohledu na to, zda držbu samotnou považujeme za právo, či nikoliv) mezi držitelem a rušitelem právní vztah, jehož obsahem je zejména povinnost rušitele upustit od zásahů*

³¹⁸ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 114.

³¹⁹ Např.: Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 8 Co 1624/2018-104 ze dne 18. prosince 2018, Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 17 Co 382/2017 – 92 ze dne 23. ledna 2018, Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 24 Co 53/2017-89 ze dne 20. února 2017, Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 27 Co 201/2019 – 378 ze dne 10. října 2019 apod., více v následujících částech této práce

³²⁰ OTT, E. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl II. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa I. Pro vědy, slovestnost a umění, 1898, s. 312.

³²¹ § 339 OZO

a uvést vše do předchozího stavu.“³²² Oproti němu se však domnívám, že závěr o vzniku relativního práva je srozumitelně vysvětlitelný jen připustíme-li, že držba je právo. Právě-li explicitně rekodifikační zákonodárce, že nikdo není oprávněn držbu svémocně rušit, a probuje tím otevřeně i právo držitele nebýt rušen. To není pouhé faktum. Pokud zákonodárce držbě přiznává soudní ochranu, povyšuje ji z pouhého faktického stavu, neboť prvek ochrany držby pořadem práva přirůstá k dalším imanentním vlastnostem držby.

Tedy přimějí: objektivní právo nechrání držbu, protože by byla právo. Držba je právem právě proto, že ji objektivní právo tím kterým způsobem chrání.

Mám za to, že z toho lze dovodit charakter práva i u držby nepoctivé, nepořádné a nepravé, vždyť i těmto svědčí posesorní ochrana. Obsah posesorní žaloby, jak uvedeno výše, je totožný s relativním hmotněprávním vztahem založeným rušením, a tento by nemohl vzniknout bez existence absolutního práva držby.

Na závěr se lze ještě zeptat: lze za právo pokládat i držbu, v rámci jejíž posesorní ochrany byla úspěšně uplatněna námitka držby nepravé či vypuzení z držby podle § 1007 odst. 1 OZ? Domnívám se, že ano. Důvod pro to spatřuji ve skutečnosti, že i nepravý držitel může podat žalobu z rušené držby a iniciovat tak soudní řízení bez ohledu na to, jestli bude posléze úspěšně vznesena námitka nepravé držby nebo nikoliv. Taková námitka totiž nemusí být vznesena pro tíhu procesních břemen úspěšně, nebo nemusí být vznesena vůbec. Navíc, nelze si rozumně představit takovou držbu, jež by v momentu podání posesorní žaloby právem byla, posléze by žalovaný předsevzal námitku nepravé držby, s čímž by se z držby stávala držba jaksi neurčitá, obojaká či Schrödingerova, a s rozhodnutím soudu by držba buď právem zůstala, nebo by *ex tunc* byla toliko faktum. Srozumitelněji možná: pokud by nepravá držba absolutním právem nebyla, z čeho by povstávalo relativní právo držitele na odklizení sporu o držbu pořadem práva?

Závěrem této části mohu shrnout, že mám za to, že držba v platném právu subjektivním právem je, a to právem absolutním, lhotejno zda jde o držbu kvalifikovanou nebo nekvalifikovanou (nepoctivou, nepořádnou a nepravou). Spáčilova držební nauka je zcela aplikovatelná i na současnou právní úpravu, ovšem pro změnu poměrů a zejména pro včlenění úpravy posesorní ochrany, je podle mého soudu vhodné její pojetí rozšířit.

Pouze jako jistý refrén dodávám, že otázka, zdali je držba právo či faktum, je pro praxi skoro jalová. Přesto v minulosti neodolatelně přitahovala pozornost právníků a jsem zcela přesvědčen o tom, že tomu nejinak bude i v budoucnosti.

---

³²² Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 69 Co 432/2017 ze dne 30. srpna 2017, shodně Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 10 C 101/2019 – 14 ze dne 20. března 2019

4 Interdiktní ochrana držby v minulosti

Po přehlédnutí obecné držební nauky v předchozích částech této práce přichází nyní neméně snadný úkol podat výklad o držební ochraně. Konkrétně v této části o ochraně interdiktní. Proč však do výkladu vnáším jako nadřazený pojem „interdiktní ochrana“? Není lépe hovořit o ochraně posesorní?

Pojmenování „interdiktní ochrana“ svádí k domněnce, že se jedná o ochranu držby pouze v rámci římského práva, tedy o bezvýjimečný historismus. Není tomu však tak a užít k popisu nadčasového institutu ochrany držby pojmenování „posesorní ochrana“ by bylo s ohledem na jeho dramatický vývoj a proměny nepřiléhavé.

Interdiktní ochranou byla již například již výše vzpomenutá ochrana pokojného stavu. Jednalo se postup, kterým se proti rušení držby mohl držitel bránit ještě v roce 2013 za účinnosti starého občanského zákoníku. To jsme již drahnou dobu vzdáleni od římského práva v klasickém období. Ochranu pokojného stavu pro svou povahu rozhodně nelze ztotožňovat s tím, co obecně míníme posesorní ochranou, a to ať již za současné právní úpravy, tak za obecného zákoníku občanského.³²³

Lze jistě poukázat na etymologii slova „posesorní“, která stojí na latinském *possessio*, držba. Pod pojem posesorní ochrana by se tak dala zařadit každá ochrana poskytovaná držbě.³²⁴ Tato práce má ovšem značně srovnávací charakter a při srovnávání z pozice člověka umístěného v přítomné právní realitě a právním vnímání by takové pojetí bylo poněkud matoucí.

V následující kapitole tedy pod pojmem „interdiktní ochrana“ shrnu instituty podávající se z římského práva (interdikty), obecného zákoníku občanského (posesorní žaloba), občanského zákoníku z roku 1964 (ochrana pokojného stavu). Společným znakem těchto tří institutů je jejich inherentní prozatímnost či dočasnost. Tedy, že přijde-li na ně, nemusí (ale mohou) v daném případě rušení držby představovat finále. Závěr z takového řízení lze přemoci v řízení jiném.

A dalším jejich společným znakem je nesporně jejich důmyslnost, kterou můžeme rozpoznat již v římském právu.

---

³²³ SPÁČIL, J., Poznámky k vymezení pojmu držba. Právník č. 5, 1994, s. 414 a násl.

³²⁴ Toto pojetí se prosazuje např. v KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 165.

4.1 Ochrana držby v římském právu

4.1.1 Úvod k ochraně držby v římském právu

První nutné pozastavení v rámci obecného výkladu o ochraně držby v římském právu musíme provést nad rámcovým pojetím soukromého práva. Již bylo vyloženo, že soudobé soukromé právo je pojímáno jako systém subjektivních práv.³²⁵ Sommer upozorňuje, že římské právo kladlo důraz na tzv. *actiones*, tedy právní nástroj, jehož užití bylo vázáno na určitou skutkovou okolnost. Nelze ovšem *actio* ztotožnit s moderní žalobou, neboť ta má abstraktní charakter, zatímco *actiones* byly úzce a přísně skutkově vymezeny.³²⁶

Třebaže držba v římském právu byla, jak již uvedl Savigny, pojímána co faktum, byly s ní spojeny právní účinky.³²⁷ To vyplývá již ze samotného účelu vzniku držby (*ager publicus*). Držba vznikla z vlastnictví odpáráním některých jeho znaků, možnost právní ochrany však byla přirozeně ponechána.³²⁸ Neposkytovat takovému společenskému fenoménu právní ochranu by bylo neudržitelné a stojící přímo proti důvodu vzniku držby. Tím spíše vezmeme-li v potaz, že držba časem získala značný společenský a hospodářský význam.^{329 330}

Není-li ale držba co vlastnictví, nelze ji co vlastnictví chránit, nelze tedy uplatnit *actiones*.³³¹ Právě pro značnou odlišnost mezi vlastnictvím a držbou bylo nutné vytvořit ochranu mimořádnou, realizovanou prostřednictvím tzv. interdiktů.³³²

Interdikta představovala formální výroky přetora, jimiž něco ukládal nebo zakazoval.³³³ Jako taková stála zcela mimo ochranu vlastnictví. To je nicméně nutné nazírat v římskoprávní realitě, kdy držba byla projevem nejčastěji vlastnictví a interdiktní ochrana se tak v důsledku prosazovala namnoze k jeho ochraně.^{334 335} V této souvislosti uvádí Gaius významnou funkci držebních interdiktů při sporech o vlastnické právo, neboť předchází-li *actio* (petitorní spor) interdikt, může dojít k přesunu důkazního břemene. Uspějí-li u přetora, který interdiktem zapoví

³²⁵ SEDLÁČEK, J., Občanské právo československé. Všeobecné nauky. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 48.

³²⁶ SOMMER, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl I. 2. nezměněné vyd. Praha: Nákladem spolku čsl. právníků „Všehrd“, 1946. s. 39.

³²⁷ VON SAVIGNY, F. C., Das Recht des Besetzes. Siebente Auflage. Wien: Carl Gerold's Sohn, 1865., s. 43.

³²⁸ BARTOŠEK, M. Dějiny římského práva ve třech fázích jeho vývoje. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1995. s. 179.

³²⁹ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 194.

³³⁰ MÜLLER, T. Besitzschutz in Europa: Eine rechtsvergleichende Untersuchung über den zivilrechtlichen Schutz der tatsächlichen Sachherrschaft. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010, s. 9.

³³¹ SOMMER, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl I. 2. nezměněné vyd. Praha: Nákladem spolku čsl. právníků „Všehrd“, 1946. s. 33.

³³² BONFANTE, P. Institute římského práva. Deváté vydání. Brno: Nákladem ČS. A. S. Právník v Brně, 1932. s. 393.

³³³ Inst. 4, 15: „*erant autem interdicta formae atque conceptiones verborum, quibus praetor aut iubebat aliquid fieri aut fieri prohibebat*“

³³⁴ VÁŽNÝ, J. Vlastnictví a práva věcná. Brno: Československý akademický spolek Právník v Brně, 1937, s. 102.

³³⁵ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 165.

rušení mé držby, budu v případném petitorním sporu v pozici žalovaného, zatímco žalobce bude muset dokazovat své vlastnictví.³³⁶ Unést takové břemeno je nepochybně obtížnější.

Římské právo rozeznávalo z hlediska ochrany držby interdikta určená k ochraně držby před rušením a interdikta sloužící k ochraně držby před odnětím.

4.1.2 Interdicta retinendae possessionis

Mezi interdikta určená k ochraně držby před rušením (*interdicta retinendae possessionis*) řadíme *interdictum uti possidetis* a *interdictum utrubi*.³³⁷

Interdictum uti possidetis (interdikt „jak držíte“) se týkal rušení držby nemovitostí za situace, kdy nedošlo k vypuzení z držby. Pojmenování vychází z prétorovy interdikttní formule: „*Uti nunc eas aedes, quibus de agitur, nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero possidetis, quo minus ita possideatis, vim fieri veto*“³³⁸, tedy „tak, jak držíte dům, o který se vede spor, a sice proti odpůrci, ne násilím, ne potajmu ani jako výprosu, proti této držbě zakazuji násilí.“³³⁹ Jak podotýká Vážný, jednalo se v praxi z pohledu úkonů, které museli účastníci předsevzít, o velmi složité a přísně formalizované řízení, obsahující řadu záruk a předběžných opatření (kdo bude do vydání rozhodnutí věc požívat apod.).³⁴⁰

Interdictum utrubi (interdikt „u koho“) dopadal na situace, kdy došlo k rušení držby movitostí. Interdikttní formule zněla na příkladu otroka: „*Utrubi vestrum hic homo, quo de agitur, nec vi nec clam nec precatio ab altero fuit, apud quem maiore parte huiusce anni fuit, quo minus is eum ducat, vim fieri veto*“, tedy „u koho z vás dvou byl tento člověk (otrok), o kterého jde, většinu času tohoto roku v držbě, a to ne násilím, ne potajmu a ne jako výprosa od druhého, ten necht' si ho odvede a já zakazuji bránit mu v tom násilím“.³⁴¹ Již samotné pojmenování *utrubi* („u koho“) odkazuje na smysl tohoto interdiktu, tedy ochrana držby toho, kdo v posledním roce držel déle, přičemž každá ze stran si mohla přičíst dobu bezvadné držby nabyté příkladmo sukcesí.³⁴²

343

---

³³⁶ Dig. 6, 1, 24: „*Is qui destinavit rem petere animadvertere debet, an aliquo interdicto possit nancisci possessionem, quia longe commodius est ipsum possidere et adversarium ad onera petitoris compellere quam alio possidente petere.*“

³³⁷ VANČURA, J. Úvod do studia soukromého práva římského. Díl I. Praha: vlastním nákladem, 1923., s. 171.

³³⁸ Dig. 43, 17, 1

³³⁹ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 197.

³⁴⁰ VÁŽNÝ, J. Římský proces civilní. Svazek první. Praha: Melantrich A. S., 1935, s. 82.

³⁴¹ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 197.

³⁴² KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 166.

³⁴³ SOMMER, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. 2. nezměněné vyd. Praha: Nákladem spolku čsl. právníků „Všeherd“, 1946. s. 200.

4.1.3 Interdicta recuperandae possessionis

Mezi interdikta směřující k ochraně držby před vypuzením řadíme *interdictum unde vi*, *interdictum de vi armata* a *interdictum de precario*.

Interdictum unde vi (interdikt „odkud násilím“) poskytoval ochranu držiteli, jenž byl ze svého pozemku vyhnán násilím. Interdiktní formule zněla „*Unde in hoc anno tu illum vi deiecisti aut familia tua aut procurator tuus deiecit, cum ille possideret, quod nec vi nec clam nec precatio a te possideret, eo illum quaeque tunc ibi habuit restituas*“, tedy „odkud jsi ty někoho tohoto roku násilím vyhnal, anebo ho vyhnala tvoje rodina, anebo tvůj správce, třebaže on měl v držbě (věc), a to bez toho, že by měl v držbě (věc) proti tobě násilím, potajmu, anebo jako výprosu, uveď ho zpět v držbu a vrať mu i to, co na tom místě tehdy měl“. Návrh na zahájení řízení musel být dán prétorovi do roku od násilí. V případě zbavení držby násilí u movité věci nešlo uplatnit tento interdikt, ale bylo nutné použít *interdictum utrubi* nebo se bránit petitorně tzv. žalobou z krádeže (*actio furti*).^{344 345 346}

Interdictum de vi armata byl určen na ochranu držby, z níž byl držitel vypuzen ozbrojenou skupinou lidí. Interdiktní formule zněla „*Unde tu illum vi hominibus coactis armatisve deiecisti aut familia tua deiecit, eo illum quaque ille tunc ibi habuit restituas*“, tedy „odkud jsi někoho vyhnal skupinou ozbrojených lidí, anebo ho vyhnala tvoje rodina, toho uveď zpět v držbu a vrať mu i to, co na místě měl“. Jedná se o modifikaci interdiktů *unde vi* s tím rozdílem, že bylo vyžadováno splnění podmínky ozbrojeného vypuzení z držby. Odpadá však roční lhůta k dání návrhu prétorovi.^{347 348 349}

Interdictum de precario („interdikt o výprose“) dopadal na situace, kdy výprosník odmítl vydat předmět výprosy. V tu chvíli přestával být bezvadným držitelem a bylo možné vůči němu užít svépomoc nebo právě *interdictum de precario*. Interdiktní formule zněla „*Quod precario ab lilo habes aut dolo malofecisti, ut desineres habere, qua de re agitur, id illi restituas*“, čili „to co držíš od něho jako výprosu, anebo si učinil se zlým úmyslem, abys přestal držet to, o co se jedná, mu vrať“.^{350 351}

³⁴⁴ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 198.

³⁴⁵ SKŘEJPEK, M. Římské soukromé právo. Systém a instituce. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 126.

³⁴⁶ VÁŽNÝ, J. Vlastnictví a práva věcná. Brno: Československý akademický spolek Právnick v Brně, 1937, s. 104.

³⁴⁷ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 166.

³⁴⁸ SOMMER, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. 2. nezměněné vyd. Praha: Nákladem spolku čsl. právníků „Všehrd“, 1946. s. 201.

³⁴⁹ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 199.

³⁵⁰ VANČURA, J. Úvod do studia soukromého práva římského. Díl I. Praha: vlastním nákladem, 1923., s. 171.

³⁵¹ REBRO, K., BLAHO, P. Římské právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 198.

4.2 Ochrana držby v obecném zákoníku občanském

4.2.1 Obecně

Obecný zákoník občanský přinesl do právní řádu netoliko bytelnou držební úpravu *stricto sensu*, tj. zevrubnou úpravu otázek nabytí a pozbytí držby či její náležitosti a klasifikaci. Stejný důraz byl kladen i na včlenění dostatečných záruk pro držební ochranu, které soudní praxe a doktrína značně rozpracovaly. Tato práce nedává dostatečný prostor pro širší výklad o soudní ochraně držby. Zaměřím se proto pouze na důležité aspekty hmotněprávního podkladu pro pohledání ochrany držby pořadem práva a dále na podstatné aspekty v otázce řízení. Obojí je sice desítky let vzdálené, ale velmi aktuální, poněvadž z hmotněprávního zakotvení okolností rozhodných pro vznik aktivní věcné legitimace vyšla i Osnova 1937, a tudíž se ve velké podobnosti zrcadlí i v současné účinné úpravě. Otázka řízení o žalobách z rušení držby pak nabyde na aktuálnosti při přípravách nového civilního procesního kodexu (civilního řádu soudního).

Rozeznáváno bylo mezi žalobou pro rušení držby a žalobou pro vypuzení z držby. Prvá odpovídala římskému *interdictu retinendae possessionis*, druhá pak *interdictu recuperandae possessionis*.^{352 353}

4.2.2 Žaloba pro rušení držby

Mezi podmínky, jejichž naplnění je nutné pro uplatnění žaloby pro rušení držby, vypočítává Randa držbu věci nebo práva a svémocné rušení.³⁵⁴

Právě mírná podmínka existence držby věci nebo práva bez dalšího, tj. bez dalších zpříšňujících kritérií je jedním z pojmových prvků žaloby pro rušení držby. Z tehdejší úpravy se explicitně v ustanovení § 339 podává, že ochrana žalobou pro rušení držby svědčí každému „ať je držba *jakákoliv*“.³⁵⁵ Třebaže je laťka pro ochranu zcela zřetelně nastavena takto nízko, v teorii a praxi se stále otázka zkoumání kvality držby pro poskytnutí ochrany objevuje.³⁵⁶ Pozastavím se zde i nad praxí našich soudů postupně osvojujících si rozhodování o žalobách z rušené držby. Hmotněprávní zakotvení podmínek pro uplatnění žaloby z rušené držby je přirozeně totožné, byť bez explicitní formulace „ať je držba *jakákoliv*“. Soud má v posesorním řízení poskytnout ochranu

³⁵² ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 142.

³⁵³ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrd, 1934., s. 87.

³⁵⁴ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 128.

³⁵⁵ § 339 OZO: „*Ať je držba jakákoliv, nikdo není oprávněn, aby ji svémocně rušil.*“ či v ABGB: „*Der Besitz mag von was immer für einer Beschaffenheit sein, so ist niemand befugt, denselben eingenmächtig zu stören.*“

³⁵⁶ KODEK, G. Die Besitzstörung: materielle Grundlagen und prozessuale Ausgestaltung des Besitzschutzes. Wien: Manz, 2002. s. 94 a násl.

tvrzené a prokázané svémocně rušené držbě, nikoliv zkoumat, zda je dána držba kvalifikovaná. Spor o lepší právo má místo v řízení petitorním. Přesto z analýzy rozhodnutí vyplývá, že se povýtce nalézací soudy k otázce kvality držby (kvalifikovanosti či pokojnosti) ve svých usneseních vyjadřují, a to ať již v rámci širších úvah v odůvodnění, ale i bohužel i v rámci posuzování samotné aktivní věcné legitimace, přičemž takové mylné posouzení může vést k zamítnutí žaloby.³⁵⁷ K závěru, že na kvalitě (kvalifikaci) držby nesejde, došla opakovaně doktrína již za obecného zákoníku občanského^{358 359 360 361}. Potěšitelné je, že i přes občasná excesy se díky soudobé komentářové literatuře^{362 363} a rozhodovací praxi soudů odvolacích³⁶⁴ či soudu Ústavního³⁶⁵ daří účel tohoto prvku posesorní ochrany uvádět v život.

Rovněž nemusel žalobce prokazovat (a ani dnes nemusí), že držba trvala, postačí toliko prokáže-li, že došlo k jejímu nabytí.³⁶⁶ Taktéž i netřeba prokazovat *animus*. Pozbytí držby či nedostatek držební vůle by musel prokázat žalovaný.³⁶⁷

Rušení vyměřuje Randa jako každé skutkové zkracování faktické vlády, které ji však nezrušuje (pak by došlo k vypuzení a otevřela by se možnost nastoupit na vypuditele podle ustanovení § 345 a násl. OZO).³⁶⁸ Především vyžaduje se rušení svémocné, které lze charakterizovat jako takové jednání, které je volní, čímž ovšem není založena nutnost přítomnosti úmyslu porušovat držbu.³⁶⁹ Obecný zákoník občanský nepodává definici svémoci. Doktrína ji

---

³⁵⁷ Např. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 12 C 39/2016 – 36 ze dne 14. července 2016, Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku č. j. 41 C 72/2015 – 88 ze dne 26. října 2015 či Usnesení Okresního soudu v Náchodě č. j. 6 C 177/2019 ze dne 2. října 2019

³⁵⁸ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 146.

³⁵⁹ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrad, 1934., s. 84.

³⁶⁰ MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha první. Nauky obecné. 2. vyd. Brno: Barvič & Novotný, 1929. s. 22.

³⁶¹ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 128.

³⁶² SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 114.

³⁶³ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1067.

³⁶⁴ Viz výše nebo např. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 182/2019 – 128 ze dne 2. září 2019, usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 25 Co 90/2018 – 219 ze dne 25. května 2018 či Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 8/2019 ze dne 20. března 2019

³⁶⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 4306/18 – 1 ze dne 21. května 2019

³⁶⁶ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 146.

³⁶⁷ MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha první. Nauky obecné. 2. vyd. Brno: Barvič & Novotný, 1929. s. 22.

³⁶⁸ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 130 a s. 135.

³⁶⁹ § 339 OZO, první věta

vyměřuje jako jednání bez právního důvodu³⁷⁰ či nedostatek oprávnění^{371 372} nebo svolení.³⁷³ Platilo, že samotná svémoc nebyla žalobci k dokazování, naopak žalovaný musel prokázat, že jeho rušení nebylo svémocné. Tento závěr je zajímavý z hlediska současné praxe, kdy zákonná úprava³⁷⁴ otočila procesní břemena v neprospěch žalobce. Ten oproti stavu za obecného zákoníku občanského musí tvrdit a prokazovat nejen rušení jeho držby, nýbrž že se jedná o rušení svémocné. Taková drobná změna může v konkrétních případech vést neúspěchu ve sporu.³⁷⁵ Pokud nikdo není oprávněn držbu svémocně rušit³⁷⁶, pak je nadmíru zatěžující požadovat po žalobci tvrdit skutečnosti a označovat důkazy o tom, že žalovanému neschází žádný právní důvod k rušení držby. Jak uvádí Spáčil, jedná se o *probatio diabolica*.³⁷⁷

Žalobce měl právo žádat, aby soud zapověděl zásah a nařídil rušiteli, aby nahradil způsobenou škodu.³⁷⁸ Náhradu škody ovšem musel žalobce pohledat již ne v posesorním řízení.³⁷⁹ ³⁸⁰ Jde-li o strany řízení, žaloba přísluší držiteli či jeho universálnímu sukcesorovi. Singulární sukcesor mohl žalovat pouze pro rušení držby, které nastalo po jeho ujednání se držby.³⁸¹ Na straně pasivní žaloba přísluší proti rušiteli a jeho universálnímu sukcesorovi, nikoliv proti sukcesorovi singulárnímu.³⁸²

4.2.3 Žaloba pro vypuzení z držby

Vedle žaloby pro rušení držby stojí jako další represivní ochrana^{383 384} žaloba pro vypuzení držby. Již jsem v předchozím výkladu přiblížil, že obecný zákoník občanský rozeznával tři figury držby,

³⁷⁰ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrad, 1934., s. 85.

³⁷¹ Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 12.979 citováno z ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 150.

³⁷² GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 22.

³⁷³ MÜLLER, T. Besitzschutz in Europa: Eine rechtsvergleichende Untersuchung über den zivilrechtlichen Schutz der tatsächlichen Sachherrschaft. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010, s. 99.

³⁷⁴ § 177 odst. 1 OSŘ

³⁷⁵ Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 18 Co 273/2018 – 73 ze dne 6. února 2019

³⁷⁶ § 339 OZO a obdobně § 1003 OZ

³⁷⁷ SPÁČIL, J. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. Právní rozhledy, 2014. s. 330.

³⁷⁸ § 339 OZO věta druhá

³⁷⁹ § 457 ČRS

³⁸⁰ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 144.

³⁸¹ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 130.

³⁸² KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrad, 1934., s. 85.

³⁸³ Vedle toho existovala, jak uvádí Rouček, v OZO i ochrana preventivní, tj. postup podle § 340 a násl. stran provádění stavby. O té povědu (s ohledem na jistou nadstavbovost) krátký srovnávací výklad v následujících kapitolách týkajících se současné úpravy.

³⁸⁴ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 178.

tj. držbu pořádnou, poctivou a pravou, resp. jejich opaky. Nepravá držba povstávala tehdy, jestli se v držbu někdo vetřel nebo potajmu lstí nebo prosbou vloudil, nebo hleděl přeměnit výprosu v trvalé právo³⁸⁵, tedy *vi, clam, precario*.

Žaloba přísluší držiteli, který byl vypuzen z držby, a jeho universálnímu sukcesorovi. Žalovaným je vypuditel a jeho sukcesor, tj. nepravý držitel.³⁸⁶ Objektem žaloby je tedy vypuzení z držby, a to ne jakékoliv vypuzení, ale toliko vypuzení nepravé (vypuzení podle § 345 OZO, *vi, clam, precario*).³⁸⁷³⁸⁸

Žalobce žaluje na navrácení zpět v předchozí stav (tj. na opětovné uvedení v držbu) a může žádat i náhradu škody, to však opět v režimu ustanovení § 457 ČŘS, tudíž v řízení nikoliv posesorním.³⁸⁹ Zaměřme se nyní již konečně blíže na procesní úpravu posesorního řízení, neboť bez té by ochrana držby jako samozřejmý právní následek držby nemohla být prosazena.

4.2.4 Řízení o žalobách z rušené držby

Řízení o žalobách z rušené držby (řízení posesorní) bylo a je přísně odděleno od řízení petitorního. Jak uvádí Fasching, předmět posesorního řízení má být omezen na projednání a rozhodnutí o ryze držebních otázkách, tak aby nebyl předjímán výsledek případného řízení petitorního.³⁹⁰ Posesorní řízení totiž směřuje (toliko) k ochraně posledního stavu držby a jeho navrácení.³⁹¹

Zákonným podkladem pro vedení řízení o žalobách z rušené držby byla ustanovení § 454 až § 460 ČŘS. Jakkoliv zněla rubrika této pasáže „Zvláštní ustanovení pro řízení o žalobách z rušené držby“ nelze z ní usuzovat na to, že by se řízení celým svým charakterem vymykalo běžnému řízení civilnímu. Hora zdůrazňuje, že ač povaha posesorního řízení vykazuje zvláštnosti, tak tyto se nedotýkají samých základů řízení.³⁹²

Bezpochyby nejvýraznější zvláštností je existence přísné lhůty pro nastoupení žalobou v posesorním řízení. Podle § 454 ČŘS musí taková býti podána do třiceti dnů po tom, co se držitel o rušení dozvěděl. Po jejím marném uplynutí zbývá žalobci pouze vyvolání petitorního sporu.³⁹³

---

³⁸⁵ § 345 OZO

³⁸⁶ MAYR-HARTING, R. *Soustava občanského práva. Kniha první. Nauky obecné. 2. vyd.* Brno: Barvič & Novotný, 1929. s. 23.

³⁸⁷ RANDA A., ŠIKL, H. *Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém.* Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 146.

³⁸⁸ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II.* Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 179.

³⁸⁹ KRČMÁŘ, J. *Právo občanské II. Práva věcná.* Praha: Věšhrd, 1934., s. 86.

³⁹⁰ FASCHING, H. W., *Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen. III. Band. Zivilprozessordnung §§ 226–460.* Wien: Manz, 1966. s. 878.

³⁹¹ § 454 ČŘS

³⁹² HORA, V. *Československé civilní právo procesní. Díl II. Řízení před soudy první stolice se stálým zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi.* Praha: vlastním nákladem, 1932. s. 439.

³⁹³ KRČMÁŘ, J. *Právo občanské II. Práva věcná.* Praha: Věšhrd, 1934., s. 87.

Tato propadná^{394 395} lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy se držitel o rušení dozvěděl, resp. kdy byl z držby vypuzen.^{396 397}

Má-li soud v posesorním řízení rozhodovat rychle a účelně, je nutné tomu v civilním řádu nastavit podmínky. Jaký druh řízení se snaží žalobce iniciovat by mělo být soudu jasné *prima facie* již z označení.³⁹⁸ V době soudních prázdnin pak posesorní řízení spadalo mezi věci feriální, jež byly řádně projednávány.³⁹⁹ Podle § 455 ČŘS měl soud při stanovení roků a lhůt přihlížet k naléhavosti věci. Nabízí se například ustanovení roku k ústnímu jednání mimo soudní budovu podle § 132 ČŘS přímo na místo, kde došlo k rušení držby nebo vypuzení z ní.⁴⁰⁰ V posesorních řízeních týkajících se provádění stavby pak bylo podle § 456 ČŘS možné nařídít záповěď (předběžné opatření) ve smyslu ustanovení § 340 až § 342 OZO, obecně pak bylo přípustné předběžné opatření za podmínek § 458 ČŘS.

K dosažení účelu posesorního účelu však neslouží pouze nástroje vedení řízení, ale především vymezení otázek zkoumaných soudem, tedy to „o co v řízení jde“ a co mají a mohou strany tvrdit a navrhopvat k provedení důkazu. Z ustanovení § 457 ČŘS se podává: „*Jednání budiž omezeno na objasnění a důkaz skutečného stavu poslední držby a nastalého rušení a buďte vyloučeny všechny výklady o právu k držbě, o titulu, o bezelstnosti neb obmyslnosti držby, nebo o případných nárocích na náhradu.*“ Tím je vymezeno jasně co patří do poměrů posesorních a co do poměrů petitorních. Posesorní řízení je řízení nikoliv o podstatě držby, nýbrž o držbě samotné, tedy není podávána odpověď na otázku *quid iuris*. Soud přihlédl toliko k omezenému okruhu námitek žalovaného, jiným přisvědčit nemohl a žalovaný je mohl předsevzít jen v řízení petitorním.⁴⁰¹ Rouček snáší přehledné vymezení takových námitek.⁴⁰²

³⁹⁴ HORA, V. Československé civilní právo procesní. Díl II. Řízení před soudy první stolice se stálým zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi. Praha: vlastním nákladem, 1932. s. 439.

³⁹⁵ GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 24.

³⁹⁶ OTT, E. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl II. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa I. Pro vědy, slovestnost a umění, 1898, s. 311.

³⁹⁷ Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger Neue Folge č. 6521 citováno z ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 156.

³⁹⁸ § 454 ČŘS, byť opomenutí takového označení nebrání samo o sobě projednání věci, viz § 84 ČŘS a OTT, E. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl II. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa I. Pro vědy, slovestnost a umění, 1898, s. 316.

³⁹⁹ HORA, V. Československé civilní právo procesní. Díl II. Řízení před soudy první stolice se stálým zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi. Praha: vlastním nákladem, 1932. s. 439.

⁴⁰⁰ FASCHING, H. W., Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen. III. Band. Zivilprozessordnung §§ 226–460. Wien: Manz, 1966. s. 884.

⁴⁰¹ Srov. GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 24.

⁴⁰² ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 145.

- 1) **Námitka nedostatku podmínek posesorní žaloby**, tedy že u žalobce nebyla držba či že ji žalovaný svémocně nerušil. Zejména se tedy jednalo o námitku absentujícího *animu* či námitku spoludržby.
- 2) **Námitka nepravé držby**, tedy námitka nabytí držby *vi, clam, precario*. Oproti současné úpravě musel žalovaný předsevzít námitku nepravé držby ve třicetidenní prekluzivní lhůtě.
- 3) **Námitka prekluze práva** podat žalobu pro rušení držby či žalobu pro vypuzení z držby, tedy uplynutí shora zmíněné třicetidenní lhůty. Žalobce tížilo procesní břemeno dokázat, že lhůta je zachována.

Soud podle § 459 ČŘS rozhodoval v posesorních řízení konečným usnesením, nikoliv rozsudkem. Fasching to přisuzuje toliko historickým důvodům s ohledem na dříve převládající názor, že pokud by se v řízení o žalobě z rušené držby rozhodlo rozsudkem, uzavřela by se tak pro překážku věci rozhodnuté cesta přemožení výsledku posesorního řízení v řízení petitorním.⁴⁰³ Jak již bylo uvedeno, posesorní řízení nebrání řízení petitornímu a to je explicitní i ze zákonné úpravy, z níž se podává, že soud se má omezit na prozatímní úpravu skutečné držby a takový závěr „*není překážkou, aby se kdo později soudně domáhal práva k držbě a nároků na ní závislých*“.⁴⁰⁴

Proti usnesení o odmítnutí žaloby a proti konečnému usnesení⁴⁰⁵ bylo možné podat rekurs podle § 514 a násl. ČŘS, který však neměl odkladný účinek.⁴⁰⁶

Úprava v obecném zákoníku občanském a civilním řádu soudním představovala osvědčený nástroj ochrany držby. V Rakousku platí více než 100 let a závěry tamní praxe i teorie mohou být po znovuuvedení tohoto soukromoprávního institutu do našeho právního řádu významným zdrojem.⁴⁰⁷

V našich poměrech, jak jsem již přiblížil v předchozím výkladu, došlo k hledání českého pojetí držby. Nejinak tomu bylo i s hledáním českého pojetí držební ochrany.

⁴⁰³ FASCHING, H. W., Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen. III. Band. Zivilprozessordnung §§ 226–460. Wien: Manz, 1966. s. 892.

⁴⁰⁴ § 459 ČŘS

⁴⁰⁵ § 518 ČŘS

⁴⁰⁶ § 524 ČŘS

⁴⁰⁷ DOBROVOLNÁ, E. Vybrané otázky posesorní žaloby (ve světle rakouských zkušeností) in LAVICKÝ, P. (eds.) Současnost a perspektivy českého civilního procesu: sborník statí. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. s. 95 a násl.

4.3 Ochrana držby v občanském zákoníku z roku 1964

4.3.1 Kontext

Tato pasáž se bude týkat ochrany držby před rekonstrukcí. Připomeňme však nejdříve v jakém prostředí se z pohledu objektivního práva pohybujeme.

Již známo, že občanský zákoník z roku 1964 ve své prapůvodní podobě držbu odmítl. Zákodárce se nevydal cestou alespoň částečného zachování tohoto institutu, tak jako ve středním občanském zákoníku, nýbrž úpravu o držbě zcela a bez náhrady jako buržoazní přežitek vyňal.⁴⁰⁸

Třebaže byla držba ze soukromoprávního kodexu od 1. dubna 1964 odstraněna, uzavírá Knapp s Lubym, že přesto se zcela nevytratila. Systematickým výkladem dovozují, že s její existencí občanský zákoník dokonce počítá. Svou úvahu opírají o konstrukci ustanovení § 4 a § 5 OZ 1964, kdy z § 4 se podává právo na ochranu jakéhokoliv práva, tedy i práva držby (pokládáte-li držbu za faktický stav, tak pak jde o právo na zajištění ochrany takového faktického stavu). V ustanovení § 5 pak vidí tak jasnou inspiraci formulací § 151 OZ 1950 a mají za to, že leží nabíledni, že tento slouží k ochraně držby a držba tak (byť v zákoně nevýslovně) přítomna je.⁴⁰⁹ ⁴¹⁰Jedná se nicméně jen o teoretické dovození. Neexistuje-li v platném právu institut držby, není ji možné jej ani chránit.⁴¹¹

Ke znovuvvedení držby v právní řád došlo až zákonem č. 131/1982 Sb.. Bez zajímavosti není, že o držbě v ustanovení § 132a nehovoří přímo (byť vypočítává *animus* a *corpus*). K tomu, že se pojednává o držbě lze dojít toliko z rubriky předmětného ustanovení a systematickým výkladem z ustanovení § 135a, který upravoval vydržení.⁴¹² Tomu, kdo držel a byl v dobré víře náležela obdobná práva na ochranu jako má vlastník věci. O otázce dobré víry u držby po přijetí zákona č. 131/1982 Sb. diskutují blíže Sekaninová a Smetánka.^{413 414}

Obraťme však zpět naši pozornost k ustanovení § 5, který bude představovat těžiště následujícího výkladu. Ten prodělal v důsledku změny režimu a společenských poměrů významnou změnu.

⁴⁰⁸ KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992, s. 579.

⁴⁰⁹ KNAPP, V., LUBY, Š. Československé občanské právo. Praha: Orbis, 1974, s. 299.

⁴¹⁰ O nejasnosti vzbuzujícím § 5, existenci a povaze držby podle OZ 1964 do zákona č. 131/1982 Sb. dobře BLAHO, P. Vlastnické právo a držba v československom občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor, 2008, s. 275 a násl.

⁴¹¹ BIČOVSKÝ, J. HOLUB, M. Občanský zákoník a předpisy souvisící. 3. doplněné a podstatně přepracované vydání (se zřetelem k novele podle zákona č. 131/1982 Sb.). Praha: Panorama, 1984. s. 179.

⁴¹² BLAHO, P. Vlastnické právo a držba v československom občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor, 2008, s. 278.

⁴¹³ SEKANINOVÁ, E. Poznámka k ochraně držby a ztrátě dobré víry. Socialistická zákonnost, 1985. s. 543 a násl.

⁴¹⁴ SMETÁNKA, B. Ještě poznámka k ochraně držby a ztrátě dobré víry. Socialistická zákonnost, 1986. s. 306 a násl.

Původním objektem ustanovení § 5 bylo socialistické soužití.⁴¹⁵ Bylo-li toto porušeno zřejmým zásahem do práva, bylo možný na rušitele nastoupit u místního národního výboru. Formulace byla poplatná době a byla výrazem koncepce socialistické zákonnosti, neboť „*ochrana subjektivních práv je součástí socialistické zákonnosti a součástí právní jistoty občanů socialistické společnosti, která je sama součástí jejich jistoty sociální.*“⁴¹⁶ Taková formulace by v občanském zákoníku po roce 1989 byla zcela neudržitelná.

Zákonodárce tedy přijal zákon č. 509/1991 Sb., který upravil hmotněprávnízakotvení institutu držby (zavedení oprávněné a neoprávněné držby, viz předchozí výklad) a změnil ustanovení § 5, které tak dále znělo: „*Došlo-li ke zřejmému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předběžně zásah zakázat, nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav. Tím není dotčeno právo domáhat se ochrany u soudu.*“

Tato novelizace nepřináší jen přizpůsobení zákonné formulace nové době, ale významně mění objekt tohoto ustanovení. Již není chráněno socialistické soužití, ale pokojný stav, což přinášelo rozporuplné závěry.⁴¹⁷

4.3.2 Pokojný stav

Nejprve musíme vymezit pojem „pokojný stav“, je-li to vůbec (jak uvedeno dále) možné. Zdálo by se, že takové pitvání již derogované úpravy ničeho nepřináší a má toliko akademický význam. Po analýze usnesení založených na současné úpravě se ale zdá, že zkoumání pokojného stavu není něco, co by nás opustilo. Vlivem předchozí úpravy a judikatury Nejvyššího soudu, který se k otázce pokojného stavu při ochraně držby s ohledem na tehdejší úpravu vyjadřoval a vyjadřovat musel totiž v četných rozhodnutích nalézacích i odvolacích soudů i v současné době pojem pokojný stav nalezneme. Neměl by tam však nyní co dělat, a právě i proto se nad ním mímím sdostatek pozastavit, abych poukázal na nedostatečnost dřívější úpravy.

Začneme-li definicí stavu, zjistíme, že takový výměr se dá poskytnout jen velmi obtížně. Knapp dodává, že se jedná o logickou kategorii, která se definovat spíše nedá. Netřeba snad ani dodávat, že zákonodárce *expressis verbis* v zákoně ani v důvodové zprávě žádnou definici nesnáší. V tom kterém případě v reálném životě bychom se ale asi ihned rozumem zorientovali, co je

---

⁴¹⁵ § 5 OZ 1964 (před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb.): „*Je-li socialistické soužití porušeno zřejmým zásahem do práva, lze se domáhat ochrany u místního národního výboru. Aby zachování pravidel socialistického soužití bylo obnoveno, může místní národní výbor předběžně zásah do práva zakázat nebo uložit, aby závadný stav byl odstraněn. Právo domáhat se ochrany u soudu tím není dotčeno.*“

⁴¹⁶ KNAPP, V., LUBY, Š. Československé občanské právo. Praha: Orbis, 1974, s. 271.

⁴¹⁷ Viz např. CHROMČÁKOVÁ M., Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník. Právní rozhledy 1/2013, s. 13 a násl.

stavem míněno. Teoreticky by snad šlo říci, že jde o v čase a prostoru určenou situaci rámovanou *dare, facere, omittere, pati*.⁴¹⁸ Tedy *stav v chování*.⁴¹⁹

Stav lze rovněž spatřovat v dlouhodobějších, resp. opakujících se (trvajících) právních poměrech povýtce v oblasti věcných a závazkových práv (těch, která připouštějí opakovaný výkon).⁴²⁰ ⁴²¹ Uvažujeme-li v kontextu možnosti opakovaného výkonu či určité trvalosti, jistě tane na mysli blízká podobnost s držbou, respektive držbou práva. Spáčil v této souvislosti připomíná, že jakkoliv zákon hovoří o ochraně pokojného stavu, ve skutečnosti se téměř výlučně bude jednat o ochranu držby.⁴²² Je nepochybně pravdou, že pokud se podle § 5 budu domáhat ochrany pokojného stavu věci, kterou pouze detinuji (mám v detenci), neboť ji mám jen v nájmu, tak se v důsledku vlastně dostane ochrany mé držbě práva nájmu.

Přesto je ale rozsah ochrany poskytované ochranou pokojného stavu širší a sahá i mimo držbu. Ochrana pokojného stavu totiž postihuje i detenci, což významně přesahuje ochranu poskytovanou dříve v posesorním řízení. Jestli tak dříve pouhému majiteli⁴²³ (například výprosník apod.) posesorní ochrana nenáležela⁴²⁴, nyní již ano. Takový odklod od relativně jasné koncepce ochrany držby přinesl jen zmatek ohledně svého rozsahu⁴²⁵ a tristní skutečnou využitelnost.⁴²⁶

Co již leží v mlze méně je povaha takového stavu, totiž že se jedná o stav faktický, nikoliv právní.⁴²⁷ Zde je již podoba s posesoriem věrnější. Faktický stav může být stavem právním, ale stejně tak snadno může být stavem protiprávním. K takovému zkoumání, závaznému a definitivnímu rozhodnutí je však povolán toliko soud. Orgán veřejné moci rozhodující o ochraně pokojného stavu podle ustanovení § 5 může rozhodnout jen o stavu faktickém, *quid iuris* mu nestojí ke zkoumání.⁴²⁸

A nyní co je to *pokojný* stav. Taková otázka činila v minulosti velké problémy a bohužel je činí i dnes. To je ovšem zcela absurdní, protože dnes by problémy činit nemusela, neboť po soudu za platné úpravy nikdo zjišťování pokojnosti nežádá, byť tak z určité setrvalosti činí.⁴²⁹

---

⁴¹⁸ KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 270.

⁴¹⁹ NYKODÝM, J. Ochrana pokojného stavu. Právní fórum, 2005. s. 126.

⁴²⁰ Pokud uzavřu kupní smlouvu, zaplatím kupní cenu, těžko bychom mohli uvažovat o nějakém stavu.

⁴²¹ ELIÁŠ, K. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. s. 70.

⁴²² SPÁČIL, J. *Držba a její ochrana v občanském zákoníku*. Právní praxe, 1995. s. 277.

⁴²³ *Inhaber*, ve smyslu § 309 OZO

⁴²⁴ GSCHNITZER, F., *Sachenrecht*. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 22.

⁴²⁵ KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 271.

⁴²⁶ NYKODÝM, J. Ochrana pokojného stavu. Právní fórum, 2005. s. 129.

⁴²⁷ RICHTER, J. Ochrana pokojného stavu. Právní rádce, 6/1995. s. 9.

⁴²⁸ KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 269.

⁴²⁹ Např. Usnesení Okresního soudu ve Svitavách č. j. 10 C 181/2018 – 18 ze dne 24. července 2018 či Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 55 Co 417/2017 – 85 ze dne 21. února 2018

Kdyby tato pasáž jen v jednom konkrétním případě pomohla zátěž zkoumání pokojnosti odbourat, naplnila by tato účel.

Celý problém s identifikování pokojného stavu spočívá v běhu času a v naprosté nejasnosti toho, kdy se „nepokojný“ stav stává stavem pokojným.

Vezměme si jednoduchý příklad: vlastník pozemku A násilně rozšíří hranici svého pozemku na pozemek B jiného vlastníka. Jaké mohou nastat konsekvence?

- 1) Vlastník pozemku B by se mohl bezprostředně bránit posunu hranice pozemků podle § 6 OZ 1964 a bránit tak narušení *svého práva*.
- 2) Vlastník pozemku B by mohl nastoupit na vlastníka pozemku A v řízení podle § 5.
- 3) Vlastník pozemku B je liknavý, řízení podle § 5 neiniciuje.

Scénáře 1) a 2) jsou snadno řešitelné. Ve scénáři 2) by vlastník B listinami či jinak prokázal poslední stav a dostalo by se mu ochrany. Co však se scénářem 3)?

Pokud vlastník pozemku A posune jeho hranici pozemek B jiného vlastníka, jedná se nepochybně o narušení pokojného stavu. Pokud se tomuto narušení ovšem vlastník pozemku B nebrání, stav je aprobován, „zpočívá“. Kdyby se vlastník pozemku B rozhodl svémocně vrátit hranice tam kde byly původně, svědčila by ochrana podle § 5 vlastníku rozšířeného pozemku A, neboť ono rozšíření a liknavost vlastníka pozemku B ustavila pokojný stav.

Zde se sluší říci, že se nejedná o nějaký překvapivý a dechberoucí závěr. Na podobném principu posesorní ochrana zkrátka funguje, tj. nevlastník může být chráněn proti vlastníkovi, jakkoliv je to *nepochopitelné*.^{430 431} Od toho je případně petitiorium, aby v něm vlastník výsledek posesoria přemohl. Otázka ovšem stojí jinak: jak dlouho musí být vlastník pozemku B liknavý, aby vznikl pokojný stav? V absenci jakékoliv lhůty spočívá hlavní odlišnost a nedokonalost ochrany pokojného stavu oproti tradiční žalobě z rušené držby.⁴³²

---

⁴³⁰ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 143.

⁴³¹ Knapp v KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 274. uvádí zajímavý příklad: „*Skutková podstata se týkala nájmu a podnájmu. Podnájemník jednoho pokoje ve čtyřpokojovém bytě, který marně žádal nájemníka i o podnájem pokoje sousedního, se v době nepřítomnosti nájemníka a jeho rodiny svémocně zmocnil i tohoto dalšího pokoje, vystěhoval z něho nábytek nájemníkův a nastěhoval do něho nábytek svůj, dal změnit zámeček pokoje, zamkl jej a nájemníkovi po jeho návratu oznámil, že od něho převzal do ponájmu i tento druhý pokoj. Nájemník s podnájemníkem několik dní marně jednal po dobrém a když mu došla trpělivost, vysoukal rukávy a v nepřítomnosti podnájemníka svémocně okupovaný pokoj sám zase svémocně odemkl a obnovil předešlý stav. Podnájemník nevysoukal rukávy, ale zažaloval nájemníka pro porušení držby podle § 339 OZO. Soud jeho žalobě vyhověl a v odůvodnění uvedl, že ve smyslu zákona a) nezkoumal právní stav, to není věcí řízení posesorního, ale petitotního b) zjistil poslední, tj. v době podání trvajících stav c) vznikl-li tento stav svémocným rušením stavu předešlého, byl útok už dávno skončen, takže svépomoc už nebyla přípustná. Bylo proto rozhodnuto, jak se stalo. Není-li žalovaný spokojen, může podat žalobu k uplatnění svého práva.*“

⁴³² ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 71.

V rámci úpravy obecného občanského zákoníku lze o „pokojné“⁴³³ držbě hovořit po uplynutí třicetidenní lhůty pro iniciování posesorního řízení.⁴³⁴ Není-li zákonodárcem stanovena subjektivní či objektivní lhůta (natož pak obě!), vytváří se tím významná právní nejistota a vlastník pozemku A by musel tvrdit a prokazovat proč řízení neinicioval dříve, přičemž v jeho názoru by mu orgán veřejné moci nemusel přisvědčit. Těžko následovat *vigilantibus iura* nestanoví-li zákonodárce závazně, do kdy je nutné nastoupit pořadem práva a nechá-li tuto věc k libovolné úvaze orgánu veřejné moci.⁴³⁵ Stanovení lhůty je otázkou pouze a jen zákonodárství. Takovou legislativní trhlínu nelze překonat výkladem.⁴³⁶ V platné úpravě tento požadavek teorie i praxe naštěstí zákonodárce neoslyšel.⁴³⁷

4.3.2 Zřejmý zásah

Dalším požadavkem, který musel být naplněn pro poskytnutí ochrany podle § 5 OZ 1964 bylo, že došlo k zřejmému zásahu do pokojného stavu. Zásahem bylo míněno svémocné rušení nebo zbavení pokojného stavu. K tomu mohlo dojít jak na základě lidského chování (komisivně i omisivně), tak i na základě právních skutečností neodvislých od něj (např. pád okapu ze sousedova domu).⁴³⁸

Otázku vzbuzovalo, zda je možné uplatnit ochranu pokojného stavu podle § 5 i za situace hromadné, tedy kdy jeden významný rušitel zasahuje do pokojného stavu více osob. S ohledem na dobu zavedení tohoto institutu by se takové rušení týkalo například exhalací z uhelných elektráren. Knapp dovozuje, že k tomu ochrana pokojného stavu není určena, neboť zásahem je míněn zásah relativní (mezi konkrétně určenými subjekty) nikoliv absolutní (proti všem, „*erga omnes*“). Opak by podle něj vedle k rozhodnutím, která by byla neúčinná, nevykonatelná, platonická a kompromitující vážnost práva.⁴³⁹

Panovala širší shoda na tom, že ona zřejmost neměla být otázkou nějakého zevrubnějšího skutkového dokazování.⁴⁴⁰ Kromě následování samostného účelu ochrany pokojného stavu to byl závěr i ryze praktický. O návrzích na poskytnutí ochrany pokojnému stavu rozhodovaly podle §

⁴³³ Ale pokojnost netřeba zkoumat! Zde uvádím jen pro názornost.

⁴³⁴ SPÁČIL, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2., doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 233.

⁴³⁵ SPÁČIL, J. Žaloba na ochranu v občanském zákoníku. Právo a podnikání, 1995. s. 12.

⁴³⁶ KNAPP, V. Quieta non movere. Právní praxe, 1993. s. 280.

⁴³⁷ Prekluzivní lhůty stanovené v § 1008 odst. 1 OZ.

⁴³⁸ ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 70.

⁴³⁹ KNAPP, V. Quieta non movere. Právní praxe, 1993. s. 275.

⁴⁴⁰ RICHTER, J. Ochrana pokojného stavu. Právní rádce, 6/1995. s. 9., KNAPP, V. Quieta non movere. Právní praxe, 1993. s. 281, ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 71.

11 zákona č. 102/1991 Sb. pověřené obecní úřady, a tedy v důsledku osoby ne nutně s dosaženým právnickým vzděláním, které by byly s to vést složitější dokazování.⁴⁴¹

4.3.3 Ochrana poskytovaná správními orgány

Svěření ochrany pokojného stavu obecním úřadům bylo dalším vybočením proti tradiční koncepci posesorní ochrany. Zákonodárce byl patrně veden úvahou, že tuto (kvazi)posesorní ochranu mohou poskytovat obecní úřady, neboť se v ní neřeší složité právní otázky povstávající ze sporu o lepší právo, nýbrž jen posouzení zřejmého zásahu do pokojného stavu (např. ohledáním na místě). K tomu přistupovala i domněnka, že přesun rozhodování ze soudů na správní orgány zjišťování skutkového stavu urychlí a učiní účelnějším, neboť obecní úřady (resp. dříve národní výbory) měly znát lépe místní poměry, až mikropoměry. To se ale ukázalo být nenaplněným přáním. Takovou znalost může mít orgán veřejné správy ve velmi malé obci a i tam může existovat komplikovaná situace z hlediska majetkových vztahů. Navíc obecní úřady řeší věci veřejnoprávního charakteru a otázky vyplývající z poměrů soukromého práva jsou jim poněkud vzdálené.⁴⁴²

4.3.4 Řízení o ochraně pokojného stavu

Důležitým prvkem v řízení o ochraně pokojného stavu je správné určení pasivní strany. V některých případech může být určení odpůrce snadné. Tak například zničil-li soused stavební činností můj záhon, leží nabíledni koho v návrhu označit. Složitější situace ovšem může nastat, došlo-li k zásahu do pokojného stavu neodvisle od lidského chování. Pokud mi zahradu poničí zaběhnutá domestikovaná zvířata, budu muset nejdříve určit jejich vlastníka, je-li to vůbec možné.⁴⁴³

Aktivně legitimovaným k podání žaloby byl jak u zásahu spočívajícím toliko v rušení, tak i u zásahu spočívajícím ve vypuzení, jak držitel, tak detentor, nebyl-li zároveň držitelem práva.⁴⁴⁴ Nejvyšší soud později uzavřel, že „*aktivně legitimován k podání návrhu na vydání rozhodnutí podle § 5 obč. zák. je ten, jehož fakticky vzniklý pokojný stav byl zřejmým zásahem narušen, a pasivně legitimován je ten, kdo do pokojného stavu svým jednáním zasahuje.*“⁴⁴⁵

Ve vztahu k řízení o ochraně pokojného stavu neexistovala speciální procesní úprava, tudíž bylo nutné postupovat podle správního řádu. To znamenalo například i vázanost lhůtami pro

⁴⁴¹ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. Občanské právo hmotné. Svazek I. 1. vyd. Praha : Codex, 1995. s. 157.

⁴⁴² NYKODÝM, J. Ochrana pokojného stavu. Právní fórum, 2005. s. 129.

⁴⁴³ KNAPP, V. Quieta non movere. Právní praxe, 1993. s. 278.

⁴⁴⁴ SPÁČIL, J. Žaloba na ochranu v občanském zákoníku. Právo a podnikání, 1995. s. 11.

⁴⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4920/2009 ze dne 20. prosince 2011

vydání rozhodnutí.⁴⁴⁶ Nejednalo se však o sporné řízení správní podle § 141 SŘ.⁴⁴⁷ Jak již bylo opakovaně řečeno, právní stránku věci (míněno kvalitu práva, kdo má lepší právo) pověřený obecný úřad neprověřoval, stejně tak jako nemohl přihlídnout k takové vznesené námitce.

Výsledkem řízení byl buď předběžný zákaz zásahu, povinnost obnovit předešlý stav či smír.⁴⁴⁸ Opravné prostředky i správní exekuce byly přípustné.⁴⁴⁹ Obecní úřady však nemohly rozhodovat o náhradě škody a to jakýmkoliv způsobem a navrhovatel musel náhradu škody pohledat v řízení před soudem.⁴⁵⁰

Spornou dlouhou dobu zůstávala otázka, kdo je příslušný k rozhodování o žalobách proti rozhodnutí obecních úřadů v řízení o ochraně pokojného stavu. Otázka to byla rozporuplná z hlediska změny právní úpravy z hlediska vzniku soudního řádu správního i nového správního řádu. Nejvyšší správní soud až později postavil najisto, že k přezkumu jsou příslušné obecné soudy podle části páté OSŘ, neboť pověřené obecní úřady rozhodují nikoliv o veřejných subjektivních právech, ale o právech vyplývajících z poměrů soukromého práva.⁴⁵¹

Výslovně bylo stanoveno, že postup podle § 5 OZ 1964 nevylučovalo domáhání se ochrany u soudu, což by pro již opakovaně zmíněný charakter řízení bylo možné dovolit výkladem.⁴⁵²

4.3.5 Poučení z ochrany pokojného stavu

Lze-li z Knappova ikonického článku *Quieta non movere* usuzovat na jistý optimismus, že § 5 občanského zákoníku z roku 1964 po novele provedené zákonem č. 509/1991 Sb. bude ustanovení uvedené v praktický život, které dosáhne kýženého účelu, tak pozdější zkušenosti ukázaly, že tomu tak nebylo. Namísto vymýšlení nových modifikací ochrany se šlo po roce 1989 vrátit k osvědčenému modelu posesorní ochrany, jejíž zavedení by snad nebylo tak náročné.

Mezi hlavní nedostatky tehdejší úpravy můžeme zařadit především již zmíněnou absenci lhůty pro podání návrhu na ochranu podle § 5 OZ 1964. Pokojný stav tak byl značně virtuálním pojmem. Pokud by neúspěšný žalobce za současné úpravy zehral na existenci prekluzivních lhůt k podání posesorní žaloby, zkušenost z úpravy ochrany pokojného stavu velí horovat za ni, neboť bez takových lhůt je právní jistota značně atrofovaná.

---

⁴⁴⁶ § 71 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

⁴⁴⁷ VEDRAL, J. Je řízení podle § 5 ObčZ sporným řízením podle § 141 SpŘ?. Právní rozhledy, 2007. s. 785.

⁴⁴⁸ KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 282.

⁴⁴⁹ ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 71.

⁴⁵⁰ KNAPP, V. *Quieta non movere*. Právní praxe, 1993. s. 283.

⁴⁵¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 2/2005-32 ze dne 30. března 2006

⁴⁵² ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008. s. 72.

Neosvědčil se ani přenos rozhodování ze soudů na správní orgány, pověřené místní úřady. S ohledem na skutkový charakter řešených sporů by se mohlo zdát, že neřešit takovou věc rovnou před soudem by mohlo být účelné, neboť soud by působil při rozhodování sporu o rozbitý plot poněkud těžkotonážně. Uvažujme ale nad tím, že soudci a nesoudcovský personál jsou na řešení takových věcí dobře vybaveni. Stejně tak rozhodně neplatí, že by obecní úřad znal detailně průběh hranice každého remízku. Nykodým volí velmi ostrá slova: „*Za nešťastné lze označit i to, že se ochrana svěřuje obecním úřadům. Argument, že obecní úřady jsou blíže občanovi a mohou při znalosti místních poměrů lépe posoudit pokojný stav, nemůže obstát. Orgánům místní samosprávy je tato pravomoc svěřena od roku 1964. Za celou tuto dobu nebyly schopny ji využít tak, aby se stala účinnou ochranou pokojného stavu (...) Neuchopitelnost této problematiky obecními úřady je dána nejen procesní úpravou (...) ale i neschopností samosprávných orgánů vypořádat se s právní problematikou této ochrany.*“⁴⁵³ Pokud by se tedy v budoucnu někdy objevily snahy o navrácení rozhodování o ochraně pokojného stavu (respektive držby) zpět obecním úřadům, je třeba to hned a rázně odmítnout.

Problém působí i neobratná formulace. Zákonodárce určil, že obecní úřady budou poskytovat ochranu pokojnému stavu, ale již neurčil, co to onen pokojný stav je a jak ho poznat. Samotná podmínka kvalifikovaného stavu pak představuje vybočení z tradiční koncepce posesorní ochrany. Pokud by obecní úřady poskytovaly ochranu nikoliv pokojnému, ale poslednímu stavu, účastníkům řízení i funkcionářům obecních úřadů by se myslím žilo lépe, byť přirozeně nejlepší ochranou v našem právním prostředí by již tehdy byl návrat k propracované posesorní ochraně poskytované soudy.

K degradaci významu ochrany pokojného stavu podle § 5 pak přispěla i snaha účastníků „naroubovat“ je i na zcela skutkově nepřiléhavou situaci. Řízení nepodléhalo žádné poplatkové povinnosti a iniciovat se jej navrhovatelé pokoušeli třeba i kvůli dítěti hrajícímu na hudební nástroj.⁴⁵⁴

Neudržitelnou se také ukázala absence speciální procesní úpravy a nutnost řešit ryze občanskoprávní věc ve správním řízení, což působí naprosto cizorodě. Cílem má tedy být taková úprava, která jasně definuje, jaké podmínky mají pro poskytnutí ochrany nastat, jak naplnění takových podmínek zkoumat, a jak vést takové řízení. Toho se podařilo dosáhnout až při rekodifikaci. Nyní se již dostáváme k jádrové části této práce.

---

⁴⁵³ NYKODÝM, J. Ochrana pokojného stavu. Právní fórum, 2005. s. 129.

⁴⁵⁴ CHROMČÁKOVÁ M., Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník. Právní rozhledy 1/2013, s. 14.

5 Posesorní žaloby v platném právu

Celý předchozí výklad směřoval k této pasáži a k lepšímu zúročení jejího obsahu. Tím bude hmotněprávní úprava posesorní ochrany, tedy vymezení okolností v hmotném právu, které musí nastat pro úspěšné uplatnění svého nároku pořadem práva. Konkrétně bude veden výklad o žalobách z rušené držby, tj. o žalobě pro rušení držby (§ 1003 OZ), žalobě pro vypuzení z držby (§ 1007 OZ), ustanoveních o provádění a odstraňování stavby (§ 1004 a § 1005 OZ) a o prekluzivních lhůtách (§ 1008 OZ).

Zohledním především závěry recentní soudní praxe nalézacích a odvolacích soudů, které ještě nebyly monograficky sdostatek doceněny. Přihlédnou rovněž i k dřívějším závěrům soudů i doktríny, neboť ty jsou stále případné a při velké hodnotě a síle.

5.1 Žaloba pro rušení držby

§ 1003 OZ:

Držbu není nikdo oprávněn svémocně rušit. Kdo byl v držbě rušen, může se domáhat, aby se rušitel rušení zdržel a vše uvedl v předešlý stav.

5.1.1 Obecně

Jako první je vhodné vyjasnit zatím v praxi značně neusazenou terminologii. Pojem „žaloby z rušené držby“ užívám jako nadřazený žalobě pro rušení držby a žalobě pro vypuzení z držby. Ty jsou tradičně pojímány jako ochrana represivní.⁴⁵⁵ K nim pak přistupuje jako další nástroj postup podle § 1004 OZ vedoucí k zákazu provádění stavby, resp. jejího odstraňování (§ 1005 OZ).

Žaloba pro rušení držby je subsidiární k žalobě pro vypuzení z držby. Jinými slovy nevedlo-li rušení svým charakterem nebo intenzitou k vypuzení z držby, lze toto rušení podřadit pod ustanovení § 1003 OZ.

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku uvádí, že držba je pojímána jako faktický stav.⁴⁵⁶ S teorií faktu nemohu pro vznik relativního hmotněprávního vztahu mezi držitelem a rušitelem, jenž je podmíněn existencí nadstaveného absolutního práva nebýt nikým rušen, souhlasit. Na druhou stranu lhostejno zdali nahlížíte držbu co právo nebo co faktum, klíčová je efektivní a rychlá ochrana, která má hmotněprávní základ právě v ustanovení § 1003 OZ.

⁴⁵⁵ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 142.

⁴⁵⁶ ELIÁŠ, K. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, a.s., 2012. s. 436.

5.1.2 Svémoc

Podat praktický výměr svémoci je nutné s ohledem na skutečnost, že žalobce v řízení o žalobě pro rušení držby tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně charakteru rušení.⁴⁵⁷ Jak již uvedeno, to je problematické⁴⁵⁸ a více k tomu v procesní části výkladu.

Svémocným rušením je míněno rušení protiprávní.⁴⁵⁹ Takové, které je prosto právního důvodu, oprávnění či svolení.^{460 461 462 463}

Jak uvádí Randa, není nutná přítomnost nějaké kvalifikované formy svémoci (*vi, clam*), postačí svémoc bez dalšího.⁴⁶⁴ Nemám z tohoto důvodu za to, že je správný soudní závěr, že svémoc je nutno vnímat jako „*zcela zjevnou bezdůvodnost (...) resp. nesmyslnost, až schválnost (tzv. „šprajc“)*“.⁴⁶⁵ Takové pojetí je pro tvrzeného rušitele nepřiměřeně přísné. Umožní-li někdo bezplatné občasné užívání svého osobního automobilu členem rodiny a posléze z důvodu nenadálé rodinné rozepře mu v konkrétním případě možnost využít automobil odepře (byť ať se vše urovná, rád mu jej zase poskytne), rozhodně nejedná svémocně, byť podle okolností může jednat třeba naschvál.⁴⁶⁶

Proti tomu svémocné není takové rušení, k němuž se podává oprávnění ze zákona.⁴⁶⁷ Stíhám-li chované zvíře na cizím pozemku, nepochybně ruším držbu vlastnického práva (práva nájmu, pachtu apod.), ale pro zákonné oprávnění zde není svémoc.⁴⁶⁸ Shodně odstraním-li za splnění podmínek § 1016 odst. 2 OZ větve susedova stromu, nemůže na mě tento nastoupit žalobou pro rušení držby. Rovněž i výkon soudního rozhodnutí není svémocným rušením.

---

⁴⁵⁷ § 177 odst. 1 OSŘ

⁴⁵⁸ SPÁČIL, J. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. Právní rozhledy, 2014. s. 330.

⁴⁵⁹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1067.

⁴⁶⁰ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všeohr, 1934., s. 85.

⁴⁶¹ Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 12.979 citováno z ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 150.

⁴⁶² GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968. s. 22.

⁴⁶³ MÜLLER, T. Besitzschutz in Europa: Eine rechtsvergleichende Untersuchung über den zivilrechtlichen Schutz der tatsächlichen Sachherrschaft. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010, s. 99.

⁴⁶⁴ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 130.

⁴⁶⁵ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 20 Co 193/2019 – 103 ze dne 5. září 2019

⁴⁶⁶ Soud by takovou žalobu pro rušení držby tvrzeného práva nájmu patrně ihned zamítl pro neunesení procesních břemen podle § 177 odst. 1 OSŘ. Přiklonil-li by se však soud k mylnému a extenzivnímu výkladu uvedenému v předchozím judikátu, musel by se žalovaný bránit námitkou nepravé držby.

⁴⁶⁷ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 147.

⁴⁶⁸ § 1014 odst. 1 OZ

Současná praxe se již přihlásila i k původní judikatuře: pokud je i žalovaný držitelem předmětu sporu, nestojí rušení svémocí.^{469 470}

5.1.3 Rušení

Rušením mínil Randa každé skutkové zkracování faktické vlády, které ji nezrušuje.⁴⁷¹ Převedeno do dnešní úpravy, **rušením je každé omezování držby práva** (nerozhoduje zda existujícího⁴⁷²), **které není zároveň i vypuzením z ní** (neboť k takové ochraně se užívá jiné držební žaloby, žaloby podle § 1007 OZ).

Rouček uvádí, že rušení může být komisivní i omisivní.⁴⁷³ U omisivního rušení může být někdy problematické identifikovat a případně následně prokázat, že žalovaný je věcně pasivně legitimován. Pokud budou chovateli mizet slepice, protože je pravděpodobně zabijí kočka neznámého vlastníka, který ji zapomíná na noc uzavírat v domě, bude nepochybně těžké určit o koho jde. Jindy zase, když soused opomene dostatečně zabezpečit okrasnou skalku, která se sesune na mou zahradu, nebude pochybností o tom, koho v držební žalobě označením postavit na pasivní stranu.⁴⁷⁴

Tradičně⁴⁷⁵ se připouští, že k rušení může dojít i verbálně. Tak je akceptováno i současnou praxí.⁴⁷⁶

Rušení může přirozeně spočívat ve zkracování nájemce v používání věci. Myslíme tím takové rušení držby práva, které svou intenzitou nevedlo k vypuzení. Tak například pronajme-li si provozovatel restaurace prostor na veřejném prostranství za účelem jeho využívání jako předzahrádky, představuje odklizení rozmístěných stolů a židlí rušení, proti kterému lze v posesorním řízení nastoupit a požadovat vyslovení zákazu dalšího rušení držby práva nájmu, držby vlastnického práva k oněm stolům a židlím a jejich opětovné rozmístění.⁴⁷⁷

---

⁴⁶⁹ Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger Neue Folge č. 3133

⁴⁷⁰ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 555/2015 – 200 ze dne 11. dubna 2016, obdobně Rozsudek (špatně označené rozhodnutí, pozn. D. F.) Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 30 C 239/2018 – 52 ze dne 10. října 2018

⁴⁷¹ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 130.

⁴⁷² Což vyplývá ze samé podstaty držby, viz Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 314/2014 ze dne 3. září 2014

⁴⁷³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 148.

⁴⁷⁴ Tradičně již od Randy udáván příklad souseda, který odmítne z cizího pozemku odstranit střechu svého domu, kterou mu odnesla vichřice.

⁴⁷⁵ Např. Glaser-Unger č. 4472 a další podle ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 151.

⁴⁷⁶ Např. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 č. j. 67 C 82/2014 – 10 ze dne 24. dubna 2014 potvrzené Usnesením Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 314/2014 – 36 ze dne 3. září 2014

⁴⁷⁷ Usnesení Okresního soudu Praha-západ č. j. 5 C 298/2019 – 10 ze dne 6. srpna 2019

Za rušení ovšem nelze považovat pouhé oznámení o údajném zániku nájemního práva dosavadního nájemce.⁴⁷⁸

Rušením držby vlastnického práva rovněž není smluvní ujednání charakteru konkurenční doložky, jež omezuje okruh pronajímatelů u který je možné sjednat nájem.⁴⁷⁹

Dále stran pro poskytnutí posesorní ochrany držby práva nájmu se vyžaduje jeho vykonávání (respektive jak vysvětleno v pasáži o držbě alespoň jeho výkon), nepostačí toliko tvrzení právního titulu.⁴⁸⁰

Za rušení držby práva nájmu rovněž nelze považovat, pokud pronajímatel neudrhuje předmět nájmu v určitém stavu (například neprovede určitou opravu bytu).⁴⁸¹

Existence způsobilého rušení je nejasnější stran možnosti bránit se v posesorním řízení proti nepřímým imisím. Taková otázka v nedávné době opakovaně vyvstala zejména s hledáním cest, jak se bránit rušení držby vlastnického práva či práva nájmu krátkodobými pronájmy (Airbnb apod.) zejména ve velkých městech. Oproti judikatuře k obecnému zákoníku občanskému a skutečně ojedinělým na ni odkazujícím rozhodnutím současným^{482 483} mám za to, že to možné je.⁴⁸⁴ Musí být ale naplněny přísné podmínky.

První je, že imise dosahují míry nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku.⁴⁸⁵

Druhou je již Knappem zdůrazňovaná otázka pasivní legitimace.⁴⁸⁶ Žalobce musí být s to netoliko zjistit, kdo je původcem imisí, nýbrž musí být s to nad to předsvědčivě tvrdit a označovat důkazy pro takový závěr.

Třetí podmínkou je, že první i druhé musí být z navržených důkazů naprosto očividné a snadno seznatelné.⁴⁸⁷ Soud je pro rozhodnutí v posesorním řízení vázán pořádkovou lhůtou pro

---

⁴⁷⁸ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 143/2017 ze dne 5. června 2017

⁴⁷⁹ V uvedeném kuriózním případě šlo o posesorní žalobu pronajímatele obchodních prostor (outletový obchod) na konkurenční outletový obchod, který uzavíral s nájemci doložku, že nezřídí další obchod u konkurence: „Právo věc pronajímat v tom smyslu, v jakém ho chápe žalobce, je totiž omezeno (a tedy „rušeno“) již samotnou existencí jiných outletových center, jelikož samozřejmě určité subjekty nebudou mít zájem provozovat více obchodů v relativní blízkosti. Argumentací ad absurdum by tedy v tomto případě šlo dojít k závěru, že žalobcovu držbu ruší veškerá obchodní centra“, viz Usnesení Okresního soudu Praha - západ č. j. 13 C 91/2018 – 116 ze dne 3. dubna 2018

⁴⁸⁰ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 30 Co 398/2016 – 106 ze dne 30. listopadu 2016

⁴⁸¹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 71 Co 142/2019 ze dne 15. května 2019

⁴⁸² Případy uvedené v RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 132. či rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 12.136 citováno z ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 154.

⁴⁸³ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 75/2015 ze dne 11. února 2015

⁴⁸⁴ Shodně např. PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1068.

⁴⁸⁵ § 1013 odst. 1

⁴⁸⁶ KNAPP, V. Quieta non movere. Právní praxe, 1993. s. 278.

⁴⁸⁷ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích č. j. 15 Co 52/2018 – 42 ze dne 23. února 2018

rozhodnutí (§ 177 odst. 1 OSŘ), bude tedy nejčastěji rozhodovat od stolu, na základě listinných důkazů. Složitější dokazování si lze představit jen v mimořádných případech, kdy se proaktivní soudce rozhodne do věci pustit „hloubkově“. Pokud však žalobce předloží důkazní materiál pouze nižší kvality, tak lze očekávat spíše zamítnutí žaloby pro nemožnost provést v pořádkové lhůtě důkazy dostatečně prokazující nepřímé imise dosahující nepřiměřené míry.⁴⁸⁸ Překážku zde vytváří nepochybně i zákonná povinnost v posesorním řízení rozhodnout ihned po případně nařízeném jednání (§ 180 odst. 2 OSŘ), tudíž není možné pro další zjišťování skutkového stavu jednání odročit.⁴⁸⁹

Nelze tedy souhlasit se závěrem, že poskytování ochrany proti nepřímým imisím nemá v posesorním řízení místo.⁴⁹⁰ Ochranu je možné poskytnout, ale je nutné pečlivě se snažit vyhovět shora uvedenému. Zejména se musí jednat o imise skutečně silné a zjevné. Pro poskytnutí ochrany proti nim je v posesorním řízení rozhodně místo.

Intenzita rušení má vedle nepřímých imisí význam patrně i pro běh prekluzivní lhůty podle § 1008 odst. 1 OZ. Pokud soused zastaví občasně před vjezdem do mého domu, aby složil uhlí a o dva měsíce později zablokuje vjezd na tři dny nákladním vozem, nelze myslitelně usuzovat na to, že právo iniciovat posesorní řízení již prekludovalo. Povahou a především intenzitou se jedná o zcela jiná svémocná rušení, počíná tedy běžet lhůta nová.⁴⁹¹

Jak již vyloženo výše, bezesporu lze držet právo na dodávku energií. Pokud je takové právo rušeno třetí osobou, lze na něj nastoupit žalobou pro rušení držby takového práva.⁴⁹²

Zastaví-li ale dodávku energií samotný dodavatel, nelze to považovat za rušení práva na dodávku energií a soud případnou žalobu pro rušení držby zamítne. K ochraně takového práva pak slouží návrh na nařízení předběžného opatření v petitotním řízení.⁴⁹³

5.1.4 Žalobce a žalovaný

Žaloba přísluší držiteli práva, který je svémocně rušen. Dále rovněž i jeho universálnímu sukcesorovi.⁴⁹⁴ Z pohledu praxe je vhodné zmínit, že v případě držby jiného práva, například práva nájmu, přísluší žaloba jak držiteli tohoto práva, tak i držiteli vlastnického práva k předmětu nájmu.

⁴⁸⁸ Usnesení Okresního soudu v Olomouci sp. zn. 21 C 208/2014 ze dne 4. července 2014

⁴⁸⁹ Srov. Usnesení Okresního soudu v Jihlavě č. j. 20 C 72/2014 – 23 ze dne 23. prosince 2014

⁴⁹⁰ Usnesení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou č. j. 10 C 147/2019 – 55 ze dne 20. června 2019

⁴⁹¹ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

⁴⁹² Usnesení Okresního soudu v Karvině č. j. 24 C 149/2019 – 8 ze dne 6. června 2019

⁴⁹³ V podrobnostech Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

⁴⁹⁴ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 141.

V v případě svémocného rušení držby nájemního bytu může žalovat pro rušení držby jak detinující nájemce (detentor), tak i pronajímatel (vlastník).⁴⁹⁵

Žalovaným ze žaloby pro rušení držby je rušitel a jeho universální sukcesor. Dále jím může být i třetí osoba, například provádí-li práce na sousedním pozemku instalaci lešení, jež ruší mou držbu, mohu žalovat netoliko stavební společnost, nýbrž i vlastníka pozemku.⁴⁹⁶

V případě spoludržby práva (§ 1010 OZ) může být žalovaným i spoludržitel, který vykoná něco, k čemu je potřeba společného souhlasu⁴⁹⁷ nebo brání jiným spoludržitelům ve výkonu práva.
498 499 500

Protože praktické využití nalézá žaloba pro rušení držby zejména v sousedských sporech, tak je vhodné dodat, že žalobcem i žalovaným může být společenství vlastníků jednotek, jak dovodila soudní praxe.⁵⁰¹

5.1.5 Petit žaloby

Žalobce se může domáhat, aby se rušitel zdržel dalšího rušení a vše uvedl v předešlý stav.

Při formulování petitu je vhodné mít na paměti, že lze požadovat jen tolik, co se bezprostředně týká ochrany držby, a co nepřiměřeně nezasahuje do práv druhých.⁵⁰² Dojde-li ke zhroucení opěrné zdi sousedova vyvýšeného pozemku, soud patrně přisvědčí žalobci ohledně jeho nároku a žalovanému uloží povinnost zdržet se dalšího rušení a uvést vše v předešlý stav. Pokud by však žalobní nárok zněl na vybudování zdi ze speciálního zesíleného betonu, rozsáhlé terénní úpravy, výsadbu, která zlepší vlastnosti půdy apod., tak by soud takovou žalobu zamítl.

Soud je vázán žalobou ve smyslu, že nemůže překročit žalobní návrh, tedy žalobci přiznat více práv a žalovanému více povinností, než je uvedeno v žalobě. Formulací žalobního návrhu

---

⁴⁹⁵ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 116.

⁴⁹⁶ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1070.

⁴⁹⁷ Randa uvádí například rozorání společné meze, očesání ovoce když právo je dáno k česání společnému apod. viz RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 130.

⁴⁹⁸ Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 11.170 citováno z ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 154.

⁴⁹⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 12 Co 235/2014 – 66 ze dne 26. června 2014

⁵⁰⁰ Srov. Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. R IV 993/37 ze dne 18. listopadu 1937 (Vážný)

⁵⁰¹ Např. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 30 Co 181/2018 – 72 ze dne 19. června 2018, Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 12 Co 25/2019 – 92 ze dne 14. května 2019, Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 25 C 63/2018 – 42 ze dne 13. března 2018 či Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 314/2014 – 36 ze dne 3. září 2014

⁵⁰² Usnesení Okresního soudu v Novém Jičíně č. j. 17 C 170/2016 – 36 ze dne 21. listopadu 2016

však soud vázán není. Výrok tudíž nemusí doslovně odpovídat žalobního návrhu, musí jej jen obsahově vyčerpat.⁵⁰³

Uvedení v předešlý stav současně není možné pojímat zcela doslovně. Tak například pokud odstraní z průchozí cesty branku, ke které mám klíče, a nahradí ji brankou novou, ke které mi ovšem klíče nevydá, nelze se myslitelně domáhat toho, aby bylo rušiteli uloženo, aby osadil zpět branku starou. Žalobní návrh by pak mohl znít na zdržení rušení práva průchodu a vydání klíčů k nové bráně.⁵⁰⁴ Soud tedy při stanovení povinnosti zkoumá proporcionalitu. Obdobně bránil-li rušitel průchodu vybudováním plotu, neuloží mu ve výroku soud plot odstranit, pokud pro zajištění práva průchodu bude postačovat vybudovat branku.⁵⁰⁵

V žalobním návrhu není možné žádat náhradu škodu.⁵⁰⁶ To je s ohledem na charakter posesorního řízení (rychlost, absence prostoru pro složité dokazování) vyloučeno. Náhradu škody je možné pohledat v řízení petitorním.

5.1.6 Námitky

Obecně nepřipustné jsou otázky o právu a jeho kvalitě (*quid iuris* je věcí petitoria). Dále jsou nepřipustné otázky o kvalifikovanosti držby, tj. námitka že držba není řádná, poctivá a pravá neobstojí a soud k ní nepřihlédne. Okruh námitek, které lze předsevzít (vznést, uplatnit) je zúžen. Lze vyjít z Roučkova schématu.⁵⁰⁷ Mezi námitky přípustné v řízení o žalobách z rušené držby patří:

- 1) **Námitka neexistence držby**, tedy že držba není, nebylo jí, nebo ji držitel ztratil. Nikoliv však námitka neexistence drženého práva, to přísluší do petitoria. Tato námitka je k prokázání žalovanému.
- 2) **Námitka nesvémocného rušení**, tedy že je dáno oprávnění či svolení. Může se jednat o oprávnění podávající se z právních předpisů veřejného práva (např. výkon rozhodnutí), soukromého (např. § 1014 OZ, 1016 odst. 2 a odst. 3 OZ) či ze smlouvy (např. vstup na pozemek za účelem provedení stavebních prací).⁵⁰⁸ Dále též že se vůbec nejedná o rušení (např. že rušitel se vůbec nepohyboval na pozemcích držitele). Tato námitka je k prokázání žalovanému.

⁵⁰³ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

⁵⁰⁴ Srov. Usnesení Okresního soudu ve Vsetíně č. j. 22 C 50/2014 – 39 ze dne 23. dubna 2014

⁵⁰⁵ Usnesení Okresního soudu v Hradci Králové č. j. 8 C 225/2019-22 ze dne 7. srpna 2019

⁵⁰⁶ § 179 OSŘ

⁵⁰⁷ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 145.

⁵⁰⁸ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 396/2016 ze dne 3. října 2016

- 3) **Námitka spoludržby**, tedy že žalovaný a žalobce jsou spoludržitelé. Tuto námitku nelze předsevzít, pokud spoludržitel vylučuje ostatní z výkonu práva apod. (viz výše). Tato námitka stojí k prokázání žalovanému.
- 4) **Námitka skončení rušení**, tedy že rušitel již s rušením skončil. To vyplývá z pravidla, že soud rozhoduje podle stavu v době vyhlášení (§ 154 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 167 odst. 2 OSŘ). Tato námitka je k prokázání žalovanému.
- 5) **Námitka prekluze**, tedy že žalobce uplatnit žalobu pro rušení držby po uplynutí lhůt podle § 1008. K uplynutí prekluzivní lhůty nadto soud přihlíží z úřední povinnosti.
- 6) **Námitka vypuzení z držby nebo nepravé držby**, kterou může žalovaný předsevzít jen proti tomu, kdo od něj získal nepravou držbu⁵⁰⁹, viz dále:

I žalovanému z žaloby pro rušení držby přísluší námitka nepravé držby.⁵¹⁰ Ta je sice upravena v ustanovení § 1007 odst. 1, ale z uvození „proti žalobě na ochranu držby“ lze bezpečně dovodit, že se toto vztahuje i na řízení iniciované žalobou pro rušení držby, neboť ta bezesporu k ochraně držby slouží.⁵¹¹ Pokud by takovou námitku nebylo možné předsevzít, dramaticky by se změnila pozice žalovaného.

Představme si situaci⁵¹², kdy by vlastník velké stodoly umožnil sousedovi ji bezplatně využívat, tedy vznikla by výprosa. Poté by ho upozornil, že v části ji potřebuje uvolnit, neboť mu přivezou uhlí. Kdyby výprosník účelově žaloval pro rušení držby tvrzeného obligačního práva nájmu celé stodoly, a pokud bychom připustili, že žalovanému námitka nepravé držby nesvědčí a nemůže ji předsevzít, významně by se zhoršila jeho procensí situace. Podle situace by samozřejmě soud mohl podle obsahu posoudit žalobu pro rušení držby jako žalobu pro vypuzení z držby, přesto i kdyby tak neučinil, lze bez dalšího uzavřít, že námitka nepravé držby žalovanému svědčí. Namítl by, že stodola byla sousedovi dána co výprosa, soud by žalobu zamítl.

K uplatnění námitky nepravé držby nadto žalovaný není vázán lhůtami podle § 1008 odst. 1, neboť ta se podle odst. 2 vztahuje toliko na námitku vypuzení z držby.

---

⁵⁰⁹ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 13 Co 289/2018 ze dne 25. dubna 2019

⁵¹⁰ HAMULÁKOVÁ, K., KRÍVÁČKOVÁ, J., Nová právní úprava ochrany rušené držby. Právní rozhledy 2/2014, s. 52.

⁵¹¹ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 117.

⁵¹² Srov. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 20 Co 194/2017 – 102 ze dne 7. září 2017

5.2 Žaloba pro vypuzení z držby

§ 1007 OZ:

- (1) *Byl-li držitel z držby vypuzen, může se na vypuditeli domáhat, aby se zdržel dalšího vypuzení a obnovil původní stav. Proti žalobě na ochranu držby lze namítnout, že žalobce získal proti žalovanému nepravou držbu nebo že ho z držby vypudil.*
- (2) *Vypuzení z držby práv nastane, když druhá strana odepře plnit, co dosud plnila, když někdo zabráni výkonu práva, nebo již nedbá povinnosti zdržet se nějakého konání.*

5.2.1 Obecně

Pro svou zjevnou blízkost mezi žalobou pro rušení držby a žalobou pro vypuzení z držby není nutné opakovat to, co platí pro obě. Vylíčím tedy toliko to co je specifické či odlišné.

5.2.2 Vypuzení

Vypuzení představuje svémocné jednání, které vede k úplnému odnětí držby.⁵¹³ Nevyžaduje se kvalifikovaná forma takového svémocného jednání, ze které by povstávala nepravá držba, tj. nevyžaduje se jednání *vi, clam, precario*.⁵¹⁴ Žaloba pro vypuzení z držby přísluší proti každému vypuzení.⁵¹⁵

Shodně jako u žaloby pro rušení držby nebude vypuzením takové jednání, které není svémocné. Bude-li exekutor vyklízet nemovitost, nebo prodám-li někomu palivové dříví, které je ponecháno kupujícímu volně k odvozu, nejde o svémoc. Stejně tak daruji-li někomu knihu, obdarovaný není vypuditelem. Jinak je tomu ale u výprosy. Budu-li po výprosníkovi požadovat vrácení věci (nebo mu zakáži výkon práva, které doposud jako výprosu vykonával) a ten se bude zdráhat nebo odmítne, lze proti němu nepochybně nastoupit posesorní žalobou.⁵¹⁶

V případě vypuzení z držby vlastnického práva je takovým vypuzením i když je věc svěřena detentorovi. Tak při vypuzení pachtýře z propachtovaného pole, jež má v detenci, by propachtovatel mohl podat žalobu pro vypuzení z držby vlastnického práva a pachtýř žalobu pro vypuzení z držby práva pachtu.⁵¹⁷

⁵¹³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 179.

⁵¹⁴ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 14 Co 136/2018 ze dne 17. října 2019

⁵¹⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1076.

⁵¹⁶ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 146.

⁵¹⁷ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 125.

U držby jiného práva podává zákon výměr. Vypuzení z držby práv nastane, když druhá strana odepré plnit, co dosud plnila. Tím bude například vypuzení z držby práva z reálného břemene či v oblasti obligačních práv zastavení výplaty peněžních dávek ze smlouvy o důchody.

Vypuzením je i, když někdo zabráni výkonu práva. Tím bude například vypuzení z držby práva ze služebnosti či držby práva nájmu.

Dále je vypuzením z držby práv i když vypuditel nedbá povinnosti zdržet se nějakého konání. Zde lze uvažovat například o vypuzení z držby práva odběru vody z důvodu, že vypuditel ze zdroje vyčerpá vodu ve větším než ujednaném množství.

Protože okruh práv, které je možné držet je široký (a rozšiřující se), mohou při uplatnění nároku na ochranu držby v posesoriu nastat situace, kdy soud žalobu pro rušení držby zamítne a odkáže držitele do petitorního řízení s odůvodněním, že to se pro definitivní uspořádání vztahů hodí lépe. Zejména se tak bude dít u práv obligačních.⁵¹⁸ Proto je nutné podle charakteru tvrzeného práva, vypuzení a dalších významných okolností, zdali není lepší nastoupit na vypuditele rovnou v petitoriu a navrhnout nařízení předběžného opatření.

Za vypuzení nelze považovat změnu okolností, která ale nebrání výkonu práva, resp. nezpůsobuje odnětí držby. Pokud budu držet právo průchodu ke svému pozemku v oploceném areálu a v areálu dojde ke zřízení nepřetržitě fungující recepce, přes kterou mi bude přístup zachován, nejedná se o vypuzení.⁵¹⁹

Pro praktické využití bude patrně postatné, že ochranu žalobou pro vypuzení z držby požívají i osobní práva vykonávaná poctivě. Ta sice pro svůj charakter nejsou předmětem držby a vydržení, přesto je kvazidržel oprávněn své domnělé právo vykonávat a hájit.⁵²⁰ Konkrétní význam lze spatřovat především v oblasti bydlení. Podle zatím ojedinělého rozhodnutí⁵²¹ (zato však odvolacího soudu) soud poskytne ochranu i právu užívání bytu vyplývajícího z rodinných poměrů. V daném případě šlo o vypovězení matky s dvěma dětmi z bytu tchyně. Z odůvodnění předmětného rozhodnutí se však nepodává, zdali je tato ochrana poskytována obecně, nebo soud významně vážil skutkové okolnosti, tj. poskytovat ochranu matce s dětmi. Tato oblast posesorní ochrany je tedy stále k dalšímu zkoumání.

---

⁵¹⁸ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

⁵¹⁹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 539/2016 – 107 dne 22. června 2017

⁵²⁰ § 988 OZ

⁵²¹ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 226/2017 – 36 ze dne 20. září 2017

5.2.3 Žalobce a žalovaný

Žaloba pro vypuzení z držby přísluší držitel, jemuž byla držba odňata, a jeho universálním sukcesorům. Žalovaným je vypuditel nebo jeho universální sukcesoři.⁵²²

Podstatné není, zda se vypuditel ujal držby nebo nikoliv, resp. zda držbu i v době posesorního řízení má nebo nikoliv. Pokud se někdo zmocní mé věci a poté ji prodá dále, i přesto je možné navrhnout soudu, aby stanovil povinnost vydání věci, je-li to možné.⁵²³ Pokud ne, nezbyvá než pohledat náhradu škody v petitorním řízení.

5.2.4 Petit žaloby

Proti vypuditel může v žalobním návrhu žalobce požadovat, aby se zdržel dalšího vypuzení a obnovil původní stav, tj. umožnit mu ujmout se držby.

Zde je nutné zmínit, že podle soudní praxe lze v žalobním návrhu uvést netoliko výše uvedené, nýbrž i povinnost žalovaného vyklidit nemovitost. Často pouze právě tak bude nejlépe a nejefektivněji dosaženo účelu posesorního řízení.⁵²⁴

5.2.5 Námitky

Proti žalobě pro vypuzení z držby přísluší žalovanému námitka nepravé držby (o té výše). Znovu dodávám, že k jejímu předsevzetí není stanovena žádná lhůta.

Dále lze uplatnit námitku vypuzení z držby. Tu je nutno uplatnit ve lhůtě podle § 1008 odst. 1. Takto je stanoveno s ohledem na zásadu *vigilantibus iura*. Námitka míří na situace, kdy je držitel vypuzen z držby, pomocí svépomoci se uchopí opětně držby a původní vypuditel na něj nastoupí posesorní žalobou. Pro předsevzetí této námitky pak soud vypuditelovu žalobu zamítne. Lépe patrně vysvětlit na příkladu: osoba A (držitel) drží vlastnického právo k automobilu. Z této držby jej vypudí osoba B (vypuditel), která odejme osobě A držbu. Za této situace by měla osoba A nastoupit na osobu B žalobou pro vypuzení z držby a to v rámci prekluzivní lhůty podle § 1008 odst. 1. Tak ale neučiní a rozhodne se automobilu zmocnit rovněž svépomocí. Původní vypuditel (osoba B) se rozhodne vypuditele nového (osobu A) žalovat pro vypuzení z držby. Pokud osoba A vznese námitku, že původně byla držela ona a osoba B ji vypudila, soud jí vyhoví. To ale toliko za situace, že je stále zachována prekluzivní lhůta. Takový případ se zdá být poměrně absurdní, ale podle okolností může být jen výrazem neurovnanosti majetkových poměrů a boje o lepší právo. Zde by slušelo více petitorium.

---

⁵²² KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všeherd, 1934., s. 88.

⁵²³ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 125.

⁵²⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 20 Co 155/2017 ze dne 18. července 2017

V každém případě účelem lhůty pro uplatnění námítky vypuzení z držby je motivace držitele, aby v případě vypuzení z držby jednal bezodkladně. Obdobně lze námitku pro vypuzení z držby vznést i v řízení iniciovaném žalobou pro rušení držby.

5.3 Zákaz provádění stavby

§ 1004 OZ:

(1) Je-li držitel prováděním stavby ohrožen v držbě nemovité věci nebo může-li se pro to důvodně obávat následků uvedených v § 1013 a nezajistí-li se proti němu stavebník cestou práva, může se ohrožený držitel domáhat zákazu provádění stavby. Zákazu se držitel domáhat nemůže, jestliže ve správním řízení, jehož byl účastníkem, neuplatnil své námítky k žádosti o povolení takové stavby, ač tak učinit mohl.

(2) Dokud není o záležitosti rozhodnuto, může soud zakázat, aby se stavba prováděla. Hrozí-li však přímé nebezpečí, nebo dá-li žalovaný přiměřenou jistotu, že věc uvede v předešlý stav a nahradí škodu, ale žalobce jistotu za následky svého zákazu nedá, soud nezakáže, aby se zatím v provádění stavby pokračovalo, ledaže zákaz odůvodňují okolnosti případu.

§ 1005 OZ:

Pro případ odstraňování stavby platí § 1004 obdobně.

5.3.1 Obecně

V rámci rekodifikačních snah přejal zákonodárce tradiční pasáž o rušení držby provádění resp. odstraňování stavby, jež byla v obecném zákoníku občanském obsažena v ustanoveních § 340 až § 342.

Co do charakteru má současná úprava totožnou vlastnost jako úprava v obecném zákoníku občanském, tj. vystupuje jako žaloba preventivní.⁵²⁵ Žalobce tak může na stavebníka (žalovaného) nastoupit ještě před samotným rušením jeho držby.

Povahou teoretická je otázka, zdali se jedná o ustanovení zvláštní k obecné žalobě proti rušení držby. Mám za to, že ustanovení o zákazu provádění a odstraňování stavby nejsou ustanoveními zvláštními, ale komplementárními. Držitel může jistě proti stavebníkovi nastoupit i obecnou žalobou proti rušení držby, rozhodne-li se tak. Nadto se, jak bude pojednáno dále, na řízení o žalobě pro rušení držby a řízení o žalobě podle § 1004 vztahují odlišné procesní podmínky.

Knapp kriticky dodával, že absence takového ustanovení není nic, čím by občanský zákoník významně strádal.⁵²⁶

⁵²⁵ Žaloba proti rušení držby je žalobou represivní, viz ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 169.

⁵²⁶ KNAPP, V. Quia non movere. Právní praxe, 1993. s. 275.

Domnívám se oproti tomu, že taková ochrana má své místo, neboť činí postavení držitele jaksi bytelnějším, byť podmínky pro úspěšné uplatnění takové žaloby jsou z podstaty věci přísnější.

5.3.2 Stavba a její provádění

Stavbou je míněna stavba ve smyslu stavebního zákona.⁵²⁷ Oproti citovanému komentáři, který mezi stavby počítá i terénní úpravy praxe naopak provádění terénních úprav z ochrany podle § 1004 OZ vylučuje.⁵²⁸

Provádění je nutné pojímat v užším smyslu, tj. důvodnou bude toliko taková žaloba, v níž je namítáno možné rušení držby nemovité věci prováděním, nikoliv možné rušení stavbou již provedenou.⁵²⁹ K takovému závěru komentářové literatury se praxe obezřetně hlásí. Od zahájení provádění stavebních prací počínají rovněž běžet lhůty podle § 1008 OZ.^{530 531}

5.3.3 Žalobce a žalovaný

Žaloba přísluší držiteli práva k nemovité věci, a to jak držba práva vlastnického tak jiného věcného. Soudy zatím patrně neřešenou otázkou je spor, zdali žalobu může podat i držitel práva obligačního (zejm. práva nájmu či pachtu). Rouček a starší judikaturu i takové držbě ochranu podle § 340 až 342 OZO (ekvivalent § 1004 a § 1005 OZ) přiznávají. Proti tomu staví Petrov a kol., že pokud bychom tento závěr za současné úpravy stavebního řízení přijali, nebývale by se rozšířil okruh možných žalobců. Nájemce totiž není oprávněn podle stavebního zákona vznášet námítky, čímž by pro něj obecně odpadla podmínka podle § 1004 odst. 1 OZ *in fine*, tedy že ochrana před ohrožením prováděním stavby se přizná toliko držiteli, jenž námítky neuplatnil, ač je uplatnit mohl. Držitel vlastnického práva by tak byl nespravedlivě chráněn pouze někdy, zatímco držitel obligačního práva vždy.⁵³² Kloním se k tomuto závěru, že ochrana podle § 1004 OZ je smyslem skutečně určena jen právům věcným, byť pro závazné vodítko musíme počkat na soudní rozhodnutí.

Jak již uvedeno, žalovat nemůže úspěšně ten, kdo neuplatnil své námítky k žádosti o povolení stavby, ač tak učinit mohl. To bude nutné pojímat širěji, tedy neuplatnil-li žalobce námítky v předcházejícím územním řízení, nebude chráněn podle § 1004 OZ. „*Ač tak učinit mohl*“

---

⁵²⁷ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1072.

⁵²⁸ Usnesení Okresního soudu Plzeň-jih č. j. 19 C 287/2017 – 123 ze dne 19. října 2017

⁵²⁹ Usnesení Okresního soudu v Prostějově č. j. 5 C 232/2015 – 118 ze dne 22. června 2017, potvrzeno Usnesením Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 7/2018 – 156 ze dne 17. července 2018

⁵³⁰ Srov. Usnesení Okresního soudu ve Vsetíně č. j. 13 C 76/2019 – 93 ze dne 20. května 2019

⁵³¹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1072.

⁵³² Tamtéž

zužuje okruh možných žalobců, ale představuje i určitý korektiv pro situace, kdy s držitelem nebylo v rámci správních řízení jednáno jako s účastníkem, byť jím měl být. I takový držitel bude moci úspěšně podat žalobu. Stejně tak pokud zvláštní úprava vyloučí držitele z možnosti uplatnit námitky, bude moci tento přesto zdárně žalovat.⁵³³

Žalovaným je stavebník ohrožující držitele v držbě práva k nemovité věci, resp. stavebník stavby, jejíž provádění vzbuzuje u držitele důvodné obavy vzniku imisí podle § 1013 OZ.

Účinným nástrojem stavebníka (žalovaného) může být tzv. zajištění cestou práva, tj. podání petitorní určovací žaloby, v níž soud rozhodne, zda stavba držitele ohrožuje. Pokud soud určí, že nikoliv, v případném posesoriu bude žaloba držitele zamítnuta. Zajištění cestou práva podle komentářové literatury ale představuje netoliko takové petitorní řízení, nýbrž už i výsledek samotného řízení stavebního.⁵³⁴

Stavebníkovi pro specifický charakter ochrany podle § 1004 OZ nepřisluší ani námitka nepravé držby.⁵³⁵

Z pohledu praxe je významný závěr Ústavního soudu, že neobstojí námitka žalovaného, že je toliko vlastníkem pozemku, nikoliv stavebníkem. Opak by byl možný patrně leda by snad stavba probíhala bez vědomí vlastníka a ne v jeho prospěch.⁵³⁶

5.3.4 Zápověď

Podle ustanovení § 1004 odst. 2 může soud i bez návrhu žalobce zakázat, aby se stavba prováděla. Jedná se o modifikovaný institut zápovědi podle § 456 ČRS ve spojení s § 341 OZO. Takový zákaz soud nenařídí za situace, kdy hrozí přímé nebezpečí. Spáčil poukazuje na nejasnost takové formulace a zpřesňuje, že se jedná o nebezpečí hrozící nikoliv žalobci, nýbrž žalovanému či veřejnosti.⁵³⁷

Rovněž soud nenzakáže provádění stavby, pokud dá žalovaný přiměřenou jistotu (§ 2012 a násl. OZ), že věc uvede v předešlý stav a nahradí škodu, ale žalobce proti tomu jistotu nedá. Z toho ovšem nepovstává pro žalobce povinnost jistotu vždy bezvýjiměčně složit. Nesložení jistoty nemůže vést samo o sobě k zamítnutí žaloby.⁵³⁸

Přesto i když je dána hrozba přímého nebezpečí dána nebo žalovaný dá jistotu soud přesto, pokud to odůvodňují okolnosti, provádění stavby zakázat může.

---

⁵³³ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 120 a násl.

⁵³⁴ Tamtéž

⁵³⁵ Tamtéž s. 119

⁵³⁶ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 769/20 ze dne 31. března 2020

⁵³⁷ SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 121 a násl.

⁵³⁸ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 266/2015 – 28 ze dne 14. března 2017

5.3.5 Petit

V řízení o žalobě podle § 1004 přísluší žalobci právo domáhat se zákazu provádění stavby. Střeleček uvádí, že je patrně možno se domáhat podle § 1003 i uvedení v předešlý stav.⁵³⁹ K tomu dodává, že zákon v § 1004 odst. 2 OZ výslovně hovoří o možnosti stavebníka poskytnout jistotu na uvedení v předešlý stav a náhradu škody.

Mám oproti tomu za to, že s ohledem na prozatímní charakter posesorního řízení takový žalobní nárok není možný. Připustit ve svižném a z hlediska rozsahu dokazování mělkém řízení možnost uložit odstranění stavby by bylo neudržitelné. V § 1004 odst. 2 OZ se sice o takové možnosti hovoří, ale zákonodárce tím nemyslí, že by bylo možné toto nárokovat v posesorním. Vždyť i tam zmíněnou náhradu škody lze pohledat jen v petitoriu.⁵⁴⁰ K tomu se přiklání i praxe.⁵⁴¹

Podle § 1005 OZ se může vše výše uvedené v žalobním nároku obdobně týkat netoliko provádění stavby, nýbrž i jejího odstraňování.

5.4 Prekluzivní lhůty

§ 1008 OZ:

Prekluzivní lhůty

(1) Soud zamítne žalobu na ochranu nebo na uchování držby, pokud bude žaloba podána po uplynutí šesti týdnů ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o svém právu i o osobě, která držbu ohrožuje nebo ruší, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy žalobce mohl své právo uplatnit poprvé.

(2) K námitce vypuzení z držby soud nepřihlédne, pokud ji žalovaný uplatní po uplynutí lhůt stanovených v odstavci 1.

Již jsem poukázal na značný nedostatek předchozí úpravy (kvazi)posesorní ochrany prostřednictvím tzv. ochrany pokojného stavu. Pro absenci lhůt pro její uplatnění tak mohlo docházet k volnému přelévání mezi pokojným a nepokojným stavem.

Situace po rekodifikaci je jiná a dlužno shrnout že lepší, neboť byla přejata dřívější úprava (byť obsažená v civilním řádu soudním) zakotvující lhůtu, v níž je možné žalobu úspěšně uplatnit.⁵⁴²

⁵³⁹ STŘELEČEK, T., in DVOŘÁK, J. a kol. Soukromé právo 21. století. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. s. 460.

⁵⁴⁰ § 179 OSŘ

⁵⁴¹ Usnesení Okresního soudu v Olomouci č. j. 16 C 380/2017 – 155 ze dne 10. října 2018, shodně PETROV, J., VÝTIŠK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1073.

⁵⁴² § 454 ČŘS: „V řízení o žalobách z rušení držby věci a práv, ve kterých žalobní žádost směřuje toliko k ochraně posledního stavu držby a k jeho navrácení a které musí býti podány **do třiceti dnů po tom, co se žalobce dozvěděl o rušení** mají platiti dále uvedená zvláštní ustanovení (§§ 455 až 460).“

Aby byla žaloba podána včas, musí ji žalobce podat do šesti týdnů ode dne, kdy se dozvěděl o svém právu i osobě, která držbu ohrožuje nebo ruší (lhůta subjektivní). To vše ovšem nejdéle do jednoho roku ode dne, kdy své právo mohl uplatnit poprvé.

Obě lhůty jsou lhůtami prekluzivními, jak plyne již z nadpisu. Tomu ostatně bylo podle většinového názoru již dříve.⁵⁴³ Dnes o tom praxe i díky explicitnímu pokynu zákonodárce nemá pochyb.

Soud k prekluzi přihlédne z úřední povinnosti, tj. i bez námítky žalovaného. Pokud žalobce tvrdí, že lhůta je zachována, je mu to k prokázání. Dlužno ještě opakovaně dodat, že na počátek běhu lhůt může mít patrně vliv i intenzita rušení.⁵⁴⁴

Zdali jde o lhůty procesní či hmotněprávní bylo předmětem sporů, soudy judikovaly oběma směry.⁵⁴⁵ Ott⁵⁴⁶ i Hora⁵⁴⁷ uzavírají, že jde o lhůtu hmotněprávní.

Tak konstatuje i Petrov a kol. Neprosadí se tak § 57 ani § 58 OSŘ. Soudu se současně nepodává možnost pozdě podanou žalobu odmítnout, ale musí ji meritorně zamítnout.⁵⁴⁸

Aby žalobce na žalovaného nastoupil zdárně a soud celou věc neodklidil pouze s odkazem na marně uplynuté lhůty, je nutné dodržet lhůty obě. Přičemž platí, že subjektivní lhůta musí být dodržena v rámci lhůty objektivní. Pokud se žalobce dozví o právu a osobě, která jeho držbu ohrožuje (§ 1004 OZ) či ruší týden před uplynutím objektivní prekluzivní lhůty, neznamená to, že mu svědčí celých šest dalších týdnů pro podání příslušné žaloby. Musí být zachována lhůta objektivní, tudíž žalobci pro podání žaloby svědčí pouze týden.⁵⁴⁹

Obě lhůty je třeba v případě rušení držby pečlivě hlídat. Jejich běh nestaví ani vyjednávání s rušitelem (vypuditelem) ani víra ve smírné řešení.⁵⁵⁰

Po prekluzi se žalobci nadobro uzavírá možnost iniciování posesoria⁵⁵¹ a musí se vydat cestou petitoria, v němž může prozatímní úpravy jistě dosáhnout prostřednictvím předběžného opatření, to však za „cenu“ složení jistoty a obecně i těžších procesních břemen.

---

⁵⁴³ RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008, s. 161 či MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha prvá. Nauky obecné. 2. vyd. Brno: Barvič & Novotný, 1929. s. 25.

⁵⁴⁴ Více v části o rušení, 5.1.3 a Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

⁵⁴⁵ SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. a kol., Komentář k čsl. Obecnému občanskému zákoníku a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Praha, 1935, s. 156.

⁵⁴⁶ OTT, E. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl II. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa I. Pro vědy, slovesnost a umění, 1898, s. 311.

⁵⁴⁷ HORA, V. Československé civilní právo procesní. Díl II. Řízení před soudy první stolice se stálým zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi. Praha: vlastním nákladem, 1932. s. 439.

⁵⁴⁸ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 1079.

⁵⁴⁹ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 93/2016 ze dne 23. března 2016

⁵⁵⁰ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 318/2015 – 45 ze dne 23. července 2015

⁵⁵¹ KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všeherd, 1934., s. 87.

6 Posesorní řízení

6.1 Účel

Účelem posesorního řízení je poskytnout ochranu poslední držbě. Nemusí jít o držbu pokojnou a nemusí jít o držbu řádnou, poctivou a pravou, neboť i držba nepořádná, nepoctivá a nepravá (nekvalifikovaná) požívá posesorní ochrany.⁵⁵²

Toto zde stavím poněkud bez okolků z důvodu, že kolem toho bylo a je (jak podáno výše) mnoho zmatku. Bylo by poněkud nepřesvědčivé klást původ tohoto zmatku jen k nepochopení institutu držby a její posesorní ochrany. Lépe je ptát se, proč pro některé účastníky řízení vystupuje posesorní ochrana tak nepochopitelně. Dlužno říci, že excesů se dopouští i některé soudy a u poskytování ochrany držbě *iura novit curia* namnoze neplatí.⁵⁵³ Co je tedy smyslem a účelem posesorního řízení?

Jejím smyslem je bránit svémocnému jednání či srozumitelněji, bránit bezpráví. Pokud by institut posesorní ochrany neexistoval, každý by si k ochraně své držby musel dopomoci sám, často by pak docházelo k překročení mezí nutné obrany.

Vždyť ale je-li posesorně chráněn držitel ve skutečnosti neexistujícího práva proti vlastníkovu, jak by něco tak absurdního mohlo být po právu?

To souvisí s charakterem posesorního řízení. Posesorní řízení není sporem o lepší právo, ale sporem o držbu a její poslední existenci.

Posesorní ochrana je jakási první právní pomoc, kterou se zafixuje narušený vztah. Buď dojde k fixaci svým způsobem trvalé, spokojí-li se s výsledkem posesorního řízení jeho neúspěšný účastník. Nebo dojde k fixaci trvajícím nezbytně dlouhou dobu, než si to strany „vyřídí“ v řízení petitorním, v němž může být výsledek řízení posesorního přemožen. Posesorní řízení nepřekáží tomu petitornímu.

Zda jít cestou posesoria či petitoria bude na uvážení toho kterého držitele v té které situaci. A situací může nastat celá řada. Vlastník, jemuž je rušena držba vlastnického práva, může naznat,

---

⁵⁵² KODEK, G. Die Besitzstörung: materielle Grundlagen und prozessuale Ausgestaltung des Besitzschutzes. Wien: Manz, 2002. s. 94 a násl.

⁵⁵³ Příkladů jsem již uvedl více, ať jde o nakceptování držby obligační práv (přičemž to dovozeno již před Randou) či zkoumání, zda je držba řádná, poctivá, pravá či pokojná. Vedle toho například okresní soud v Opavě doslova uvedl: „Nedrží se ani vlastnické právo k věci (to totiž buď existuje nebo ne, tj. vlastnické právo k věci někdo má, nebo jej nemá, ale v žádném případě jej ndrží), drží se přímo sama věc, tzn. držitelem je ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní (byť skutečným vlastníkem být nemusí, ale vzhledem ke všem okolnostem je oprávněně přesvědčen, že mu toto vlastnické právo subjektivně svědčí). V tomto ohledu tak ani nový občanský zákoník není zcela přesný (tu srov. § 989 odst. 1 občanského zákoníku, kde vlastnické právo však, jak už bylo řečeno, není předmětem držby, ale držba je naopak zpravidla projevem vlastnického práva k věci).“ Takový závěr je absurdní, v rozhodnutí nemá co dělat, už jen proto, že vedle věcné nesprávnosti je účastníkům řízení naprosto k ničemu. Viz Usnesení Okresního soudu v Opavě č. j. 16 C 222/2018 – 46 ze dne 22. srpna 2018

že na tenký led petitoria se mu vydávat nechce, neboť by boj o lepší právo pro tíhu procesních břemen nemusel vyhrát. Dále třeba zvolí posesorní řízení místo petitorního kvůli předpokládané rychlosti rozhodování. V tom mu nic nebrání, protože posesorní ochrana u držby vlastnického práva tvoří doplněk řízení petitorního. Zde vzpomeňme Iheringa a jeho koncepci *předpolí vlastnictví (Vorwerk des Eigentums)*.⁵⁵⁴

Držitel práva nájmu, který inicioval petitorní řízení stran přezkoumání výpovědi z nájmu, má pak díky posesornímu řízení jistotu, že bude mít v rukou účinný nástroj, kdyby se pronajímatel rozhodl ho z bytu svémocně vystěhovat. A i kdyby takového petitorního řízení nebylo, tak nemá pronajímatel právo vystěhovat svémocně nájemce, protože k tomu slouží žaloba na vyklizení.⁵⁵⁵

Na druhou stranu si lze představit využití posesorního řízení k obstrukci, šikaně a oddalování neodkladného. Část rakouské doktríny tuto skutečnost a vůbec nepochopitelnost závěrů posesorního řízení prudce kritizuje.⁵⁵⁶

Přesto mám za to, že posesorní řízení má v právním řádu své nezastupitelné místo, a to i vedle návrhu na nařízení předběžného opatření v řízení petitorním (o výhodách posesorní ochrany oproti němu dále). V případném petitorním sporu se může zašmodrchané klubko právních vztahů lépe rozmotávat, když se předtím posesorním rozhodnutím dalšímu zamotávání zabrání, když se ustálí a ukotví právní situace.

6.2 Právomoc a příslušnost

6.2.1 Právomoc

Po nezdařilém experimentu svěřením poskytování ochrany držbě orgánům nesoudního typu formou ochrany pokojného stavu dané v gesci obecním úřadům se současná úprava vrací zpět k fungujícímu mechanismu. K rozhodování v posesorních řízeních jsou opět povolány obecné soudy.

Na tom nic nezmění ani sjednaná rozhodčí doložka. V takovém případě by petitorní návrh sice byl projednáván v rozhodčím řízení, posesorní řízení ale stojí k provedení toliko soudu. Případnou námitku nedostatku pravomoci by tedy soud odmítl jako nedůvodnou.⁵⁵⁷

---

⁵⁵⁴ IHERING, R. von. Beiträge zur Lehre vom Besitz. Jena: Mauke, 1868. s. 48 a násl.

⁵⁵⁵ V podrobnostech viz např. Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 4306/18 ze dne 21. května 2019, Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 70 Co 192/2019 – 36 ze dne 24. června 2019 či Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 29 Co 334/2015 – 104

⁵⁵⁶ DOBROVOLNÁ, E. in LAVICKÝ, P. a kol. Moderní civilní proces. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 232.

⁵⁵⁷ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 27 Co 34/2018 – 328 ze dne 19. února 2018, obdobně Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 29 Co 451/2017 – 54 ze dne 15. února 2018 a konečně Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 209/18 – 1 ze dne 1. února 2018

6.2.2 Příslušnost

U posesorních řízení je dána výlučná místní příslušnost podle § 88 OSŘ. Podle § 88 písm. i) OSŘ je k řízení místně příslušný soud, který je obecným soudem žalobce, jde-li o ochranu držby práva k věci, není-li touto věcí věc nemovitá.

Na držby práva k věci nemovité dopadá ustanovení § 88 písm. b) OSŘ, kdy místně příslušným je soud, v jehož obvodu je nemovitá věc, týká-li se řízení práva k ní, není-li dána příslušnost podle písmene a). Je nerozhodné, jedná-li se o držbu práva vlastnického k věci nemovité nebo práva jiného (držba práva nájmu).⁵⁵⁸

6.3 Zahájení řízení

6.3.1 Návrh

Řízení se zahajuje žalobou (§ 79 OSŘ). Třebaže žaloba bude posuzována podle svého obsahu (§ 41 odst. 2) je vhodné ji zřetelně označit, např. jako žalobu pro rušení držby, aby bylo na první pohled seznatelné, že se jedná o věc, kterou je nutno projednávat ve zrychleném procesním režimu.

Žaloba by měla obsahovat obecné náležitosti podání (§ 42 odst. 4 OSŘ) a náležitosti zvláštní pro posesorní řízení. Těmi jsou určité a přesné označení rušitele, resp. vypuditele, vylíčení rozhodujících skutečností a označení důkazů o držbě a jejím rušení, resp. vypuzení z ní a dále žalobní návrh.

V případě chybějící náležitosti, nesrozumitelnosti či neurčitosti by měl soud vyzvat žalobce k doplnění či opravě. Posesorní řízení se z podstaty odehrává za zvýšeného časového tlaku, ale přesto v něm není postup podle § 43 odst. 1 OSŘ výslovně vyloučen, byť je značně ztížen, na samé hranici proveditelnosti.⁵⁵⁹

Jako žalobu z rušené držby může soud posoudit i návrh na vydání předběžného opatření, dojde-li podle obsahu a okolností k závěru, že právě k ochraně rušené držby návrh směřuje.⁵⁶⁰

6.3.2 Zjišťování poslední držby a svémocného rušení

Podle § 178 OSŘ se soud omezí toliko na zjištění poslední držby a jejího svémocného rušení. Právě ustanovení § 178 OSŘ by mělo být hlavním vodítkem při formulování žaloby z rušené držby a hlavní linkou, které se žalobce přidrží.

---

⁵⁵⁸ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 29 Co 451/2017 – 54 ze dne 15. února 2018, Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 8 Co 421/2017 – 214 ze dne 20. prosince 2017 či Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 17 Co 431/2017 – 236 ze dne 19. ledna 2018

⁵⁵⁹ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 268/2016 ze dne 16. ledna 2017, Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 10 Co 192/2019 – 62 ze dne 18. června 2019 a Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 sp. zn. 5 C 161/2017 ze dne 13. dubna 2017

⁵⁶⁰ Usnesení Okresního soudu ve Svitavách č. j. 6 C 165/2016 – 34 ze dne 8. července 2016

Pro žalobce může být lákavé pustit se v žalobě do úvah o řádnosti, poctivosti či pravosti své držby, ale tak tvrzené skutečnosti nemají pro posesorní řízení význam. Posesorní ochranu soud poskytne i držbě nekvalifikované (tj. držbě nepořádné, nepoctivé a nepravé). Z analýzy rozhodnutí vyplývá, že právě to je velmi častou chybou žalobců, neboť na úkor skutkových tvrzení o kvalifikovanosti své držby nedostatečně tvrdí skutečnosti a neoznačují s dostatek důkazy o existenci držby a jejího svémocného rušení, neboť mají za to, že to je zřejmé. Zdaleka tomu tak ale není a četné žaloby jsou tak pro neunesení procesních břemen zamítány.

Lze tedy doporučit dostatečně tvrdit a navrhopvat důkazy k prokázání poslední držby a jejího svémocného rušení (resp. vypuzení z ní). Místo může mít i tvrzení bytelně podkládající pravost držby, má-li žalobce důvodně za to, že by žalovaný mohl vznést námitku nepravé držby.

Pro specifčnost řízení, které téměř neumožňuje nařídít jednání (výjimkou je ochrana podle § 1004 OZ) je vhodné nabídnout soudu především listinné důkazy, fotografie apod. Často jsou v posesorních řízeních nabídnuty jako důkazy policejní spisy⁵⁶¹ či čestná prohlášení (např. čestná prohlášení sousedů, že žalobce využíval danou cestu k průchodu apod.), která zejména mohou být velmi praktická.

Jak poslední držbu, tak i její svémocné rušení musí prokázat žalobce. Již jsem uváděl, že prokazovat, že si rušitel (resp. vypuditel) počíná svémocně může být pro žalobce poměrně obtížné a může to k zamítnutí žaloby.⁵⁶² Z analyzovaných rozhodnutí je nicméně seznatelné, že soudy tíhu procesních břemen stran svémoci rušení spíše podle okolností ulehčují.⁵⁶³

Celkově je nutné vzít v úvahu skutečnost, že v posesorním řízení se obecně nepodává prostor pro hlubší dokazování a tomu přizpůsobit charakter tvrzení a označených důkazů. Prioritou má tedy být prokázání poslední držby a jejího rušení.⁵⁶⁴ Posesorní řízení je řízením o ochraně držby, nikoliv o lepším právu.

6.3.3 Doručování

Otázce doručování je i v rámci posesorního řízení potřeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť ledabylý postup nalézacího soudu může vést k zbytečným komplikacím, prodloužení řízení a v zásadě k zmaření jeho účelu.

---

⁵⁶¹ Pro praxi zajímavé je Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 26 Co 340/2014 – 149 ze dne 20. srpna 2014: „Podle názoru odvolacího soudu k prokázání skutečnosti, že žalovaní držbu žalobců ruší, **postačuje**, že bylo Okresnímu státnímu zastupitelství podáno trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru, trestného činu vydírání a trestného činu omezování osobní svobody ze strany žalovaných vůči žalobcům.“

⁵⁶² Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 18 Co 273/2018 – 73 ze dne 6. února 2019

⁵⁶³ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 250/2017 ze dne 10. října 2017 či Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 284/2019 ze dne 12. prosince 2019

⁵⁶⁴ Srov. např. Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 4306/18 – 1 ze dne 21. května 2019

Posesorní řízení je rámováno pořádkovou lhůtou podle § 177 OSŘ. Uvažujme nyní pouze o lhůtě podle odst. 1, tedy lhůtě patnáctidenní, neboť lhůta pro rozhodnutí ve věci ochrany podle § 1004 OZ dává soudu větší prostor.

Ačkoliv je posesorní řízení specifické, procesní úprava přesto nevyklučuje aplikaci § 79 odst. 3 OSŘ. Soud je tedy povinen doručit žalobu ostatním účastníkům.⁵⁶⁵ Nesprávný je závěr jiného senátu téhož odvolacího soudu, že se § 79 odst. 3 OSŘ spíše neuplatní.⁵⁶⁶ Soud by se měl v každém případě o doručení žaloby do vlastních rukou žalovanému alespoň pokusit a společně s ní připojit i výzvu k vyjádření se k ní. Přímo se zde nabízí možnost upozornit žalovaného na doručovanou písemnost krátkou cestou. Pokud by platilo, že nalézací soud může doručit jen konečné usnesení, fakticky by to znamenalo významné omezení procesních práv žalovaného, neboť ten by musel zjišťovat s čím na něj bylo v posesorním řízení nastoupeno až nahlížením do spisu. Zúžil by se mu tak časový prostor pro možnost brojit proti usnesení odvoláním.⁵⁶⁷

V případech, kdy by soud pro zvýšený nápad neměl možnost vyzvat žalovaného k vyjádření a doručit mu žalobu, nebo pokud by považoval skutková tvrzení žalobce za tak přesvědčivá a bytelná, že je možné o věci ihned rozhodnout, přesto je nutné žalobu doručit a to nejpozději s (konečným) usnesením. Nedoručení žaloby je procesní vadou, kterou nelze zhojit v odvolacím řízení.

Smyslem posesorního řízení není dosáhnout jeho konce za každou cenu. Žalovaný má mít možnost (alespoň teoreticky) uplatnit přípustné námitky. K tomu musí být dána možnost nejpozději v odvolacím řízení.⁵⁶⁸ Podle okolností odvolací soud buď nařídí jednání a věc vyřídí sám, nebo rozhodnutí zruší.⁵⁶⁹

Mám za to, že vhodný postup při doručení žaloby a výzvy k vyjádření, u níž nalézací soud rozhodl ještě před náhradním doručením je, aby odvolací soud nařídil jednání. Pokud je žaloba doručena až s rozhodnutím, je na skutkovém posouzení odvolacího soudu, zdali věc vyřídí nebo nikoliv. Když ale není žaloba doručena vůbec, je podle mého názoru vhodné usnesení zrušit a věc nalézacímu soudu vrátit.

Lze obecně doporučit, aby se nalézací soud v posesorních řízeních snažil o neformální komunikaci s účastníky řízení, kterou zajistí včasné vyjádření žalovaného.

---

⁵⁶⁵ Srov. např. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 15 Co 276/2019 ze dne 15. října 2019 či Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 67/2019 – 91 ze dne 10. května 2019 či starší Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 119/2014 – 69 ze dne 14. května 2014

⁵⁶⁶ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 212/2019 – 107 ze dne 2. září 2019

⁵⁶⁷ Srov. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 67/2019 – 91 ze dne 10. května 2019

⁵⁶⁸ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2077/19 ze dne 9. července 2019

⁵⁶⁹ Srov. výše uvedená rozhodnutí, Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 245/2017 ze dne 31. srpna 2017 či Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 426/2016 ze dne 16. ledna 2017

6.3.4 Poplatková povinnost

Posesorní řízení je předmětem soudního poplatku podle zákona č. 549/1991 Sb. Sazebník poplatků neobsahuje zvláštní úpravu výše poplatku pro tento druh řízení, proto se uplatní výše podle Položky 4 odst. 1 písm. a) a c). Soudní poplatek tedy činí 5 000 Kč, je-li předmětem řízení ochrana držby práva k nemovité věci, nebo 2 000 Kč, je-li předmětem ochrana jiné držby.

V rámci posesorního řízení se pro rychlé rozhodování v zásadě nepodává možnost zastavit řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Takovým postupem by totiž byl zmařen účel řízení. Soudy proto volí možnost při jeho nezplacení uložit zaplacení soudního poplatku až v konečném usnesení.^{570 571}

6.3.5 Předběžné opatření

Vztah předběžného opatření a posesorního řízení občanský soudní řád výslovně neřeší. Zároveň v praxi tato záležitost také není příliš častá. Ústavní soud se přiklonil k závěru, že návrh na nařízení předběžného opatření spíše není možný, neboť závěrem posesorního řízení bude v zásadě totožná ochrana.⁵⁷²

Proti tomu lze ale namítnout, že ač je posesorní řízení zákonnou úpravou značně urychleno, přesto může dojít k jeho významnému prodloužení (viz níže). V takové případě mám za to, že by nařízení předběžného opatření podle okolností mohlo být případné.

Zároveň předběžné opatření je prozatímní *stricto sensu*, tj. předchází meritornímu rozhodnutí. Posesorní řízení má „prozatímní charakter“ ale tím je míněn vztah k petitornímu řízení, v němž je možné rozhodnutí z posesoria přemoci. Jedno ale nevylučuje druhé.

Mohu tedy uzavřít, že návrh na vydání předběžného opatření v posesorním řízení spíše přípustný je, čemuž přisvědčuje i ojedinělé rozhodnutí v této věci.⁵⁷³ V praxi lze ale doporučit, aby byl takový návrh předsevzat pouze tehdy, lze-li usuzovat, že posesorní řízení bude trvat déle. Zároveň je samozřejmě nutné při substancování žaloby postupovat tak, aby posesorní řízení trvalo

---

⁵⁷⁰ Tedy obdobně jako u předběžného opatření, tj. podle § 4 odst. 1 písm. h) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, *per analogiam*

⁵⁷¹ Např. Usnesení Okresního soudu v Jihlavě č. j. 20 C 72/2014 – 23 ze dne 23. prosince 2014: „Žalobce současně s podaným návrhem **nezaplatil soudní poplatek**. Soud nicméně v průběhu řízení **nepřistoupil k jeho vymáhání a k případnému zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku**. Dospěl totiž k závěru, že žaloba z rušené držby se svým charakterem velmi blíží předběžnému opatření dle § 74 a násl. o. s. ř. U obou těchto procesních institutů vystupuje do popředí zájem na rychlém rozhodnutí soudu o meritu podaného návrhu. **Případné vymáhání soudního poplatku v průběhu řízení o žalobě z rušené držby by tento zájem mohlo významně ohrozit**. Soud proto (...) uložil žalobci povinnost zaplatit soudní poplatek v tomto usnesení, jímž současně rozhodl žalobě z rušené držby.“ či Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 sp. zn. 5 C 161/2017 ze dne 13. dubna 2017

⁵⁷² Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3298/16 ze dne 6. června 2017

⁵⁷³ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 22 Co 193/2019 ze dne 15. srpna 2019

tak krátce, že předběžné opatření nebude vůbec potřeba (tvrdit přesně skutečnosti relevantní pro posesorní řízení, nezatěžovat se věcmi petitorními).⁵⁷⁴

6.3.6 Koncentrace řízení a neúplná apelace

Otázka koncentrace posesorního řízení za situace, kdy nedojde k nařízení jednání, zatím nebyla postavena soudy najisto. Krajský soud v Ostravě došel k závěru, že se koncentrace řízení a neúplná apelace v posesorním řízení vůbec neuplatní.⁵⁷⁵

Oproti tomu dochází Krajský soud v Hradci Králové a Krajský soud v Brně k závěru, že ke koncentraci dochází s rozhodnutím nalézacího soudu, a to i za situace, kdy účastníci nebyli poučeni podle § 119a OSŘ.^{576 577}

Mám za to, že procesní důsledky budou odlišné podle situace a nejde podat všeobecně platnou odpověď. Zároveň klíč k řešení otázky koncentrace posesorního řešení leží spíše než ve splnění poučovací povinnosti v obecné možnosti se vůbec dozvědět o probíhajícím řízení a reagovat na něj. V této věci překládám tři scénáře, které zpravidla mohou nastat. Odmysleme variantu, kdy soud nařídí jednání, neboť pak je postup bezproblémový.

V případě, že soud účastníkovi doručí žalobu až s konečným usnesením, se domnívám, že nedojde ke koncentraci a neuplatní se neúplná apelace. Žalovaný o řízení patrně vůbec nevěděl, nemohl tvrdit skutečnosti ani o nich označovat důkazy a nebyl poučen. V případě, že nalézací soud žalobu nedoručí vůbec by měl odvolací soud rozhodnutí zrušit a vrátit věc k dalšímu projednání, jak vyloženo výše.

Pokud soud vyzval žalovaného k vyjádření, doručoval mu do vlastních rukou, ale rozhodl ještě předtím, než přišlo jeho vyjádření, tj. za předpokladu že ještě neuplynula lhůta pro náhradní doručení, mám za to, že koncentrace nenastává a neuplatní se neúplná apelace. Soud totiž nemohl přihlédnout ke skutkovým tvrzením žalovaného.

Kdyby ovšem soud vyzval žalovaného k vyjádření, ten se vyjádřil a na základě těchto skutečností soud rozhodl, tak lze usuzovat, že zde ke koncentraci a založení případné neúplné apelace dojde, ačkoliv nebylo nařízeno jednání a žalovaný nebyl poučen. Jednání podle § 177 odst. 1 není třeba nařizovat a není-li jednání, nemůže dojít ani k poučení podle § 119a OSŘ. Přesto ale žalovaný dostal možnost se sdostatek k věci vyjádřit a uplatnit pro držební řízení relevantní námitky.

---

⁵⁷⁴ Pro zajímavost uvádím, že Věcný záměr Civilního řádu soudního počítá s výslovným zakotvením možnosti vydat v posesoriu předběžné opatření, viz <https://crs.justice.cz/#cast-5-zvlastni-zpusoby-rizeni> bod 436.

⁵⁷⁵ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 486/2017 ze dne 15. ledna 2018

⁵⁷⁶ Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 229/2018 – 62 ze dne 21. listopadu 2018

⁵⁷⁷ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 19 Co 88/2018 ze dne 2. května 2018

Přehledně je možné věc shrnout níže:

	Koncentrace řízení a neúplná apelace
Žaloba vůbec nedoručena žalovanému	Ne (odvolací soud by měl rozhodnutí zrušit a vrátit)
Žaloba doručena až s konečným usnesením	Ne (žalovaný nemohl uplatnit námitky)
Žaloba doručena, žalobce vyzván k vyjádření, ale vyjádření nedoručeno soudu před rozhodnutím	Ne (soud nemohl přihlédnout k tvrzeným námitkám)
Žaloba doručena, žalobce vyzván k vyjádření, soud k vyjádření přihlédl	Ano ⁵⁷⁸

V otázce koncentrace a uplatnění zásady neúplné apelace v posesorním řízení si ještě praxe musí najít cestu. Za vhodné lze doporučit, aby soudy (a to třeba i neformálně) o možných důsledcích účastník poučovali, a to i za situace, kdy není dána povinnost nařídit jednání.

6.4 Jednání

Posesorní řízení je založeno na rychlosti, na prokazování toliko poslední držby a jejího rušení, a tedy nikoliv na zevrubném dokazování různých tvrzených skutečností. Soud nejčastěji rozhoduje od stolu, bez nařízení jednání, což zákonodárce výslovně předvídá v ustanovení § 177 odst. 1 OSŘ. Toto ustanovení ovšem předsedovi senátu nezapovídá možnost nařídit jednání a předvolat k němu účastníky, pokládá-li to za účelné a podaří-li se (v ideálním případě) vyřídit věc v pořádkové lhůtě patnácti dnů.

Pokyn zákonodárce podle § 177 odst. 1 OSŘ týkající se možnosti rozhodnout bez ustanovení roku k ústnímu jednání se však týká pouze řízení nalézacího.⁵⁷⁹

Oproti tomu u řízení o ochraně podle § 1004 OZ je v ustanovení § 177 odst. 2 OSŘ nařízení jednání výslovně předvídáno, čemuž je přizpůsobena i pořádková lhůta pro rozhodnutí, jež činí 30 dní. Soud k jednání předvolá nejméně tři dny předem, přičemž soud by měl volit ty způsoby doručování, které umožní dosáhnout účelu tohoto řízení. Lze doporučit využití neformálních způsobů komunikace s účastníky.

⁵⁷⁸ Srov. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 21 Co 79/2015 – 175 ze dne 2. března 2015

⁵⁷⁹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3623/15 ze dne 16. června 2016

6.5 Rozhodnutí a opravné prostředky

6.5.1 Rozhodnutí a smír

Podle § 180 odst. 1 OSŘ rozhoduje soud ve věci samé usnesením. Jak již uvedeno, zmiňuje Fasching, že usnesení jako forma rozhodnutí má patrně historické důvody.⁵⁸⁰ Prismatic platného práva má ale významné důsledky z hlediska vykonatelnosti. Podle § 171 odst. 1 OSŘ počíná lhůta k plnění běžet již od doručení usnesení a po jejím uplynutí je usnesení vykonatelné. Pokud by soud vyhověl návrhu žalovaného na odklad vykonatelnosti do rozhodnutí o odvolání, popřel by smysl posesorního řízení.⁵⁸¹

Oproti tomu u rozsudků počíná lhůta běžet až od právní moci (§ 160 odst. 1 OSŘ). Dodávám však, že pokud by zákonodárce zamýšlel dosáhnout stejného účelu při rozhodování rozsudkem, patrně by držební žaloby zařadil do režimu předběžné vykonatelnosti podle § 162 odst. 1 OSŘ.

Nezvyklá forma rozhodnutí činí občas v praxi problémy a soudy z rutiny rozhodují rozsudky.⁵⁸² Pokud je proti takovému rozsudku podáno odvolání, není ze zákona na první pohled zcela jasné, jak má soud rozhodnout. Městský soud v Praze zaujal stanovisko, že v takovém případě je nutné zachovat formu a rozhodnout rozsudkem.⁵⁸³ Oproti tomu Krajský soud v Praze míní, že je potřeba rozhodnout správně podle § 223 OSŘ usnesením, a to i když soud prvostupňový rozhodl kvalitativně vyšší formou, tj. rozsudkem.⁵⁸⁴ Domnívám se, že druhý názor je správný.

K této záležitosti uzavřel Nejvyšší soud, že taková chyba rozhodně nepředstavuje výjimku z obecné nepřipustnosti dovolání v posesorních věcech podle § 238 odst. 1 písm. g) OSŘ. Nadto taková vada ve formě rozhodnutí nijak neovlivňuje právní posouzení věci.⁵⁸⁵

Jde-li o závaznost, tak usnesení je přirozeně závazné jen pro účastníky řízení. Tak dojde-li k zablokování vjezdu do areálu závorou, bude případné rozhodnutí o žalobě pro rušení držby závazné pro rušitele jen ve vztahu k držiteli, který ochranu držby žalobou uplatnil. Jiné osoby sídlící v areálu by se, pokud by nebyly účastníky tohoto řízení, musely domáhat soudní ochrany žalobou vlastní.⁵⁸⁶

---

⁵⁸⁰ FASCHING, H. W., Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen. III. Band. Zivilprozessordnung §§ 226–460. Wien: Manz, 1966. s. 892.

⁵⁸¹ Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. 23 C 228/2017 ze dne 30. října 2017

⁵⁸² Např. Rozsudek Okresního soudu v Liberci č. j. 16 C 272/2015 – 72 ze dne 24. října 2018, Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 19 C 278/2016 – 29 ze dne 17. března 2017, Rozsudek Okresního soudu v Příbrami č. j. 14 C 54/2019 – 75 ze dne 24. dubna 2019 či Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 30 C 239/2018 – 52 ze dne 10. října 2018

⁵⁸³ Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 25 Co 257/2017 – 65 ze dne 26. října 2017

⁵⁸⁴ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 22 Co 194/2019 ze dne 19. listopadu 2019

⁵⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2743/2015 ze dne 8. července 2015

⁵⁸⁶ Usnesení Okresního soudu v Ústí nad Orlicí č. j. 11 C 126/2016 – 41 ze dne 16. srpna 2016

Podle § 180 odst. 2 OSŘ soud vyhlásí usnesení ihned po ukončení jednání. Za účelem vyhlášení usnesení není možné jednání odročit.

Výsledkem posesorního řízení může být i smír.⁵⁸⁷ Smír se může týkat jen předmětu řízení, tj. ochrany rušené držby, tedy např. že žalovaný umožní opět průchod brankou. Zároveň se ale může jednat i o mír právotvorný, upravující definitivně spornou záležitost. Tak například může soud schválit smír, v němž se žalovaný zaváže skončit s rušením držby a umožnit žalobci další výstavbu. Naproti tomu se žalobce zaváže, že při výstavbě bude postupovat šetrně a navážet stavební materiál jen např. dodávkou do určité hmotnosti.^{588 589}

6.5.2 Odvolání

Proti usnesení nalézacího soudu je možné brojit odvoláním podle § 201 OSŘ a násl. Ústavní soud dokonce uzavřel, že procesní obrana rušitele se v posesorních věcech přesouvá spíše do řízení odvolacího, v němž odvolací soud nařídí jednání.⁵⁹⁰ V té které záležitosti je ale nutné ujistit se, zdali se v dané situaci prosadí neúplná apelace či nikoliv, viz pasáž výše o koncentraci a neúplné apelaci.

Dovolání není podle § 238 odst. 1 písm. g) OSŘ obecně přípustné. Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost nejsou podle § 230 odst. 1 písm a) OSŘ rovněž obecně přípustné

6.5.3 Lhůta pro rozhodnutí

Pro posesorní řízení je dána specifická a v prostředí civilního procesu raritní lhůta patnácti, respektive třiceti dnů pro rozhodnutí (§ 177 odst. 1, 2 OSŘ).

Tato lhůta má pouze pořádkový charakter.⁵⁹¹ Nelze z ní vyvodit pro účastníky žádné přímé závěry ohledně výsledku řízení.⁵⁹² Z její podstaty je zřejmé, že se jedná o pořádkovou lhůtu pro nalézací soud, nikoliv pro soud odvolací.

Její nedodržení ovšem vede k možnosti uplatnění odpovědnosti za nesprávný úřední postup podle zákona č. 82/1998 Sb., je-li způsobena újma. Lze teoreticky uvažovat i o uplatnění kárné odpovědnosti.⁵⁹³

---

⁵⁸⁷ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 30 Co 382/2015 ze dne 4. listopadu 2015 či Usnesení Okresního soudu v Jičíně č. j. 11 C 255/2016 ze dne 16. prosince 2016

⁵⁸⁸ Srov. Usnesení Okresního soudu v Klatovech č. j. 7 C 160/2016 – 87 ze dne 22. prosince 2016

⁵⁸⁹ Ostatně k tomu již Knapp, viz KNAPP, V. *Quia non movere*. Právní praxe, 1993. s. 282.

⁵⁹⁰ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2077/19 ze dne 9. července 2019 a Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3623/15 ze dne 16. června 2016

⁵⁹¹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 75 Co 10/2019 – 97 ze dne 28. ledna 2019 či Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku č. j. 9 C 309/2015 ze dne 4. ledna 2016

⁵⁹² Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 75/2015 ze dne 11. února 2015

⁵⁹³ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 619.

Odvolací soud si kladl v rámci odvolacího řízení otázku, zdali je patnáctidenní pořádková lhůta pro rozhodnutí v souladu s ústavním pořádkem, nebo nikoliv. V tak krátké době je v praxi velmi těžké získat vyjádření žalovaného či čekat, než bude náhradně doručeno. Soud došel k závěru, že není nutné věc předložit k přezkumu Ústavnímu soudu, neboť lze najít ústavně konformní výklad. Tím je možnost zhojit případné zkrácení procesních práv v odvolacím řízení, v němž soud nařídí jednání.^{594 595}

Bez zajímavosti není, že daná pořádková lhůta je občasně soudy v rozhodnutí kritizována, byť vyřizování si účtu se zákonodárcem nemá v odůvodnění co dělat.⁵⁹⁶ Nadto proti této kritice lze argumentovat statistickými údaji (viz následující pasáže), z nichž se podává, že v polovině rozhodnutých věcí tato lhůta problémy nepůsobila.

6.5.4 Ústavní soud

Prismatem Ústavního soudu je posesorní řízení podobné předběžnému opatření v tom smyslu, že není prejudikována sporná otázka právních vztahů. V posesoriu není vyřešena otázka *quid iuris*, tedy komu svědčí lepší právo, ale soud řeší jen otázku držby a jejího rušení. Ústavní soud proto uzavírá, že se „*necítí oprávněn zasahovat do rozhodnutí obecných osudů o žalobách z rušené držby, neboť jde o rozhodnutí, která do práv a povinností účastníků zasahují nikoliv konečným způsobem (...)*“. Konečné je až petitorium. Přezkum Ústavního soudu se tak zúží jen na omezený test ústavnosti, tj. posoudí, zda rozhodnutí v posesorním řízení mělo zákonný poklad, zda bylo vydáno příslušným orgánem a zda není projevem svévole.⁵⁹⁷

⁵⁹⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 71/2019 ze dne 22. května 2019

⁵⁹⁵ Ostatně shodná úvaha se podává i z Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2077/19 ze dne 9. července 2019

⁵⁹⁶ Např. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 19 Co 283/2019 ze dne 28. února 2020: „*Řízení o žalobě z rušené držby je specifickým sporem, založeným na rychlosti rozhodování, neboť soud I. stupně má i bez jednání rozhodovat do patnácti dnů od zahájení řízení (a ani nemůže odročit věc za vyhlášením rozhodnutí dle § 156 odst. 2 o.s.ř., jak celá věc podle zákonodárce strašně spěchá)* (...)“ či Usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 30 C 352/2016 – 185 ze dne 20. října 2016: „*(...) Byť se soud snaží vyvarovat expresivních vyjádření a hodnocení, nelze s ohledem na shora uvedené dospět dle jeho názoru k jinému závěru, než že z dílny zákonodárce vyšel legislativní paskvil (...)*“ či Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 sp. zn. 5 C 161/2017 ze dne 13. dubna 2017: „*Nesmyslná 15ti (sic!) denní lhůta taktéž znemožňuje provedení důkazu výsledkem svědků, přičemž v souzené věci se výslech pana XX přímo nabízí.*“

⁵⁹⁷ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2662/16 z 12. prosince 2017

6.6 Vztah k petitornímu řízení

6.6.1 Obecně

Vztah posesorního řízení k řízení petitornímu je dán zejména dvěma faktory.

Zaprvé řízení posesorní nevytváří překážku věci rozhodnuté pro řízení petitorní.⁵⁹⁸ Jak by také mohlo, když jde o kvalitativně zcela jiná řízení.⁵⁹⁹ V posesorním řízení jde o poskytování ochrany držbě, zatímco v petitorniu o rozhodování sporu o lepší právo.

Zadruhé posesorní řízení ve vztahu k řízení petitornímu nadto nezakládá ani překážku litispedence.⁶⁰⁰ Nesprávné je pak i rozhodnutí přerušující posesorní řízení kvůli probíhajícímu řízení petitornímu.⁶⁰¹

Byť je posesorní řízení v lecčem podobné předběžnému opatření, nemá prozatímní charakter. Nahlízet na posesorium jako na nástroj prozatímního uspořádání je potřeba velmi obezřetně. Posesorní řízení totiž z podstaty je konečné a podává se z něj právně závazný a vykonatelný závěr. Ten může být přemožen v petitorním řízení, ale nemusí. Petitorní řízení buď vůbec nemusí být iniciováno, nebo v něm rušitel z řízení posesorního nemusí například pro důkazní nouzi uspět.

6.6.2 Předběžné opatření

Byť je posesorní řízení rámováno pořádkovou lhůtou 15 dní, návrh na nařízení předběžného opatření v řízení petitorním je z hlediska prvního ukotvení situace rychlejší, neboť o něm soud rozhodne bezodkladně, resp. do 7 dní (§ 75c odst. 2).

Rozdíl spočívá i v kvalitě zkoumání skutkového stavu. Oproti návrhu na nařízení předběžného opatření, u nějž postačuje osvědčení relevantních skutečností (§ 75c odst. 1 OSŘ) je v posesorním řízení žalobce povinen prokazovat, netoliko osvědčovat (poslední držbu a její svémocné rušení).⁶⁰²

Výhodou posesorního řízení ovšem je, že v něm soud nepožaduje poskytnutí jistoty, jako je tomu u předběžného opatření (samozřejmě s výjimkou možné jistoty stavebníka a držitele podle § 1004 OZ).

---

⁵⁹⁸ Tradiční a všeobecně respektovaný závěr doktríny i praxe, z rozhodnutí např. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3623/15 ze dne 16. června 2016 či Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 70 Co 192/2019 – 36 ze dne 24. června 2019

⁵⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2743/2015 ze dne 8. července 2015

⁶⁰⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2724/2018 ze dne 18. září 2018

⁶⁰¹ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 121/2017 – 170 ze dne 3. května 2017

⁶⁰² Srov. Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. 8 C 306/2015 – 68 ze dne 27. července 2015

6.6.3 Náhrada škody

Posesorní řízení má tradiční podobu, jež se vyznačuje zejména zkoumáním toliko otázek držby a jejího rušení, nikoliv toho zdali držené právo existuje či nikoliv a jinými petitorními otázkami, včetně otázek náhrady škody (resp. újmy). To je soudu podle § 179 OSŘ výslovně zapovězeno a náhradu škody tak musí žalobce pohledat v petitorním řízení, stejně jako jen v petitoriu může žalovaný uplatnit vzájemný návrh. Právě jen v petitoriu je prostor pro zevrubné dokazování.⁶⁰³

---

⁶⁰³ Srov. SVOBOBA, K. SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 616.

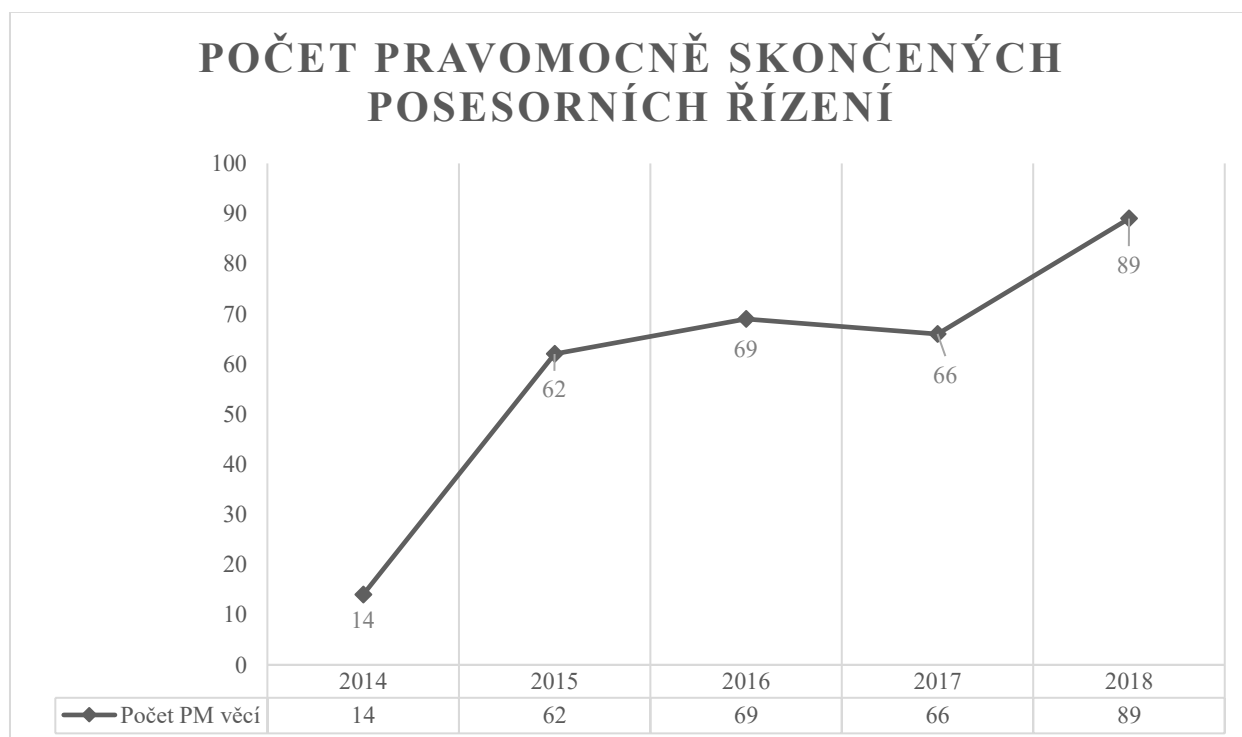
7 Statistické údaje a právní úprava de lege ferenda

Zeptáte-li se libovolného právníka na posesorní řízení, patrně mu (pokud jej vůbec vede v patrnosti) jako první na mysli vytane rychlost. Rychlost rozhodování je vlastnost, která je nejčastěji dávána posesornímu řízení k dobru. Pořádkové lhůty pro rozhodnutí podávající se z ustanovení § 177 OSŘ vypadají na první pohled lákavě, a to zejména ve srovnání v petitorním řízením (k tomu dále). Jinými slovy, posesorní řízení nemusí být definitivní řešení, ale alespoň je rychle. Tak alespoň zní výchozí teze.

Vždy jsem však taková tvrzení o rychlosti zaznamenal bez dalšího, tj. bez opory ve statistických výkazech nalézacích a odvolacích soudů. Rozhodl jsem se tedy ověřit, zdali je pravdou, že rychlost je imanentní vlastností posesoría, a že jsou pořádkové lhůty dodržovány. Nejprve se ale podívejme na to, kolik posesorních řízení v ČR proběhlo a zdali se jedná o masově využívaný nástroj, který rychle zakořenil.⁶⁰⁴

7.1 Počet řízení

Ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti vyplývá, že v letech 2014 až 2018 bylo pravomocně skončeno dohromady **300 věcí** z čehož bylo **15 věcí** o ochraně podle § 1004 a § 1005 OZ.⁶⁰⁵ Podle let je struktura následující:

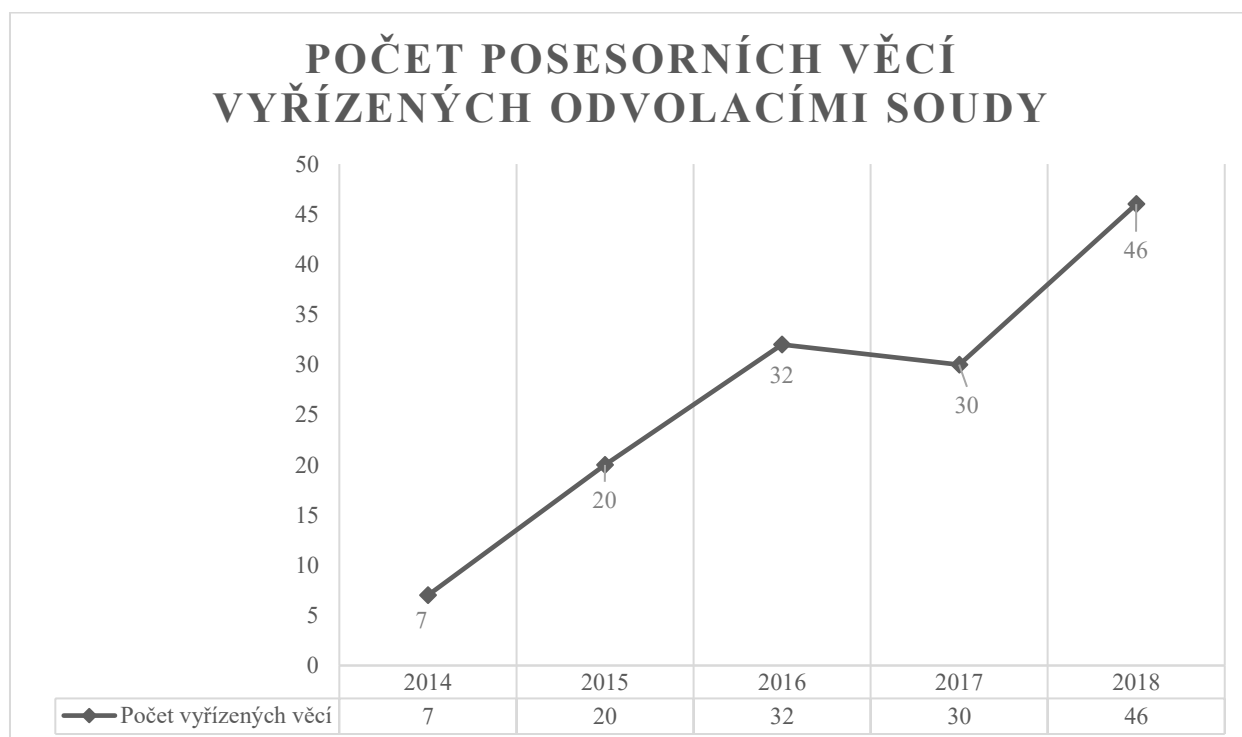

⁶⁰⁴ Zdrojem v následujících částech jsou statistické údaje Ministerstva spravedlnosti poskytnuté přípisem č. j. MSP-19/2020-OEJS-ST/2 a MSP-19/2020-OEJS-ST/4

⁶⁰⁵ Data jsem očistil o celkem 12 řízení, která se sice držby týkala, ale nebyla rozhodována v posesorním řízení.

Nejprve je nutná zasadit tato čísla do kontextu. Z výroční statistické zprávy o soudnictví za rok 2018 se podává, že okresní soudy rozhodly jen za rok 2018 celkem **351 297 civilních věcí**.⁶⁰⁶ Již z tohoto čísla (jakkoliv není uveden jeho zevrubnější rozpad) je zjevné, že posesorní řízení představují zcela minoritní (skoro by se dalo říci vzácnou) agendu. Trend je nárůstu věcí je nicméně rostoucí.

Odvolací soudy vyřídily v letech 2014 až 2018 dohromady **135 věcí**, z čehož bylo **15 věcí** o ochraně podle § 1004 a § 1005 OZ.

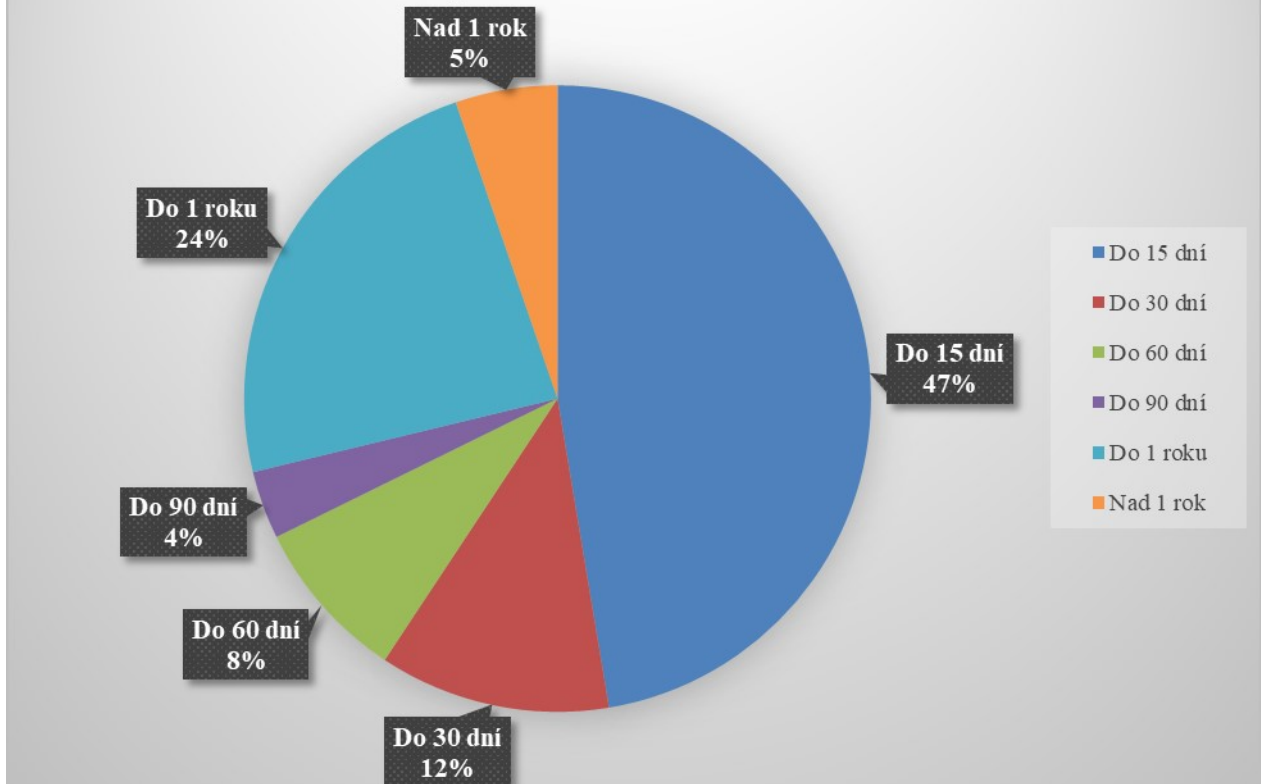
Počet věcí vyřízených odvolacími soudy postupně také roste. Miniaturní množství a z toho vyplývající „jedinečnost“ každého rozhodnutí neumožňuje činit relevantní závěry. Pro úplnost lze ale dodat, že v **63 věcech** ze zmíněných 135 odvolací soudy potvrdily rozhodnutí soudů nalézacích.

7.2 Rychlost rozhodování

Pojďme se nyní konečně podívat na to, zdali je teze o posesorním řízení jako rychlé cestě k rozhodnutí pravdivá, nebo jde jen o mýtus. Následující graf ukazuje, jak rychle rozhodují soudy v 1. stupni o žalobách z rušené držby. Obsaženy jsou pouze řízení o žalobách pro rušení držby a žalobách pro vypuzení z držby (dohromady 285 věcí), u nichž je dána patnáctidenní pořádková lhůta pro rozhodnutí.

⁶⁰⁶Ministerstvo spravedlnosti ČR: České soudnictví 2018: výroční statistická zpráva, s. 25, dostupné zde: https://www.justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2018_vyrocní_stat_zprava.pdf/7a0eb503-6fd7-4b70-b31f-882398651520

Rychlost vyřizování posesorních věcí v 1. stupni v letech 2014 až 2018

Ze statistických dat se podává, že **téměř polovina posesorních věcí** byla v 1. stupni vyřízena v pořádkové lhůtě patnácti dní. Průměr pro posesorní věci pravomocně skončené v letech 2014 až 2018 činí v 1. stupni **81 dní**.

U některých nalézacích soudů jsou výsledky velmi dobré (např. Okresní soud v Jihlavě v průměru 15 dní, Okresní soud v Táboře v průměru 17 dní). U některých naopak horší (např. Okresní soud Beroun v průměru 237 dní, Okresní soud Praha-východ v průměru 199 dní). Nutné je ale upozornění, že nápad u jednotlivých soudů je tak malý, že z toho nelze věrohodně na nic regionálně usuzovat. Jedno řízení se složitým předmětem nebo obstruujícími účastníky může průměr významně zhoršit.

U ochrany podle § 1004 a § 1005 OZ, tj. řízení o zákazu provádění stavby bylo z 15 věcí rozhodnuto **11 věcí** v rámci pořádkové lhůty třiceti dní. Průměr za všechna řízení pak činil **54 dní**.

Jde-li o celkovou délku posesorního řízení včetně řízení odvolacího, trvalo v letech 2014 až 2018 v průměru **193 dní**, přičemž z 63 věcí bylo **34 věcí** vyřízeno **do 180 dní**.

U řízení o ochraně podle § 1004 a § 1005 OZ pak řízení včetně řízení odvolacího trvalo v průměru **94 dní**.

7.3 Rychlost ve srovnání s petitorním řízením

Co bylo uvedeno by bylo neúplné, pokud bychom nesrovnali rychlost vyřizování věci v posesorním řízení s vyřizováním věci v petitorním řízení. Bude se jednat jen o velmi hrubé srovnání, neboť Ministerstvo vede evidenci jen o řízeních o reivindikačních žalobách (podle § 1040 OZ).

Z dat Ministerstva spravedlnosti se podává, že v letech 2014 až 2018 bylo pravomocně skončeno dohromady **4976 těchto petitorních věcí**. Průměrná délka řízení v 1. stupni činila **463 dní**. Celková délka řízení včetně řízení odvolacího pak dokonce **550 dní**.

Když tedy srovnáme řízení petitorní a posesorní:

	Petitorní řízení	Posesorní řízení
Rozhodnutí v 1. stupni	463 dní	81 dní
Rozhodnutí pravomocné	550 dní	193 dní

Tento závěr při všeobecném povědomí o delším trvání petitorních řízení ničím překvapivým. Férové je ale dodat následující: během celé práce soustavně zmiňuji, že výsledkem posesorního řízení je rozhodnutí, které může, ale nemusí být konečné. Pokud rušitel neuspěje v posesorním řízení, může se s jeho výsledkem smířit, nebo se může snažit jej přemoci v řízení petitorním.⁶⁰⁷ V konkrétní záležitosti tedy dosažení skutečně konečného (zcela jistě neměnného) závěru může znamenat třeba shora uvedených průměrných 193 dní posesoria (tj. řízení o ochraně) a k tomu průměrných 550 dní petitoria (tj. řízení o otázce, komu svědčí lepší právo). A podle okolností klidně i podstatně více.

7.4 Rychlost posesoria – realita nebo mýtus?

Pokládám za důležité konečně postavit najisto jak že to v praxi s rychlostí rozhodování v posesorních věcech je. První závěr je, že počet rozhodovaných věcí je žalostně nízký. Žalostně z důvodu, že je důvodné domnívat se, že mnohým věcem rozhodovaných dlouze v petitoriu by slušelo spíše posesorní řízení. Nápad věcí se zvyšuje, zatím nelze však činit rozsáhlejší závěry.

Stran délky řízení vychází řízení o žalobách z rušené držby velmi dobře. Skoro 50 procent věcí rozhodnutých v prvním stupni v pořádkové lhůtě lze mít za úspěch. Dochází tak k rychlému prvotnímu ukotvení a vytváření předmostí pro další řízení. I rychlost odvolacího řízení je slušná. S ohledem na analýzu rozhodnutí mám za to, že k dalšímu zrychlení řízení by přispělo, pokud by účastníci soudy nezatěžovali zbytečnými skutkovými přednesy, například tvrzením kvalifikované

⁶⁰⁷ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 59 Co 404/2015 ze dne 26. února 2016

držby či na pasivní straně například petitorními námitkami, ke kterým zcela přirozeně soud v posesoriu nemůže přihlídnout. Pokud by se žalobci zaměřili skutečně jen na přesná tvrzení a důkazy ohledně poslední držby a svémocného rušení, spor by byl odklizen svižněji.

I ve světle srovnání s petitorním řízením je dobré říci, že ne vždy má posesorní řízení své místo, namnoze může vést k prodloužení řešení celé záležitosti. Může být zneužito dokonce i k obstrukcím, kdy ten, kdo má nekvalifikovanou držbu, žaluje posesorně vlastníka, neboť v posesoriu uspěje. Tím oddálí o určitou dobu prohru pro tíhu procesních břemen v petitoriu.

Když se ale okolnosti potkají a posesorní řízení se „hodí“, lze dosáhnout závěru v něm překvapivě rychle.

7.5 De lege ferenda

7.5.1 Odstranění prokazování svémocného rušení

S ohledem na předchozí výklad se jeví jako vhodné upravit znění ustanovení § 177 odst. 1 OSŘ tak, aby došlo k obrácení procesních břemen stran prokázání svémoci. Těžko po držiteli požadovat důkaz o tom, že rušitel nemá žádné oprávnění k rušení držby, a tudíž se jedná o svémoc (*probatio diabolica*). Neprokázaní svémoci může vést i k neúspěchu ve sporu, jak již bylo uvedeno.⁶⁰⁸

Jako praktické se tak jeví vyškrtnout slovo „svémocné“. Držitel by tedy tvrdil skutečnosti a označoval důkazy toliko o držbě a žalovaný by naopak musel prokázat, že jeho rušení není svémocné (tzn. např. tvrdit a označit jako důkaz právní titul či svolení držitele). Jedná se o zcela logické a spravedlivé pojetí. Ostatně předešlý výklad dokládá, že tak to fungovalo za účinnosti obecného zákoníku občanského. Po takové změně volá doktrína⁶⁰⁹ a již se pro ni objevily argumenty i v aplikační praxi.⁶¹⁰

7.5.2 Označení žaloby

Při dalších úvahách o budoucnosti českého civilního procesu by na úseku procení úpravy řízení o žalobách z rušené držby bylo podle mého názoru vhodné navrátit se k pravidlu, které zakotvoval civilní řád soudní v ustanovení § 454 CŘS. Toto ustanovení znělo: „*Písemně podané žaloby bud'te zevně označeny jako žaloby z rušené držby.*“

⁶⁰⁸ Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 18 Co 273/2018 – 73 ze dne 6. února 2019

⁶⁰⁹ SPÁČIL, J. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. Právní rozhledy, 2014. s. 330 či DOBROVOLNÁ, E., Ochrana držby v občanském právu a civilním procesu (vybrané otázky inspirované rakouskou teorií a praxí), Právní rozhledy, 2015. s. 345.

⁶¹⁰ Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 284/2019 ze dne 12. prosince 2019 či Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 13 Co 134/2019 ze dne 25. září 2019

Taková úprava není výrazem přepjatého formalismu, nýbrž snahou o předcházení zmatkům v řízení a jeho možné urychlení. Výslovné označení podání jako žaloby z rušené držby by podtrhovalo speciální režim, v rámci nějž musí být na podatelně i v soudní kanceláři s tímto podáním zacházeno. Dále by se předešlo zmatkům, neboť by bylo již na první pohled zjevné, zdali je smyslem podání zahájení řízení petitorního či posesorního, a pokud posesorního, hned by bylo možné začít věc vyřizovat.⁶¹¹

V případě takové zákonodárné úvahy je ovšem vhodné pojmout takové pravidlo již předem jako spíše doporučující, aby nedocházelo k odmítání návrhů jen pro absenci výslovného označení jako posesorní žaloby.

7.5.3 Ochrana jakékoliv držby

Mnohokrát jsem v této práci zopakoval, že žaloba z rušené držby přísluší k ochraně jakékoliv držby, ať již je kvalifikovaná, pokojná, nebo pravý opak.

V obecném zákoníku občanském se tato specifická ochrana podávala z ustanovení § 339 OZO, kdy před svémocným rušením byla chráněna držba jako taková, ať již byla jakákoliv. Rovněž z § 457 ČRS vyplývalo, že soud se má omezit na zjištění posledního držby a jejího rušení.

Takové ustanovení je v procesním předpisu i dnes, v § 178 OSŘ. Podstatným rozdílem ale je, že v platné úpravě obsahuje toto ustanovení jen pokyn pro soud, tzn. k jakým skutečnostem a navrženým důkazům přihlídnout a jaké oslyšet. Z původní úpravy v § 457 ČRS byla ale přejata pouze první část věta. Její druhá nepřejatá část zněla: „(...) *bud'te vyloučeny všechny výklady o právu k držbě, o titulu, o bezelstnosti neb obmyslnosti držby, nebo o případných nárocích na náhradu.*“

Tím vznikla situace, kdy ze zákona explicitně vyplývá pokyn pro soudce, že má zkoumat určitý okruh skutečností, ale již chybí výslovný pokyn pro adresáty, že petitorní námitky o právu k držbě nemají v posesoriu své místo a soud k nim nepřihlédne.

Doporučuji tedy recepci tohoto důležitého ustanovení. Je důležité jak pro soudy, které (jak vyloženo výše) občas chybně kvalitu držby zkoumají⁶¹², tak i pro procesní strany. Zejména žalobci bude jasnější v čem může spočívat jeho procesní obrana a co přísluší do petitoria.

---

⁶¹¹ Srov. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 30 Co. 335/2018 ze dne 15. října 2018 či Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 59 Co 261/2016 ze dne 22. září 2016

⁶¹² Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 12 C 39/2016 – 36 ze dne 14. července 2016, Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku č. j. 41 C 72/2015 – 88 ze dne 26. října 2015 či Usnesení Okresního soudu v Náchodě č. j. 6 C 177/2019 – 38 ze dne 2. října 2019

8 Facit

Obvyklou náležitostí diplomových prací psaných na právnických fakultách jsou historické exkurzy a jiná podobná srovnání. U statí o držbě a držební ochraně jsou takové pasáže naprostou nutností a mají velkou důležitost. Držba má bohatou historii a bez její znalosti se do její současné komplexní úpravy proniká velmi složitě.

K extrahování držby z vlastnictví došlo již v římském právu. Nebyl to výraz snahy právníků zkomplikovat právní prostředí, nýbrž výraz snahy postihnout společenskou realitu, umožnit hospodářské využití státních pozemků, a přitom jim poskytnout dostatečnou právní ochranu. Pozdější rozvoj držebních typů a typů držebních interdiktů ukázal, že se držba v běžném životě prosadila.

Během následujících období stála držba v pozadí. Rozkvět držební nauky přinesla až doba velkých kodifikací (např. ABGB), do kterých byl tento romanistický institut přejat v podrobně rozpracované úpravě. I v tomto období se v běžném obchodním životě ukázaly výhody držby reprezentované zejména poskytnutím rychlé ochrany, která není podmíněna složitým dokazováním.

Držba vždy úzce souvisela s vlastnickým právem a pro laika dodnes tyto pojmy téměř splývají, neboť držba je velmi často projevem existence vlastnického práva. V 19. století držební nauka rozpoznává, že držba nestojí toliko ve stínu vlastnictví, ale že ho doplňuje, vytváří jeho *předpolí*. Vlastník se může sám svobodně rozhodnout, zdali bude chránit držbu nebo samotné právo. Oba typy ochrany mají své výhody a nevýhody, ale ani jeden není nadbytečný.

V období obecného zákoníku občanského (a před ním ABGB) je rozlišováno mezi držbou věci a držbou práva. Okruh práv způsobilých k držení byl dovozen doktrínou a praxí. Postupně začala část nauky (zejména prof. Krčmář) vidět v držbě věci držbu vlastnického práva k té které věci. Takové pojetí bylo hojně kritizováno, nakonec ale tato tzv. jednotná konstrukce držby převážila a našla si svou cestu do Osnovy 1937 (a odtud i do nynějšího platného práva). Není tedy dle doktríny více druhů držby. Držba věci byla *posazena na společnou židli* k držbě práva, jako držba práva vlastnického.

Poválečný vývoj nepřál rozvoji držební nauky. Snahy o odstranění držby jako takové byly ve středním občanském zákoníku ještě zastaveny, v OZ 1964 už ale slavily triumf a držba ze soukromoprávního kodexu zcela zmizela. V novém, neburžoázním zřízení pro držbu nebylo místo.

Po čase se ukázalo, že existence držby v OZ 1964 je z mnoha důvodů nezbytná a v 80. letech došlo ke korekci.

A na konci 80. let se naštěstí ukázalo, že místo není ne pro držbu, ale právě pro systém, který se ji snažil odstranit.

Období po roce 1989 je z pohledu držby spjato se snahou rychle poskytnout pro účely hospodářského života životaschopnou úpravu, která vydrží do doby, než dojde k rekodifikaci. Ochrana byla držbě poskytována v podobě tzv. ochrany pokojného stavu, která jako efektivní nástroj ochrany existovala skutečně jen na papíře.

Jak již zmíněno, při rekodifikačních pracích na občanském zákoníku vyšli autoři z Osnovy 1937, čímž došlo k recepci převratných závěrů tehdejší doktríny, povýtce jednotná konstrukce držby jako držby práva.

Z běžného života ani z rozhodovací praxe soudů se ale nedá usuzovat na to, že by držba byla všeobecně známý institut, který nachází místo v každodenním obchodním i občanském životě. Proč tomu tak je?

Mám za to, že tomu tak je z důvodu převahy vlastnického nebo jiného vlastněného práva. Pokud vlastním osobní automobil, již patrně neuvažuji v té relaci, že mám i držbu vlastnického práva k němu. Pokud automobil někomu půjčím, v první chvíli mi na mysli vytane ochrana vlastnického práva k němu, nikoliv ochrana držby takového práva. Stejně tak mám-li pronajatý pozemek, tak v první chvíli budu uvažovat spíše o ochraně samotného subjektivního práva nežli jeho držby.

To se ale může rychle změnit za situace, kdy z právní úpravy dojde ke zjištění, že o ochraně držby soudy rozhodují rychle, a navíc mají pro přiznání ochrany toliko dva požadavky: existenci poslední držby a její svémocné rušení. Jedná se o nesporné výhody posesorního řízení a to, že těchto řízení není iniciováno více lze patrně přičítat tomu, že o existenci posesorního řízení veřejnost buď vůbec neví, nebo jej má za tak složité, že se do něj vůbec nepustí.

Ano, úprava držby (povýtce tři figury držby) působí složitě a podmínky pro úspěch v posesorním řízení jsou pro jeho charakter relativně přísné. Zmatení do celé věci ale vnáší pouhé nesprávné vnímání toho, co je držba, jaký má účel a proč se zákonodárce rozhodl ji chránit. Srozumitelněji tyto věci lze vysvětlit na příkladu.

Přes inzerát si najdu byt, líbí se mi, uzavřu s pronajímatelem nájemní smlouvu a začnu bydlet. Držím nájemní právo ve smyslu § 987 a § 989 odst. 2 OZ, tj. vykonávám držené vlastnické právo pro sebe. To není žádná nepochopitelná právní konstrukce, zkrátka bydlím. A právě stav mezi nabytím práva nájmu a jeho pozbytím nazýváme držbou. Pojd'me nyní k popisu účelu držby a přidržme se ještě našeho příkladu.

Význam držby se často ukáže až při jejím rušení a následném hledání prostředků ochrany. Jednoho dne po návratu z dovolené přijdu k bytu a zjistím, že mi pronajímatel mezitím vyměnil

zámky, neboť má za to, že nájemní smlouva je neplatná či již skončila. Pokud bych nyní inicioval petitorní řízení ohledně toho, zdali mi právo nájmu svědčí nebo nikoliv, trvalo by to neúměrně dlouho. V posesoriu může být velmi rychle hotovo, neboť jeho smyslem není rozhodovat spor o (lepší) právo, ale danou situaci „ukotvit“ pro budoucí řízení. Knapp to trefně pojmenovával jako homeostázu, tedy určitý rovnovážný stav. Soud v posesorním řízení neřekne, že mi právo nájmu svědčí, nýbrž, že jsem měl poslední držbu, byl jsem svémocně rušen, a to je v právním státě neudržitelné, neboť jednání musí být po právu. Právním nástrojem pronajímatele by byla žaloba na vyklizení, ne svémocná výměna zámků.

Účelem posesorní ochrany je tedy poskytnout rychlou ochranu a bránit tak bezprávi v obchodním i občanském životě. Soud tím nepředjímá, jak dopadne možné následující petitorní řízení. Pouze „kolíkuje“ hřiště, na kterém se bude v petitoriu hrát.

Zdalo by se, že pouhé rozhodnutí o držbě, a nikoliv o právu k ní je nedostatečné, slabé a neúčelné. Tak tomu ale není. I samostatné ukotvení určitého stavu pro další možné řízení je významnou hodnotou. Když budu stát před dveřmi od bytu s vyměněnými zámky, přijde mi velmi vhod možnost se do něj alespoň na chvíli vrátit a pak poměřit síly v případném petitoriu. Větší smysl dává nepochybně tato „prozatímní“ ochrana než umožnit stav, kde si každý k prosazení svého práva dopomáhá svémocně sám.

Důležitým závěrem této práce je i pasáž o povaze držby, což je nejtradičnější z tradičních otázek o držbě.

V práci docházím k závěru, že držba je právo, a sice právo absolutní. Oporu pro takový závěr nacházím v rozkazu zákonodárce, že nikdo není oprávněn držbu svémocně rušit. Proti takové povinnosti každého stojí odpovídající právo držitele nebýt nikým rušen. Pokud k svémocnému rušení dojde, založí rušení mého absolutního práva právo relativní, odpovědnostní vztah mezi mnou a rušitelem, spočívající v mém právu iniciovat posesorní řízení a v povinnosti rušitele podrobit se jeho výsledku.

Držba se nepochybně často navenek projevuje fakticky, ale to například uvedené nájemní právo také. Když bydlím v pronajatém bytě, také se jedná o „faktický stav bydlení“, přesto z toho nikdo nedovozuje, že by nájemní právo bylo jen faktickým stavem. Právem je držba proto, že onen faktický stav je chráněn právem. Požívá-li faktický stav právní ochrany, nejde jen o faktický stav.

Zároveň ochranu požívá držba, ať je jakákoliv. I držba nepravá je chráněna a je právem, a to i za situace, kdy je vznesena námitka nepravé držby.

Jinými slovy, držba je právo existující mezi právní skutečností, kterou se držba nabývá a právní skutečností, kterou držba zaniká. Obsahem tohoto práva je právo vykonávat držené právo

pro sebe a nebýt u toho svémocně rušen. Pokud k rušení dojde, svědčí proti němu držitel právo chránit držbu žalobou.

V práci jsem detailně rozebral i jednotlivé držební typy a proti čemu ta která žaloba přísluší. Oproti dosavadním textům a komentářové judikatuře jsem měl možnost pracovat s veškerou judikaturou nalézacích a odvolacích soudů a netoliko s paběrky z ní. Analýzou těchto rozhodnutí jsem získal obraz o držební ochraně v soudní praxi a důležité závěry z ní jsem využil k zevrubnému popisu toho, kdy lze žaloby z rušené držby uplatnit, co musí být splněno a jak postupovat v řízení. Věřím, že tyto informace poslouží praxi. Všechny závěry zjištěné z judikatury jsou ozdrojovány a rozhodnutí v plném znění a anonymizované podobě lze vyžádat na tom kterém soudu.

V úvodu práce jsem si kladl otázku, zdali došlo vedle znovuzavedení posesorní ochrany i k její renesanci. Odpovědět si na ni po přečtení oddílu se statistickými výkazy musí každý sám. Jako bytostný optimista odpovídám, že mám za to, že k renesanci posesorní ochrany dojde. Podmínkou pro to je dobrá právní úprava. Nynější úprava má některé vady (například to, že žalobce tíží procensí břemena ohledně svémoci rušení), ty lze ale snadno odstranit. Častějšímu využívání by nepochybně přispěla i osvěta mezi laiky i právníckými stavy.

V neposlední řadě lze činit i ten závěr, že posesorní ochrana není příliš využívána z důvodu naprostého nedostatku relevantní judikatury. Občasné závěry Ústavního a Nejvyššího soudu mají sice velký precedenční význam, ten je však vždy jen na některém dílčím úseku držební problematiky. Okresní a krajské soudy svá rozhodnutí nezveřejňují, potenciální účastníci posesoria se tak nemohou seznámit s tím, co je možné žalovat, na co může znít žalobní nárok apod. Připravované zveřejňování rozhodnutí všech soudů by toto informační vakuum odstranilo.

V právní řád znovuzavedené posesorní řízení se svou povahou významně liší od běžného civilního sporného řízení. Nesporně dobrou odlišností je jeho rychlost. Odlišností bez přívlastku je jeho možná dočasnost. Kdo uspěje ve sporu o držbu, nemusí uspět ve sporu o právu.

Posesorní řízení stojí vedle řízení petitorního. Vzájemně se doplňují k prospěchu běžného hospodářského života. Jedno řízení nepřekáží tomu druhému. Věřím, že i tato práce bude malým dílkem v popularizaci posesorního řízení.

Jedná se o zajímavý a účinný nástroj, který však ještě čeká na své plnohodnotné využití.

Seznam citované literatury

ODBORNÉ PUBLIKACE, MONOGRAFIE A KOMENTÁŘE:

1. ANDRES, B. Randovo pojetí držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934.
2. ANDRES, B. Vědecký portret universitního profesora JUDr. J. Krčmáře. In: JUDr. Jan Krmář. Soubor článků o jeho osobnosti a díle, vydaný u příležitosti 60. narozenin. Praha: V. Linhart, 1937.
3. ANONYM. Darstellung der Lehre vom Besitz als Kritik des von Savigny'schen Buches: "Das Recht des Besitzes". Berlin: Rücker und Püchler, 1840.
4. BARTOŠEK, M. Dějiny římského práva: (ve třech fázích jeho vývoje). 2. přeprac. vyd. Praha: Academia, 1995.
5. BĚLOVSKÝ, P. Držba práva a držba vlastnického práva. In: Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. Praha: Wolters Kluwer, 2009.
6. BIČOVSKÝ, J. HOLUB, M. Občanský zákoník a předpisy souvisící. 3. doplněné a podstatně přepracované vydání (se zřetelem k novele podle zákona č. 131/1982 Sb.). Praha: Panorama, 1984.
7. BLAHO, P., MLKVÝ, M. a VLADÁR, V. Držba v římskom a kánonickom práve. Praha: Leges, 2019.
8. BLÁHOVÁ, I., BLAŽEK, L., KUKLÍK, J., ŠOUŠA, J. a kol. Právnická dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století. Praha: Auditorium, 2014.
9. BOHÁČEK, M. K snahám o jednotnou konstrukci držby. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934.
10. BONFANTE, P. Instituce římského práva. Deváté vydání. Brno: Nákladem ČS. A. S. Právník v Brně, 1932.
11. DNISTRANSKIJ, S. Dva pojmy. In: KRČMÁŘ, J. Randův jubilejní památník. Praha: Nákladem Právnické fakulty University Karlovy, 1934.
12. DOBROVOLNÁ, E. in LAVICKÝ, P. a kol. Moderní civilní proces. Brno: Masarykova univerzita, 2015.
13. ELIÁŠ, K. Občanský zákoník: Velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. Praha: Linde, 2008.
14. FASCHING, H. W., Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen. III. Band. Zivilprozessordnung §§ 226–460. Wien: Manz, 1966.

15. GSCHNITZER, F., Sachenrecht. Wien: Springer-Verlag, 1968.
16. HORA, V. Československé civilní právo procesní. Díl II. Řízení před soudy první stolice se stálým zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi. Praha: vlastním nákladem, 1932. s. 439.
17. HORÁK, O., Rekodifikační pokus v první Československé republice. In: Soukromé právo v proměnách věků: sborník příspěvků z letní školy. Brno: Masarykova univerzita, 2011.
18. IHERING, R. von. Beiträge zur Lehre vom Besitz. Jena: Mauke, 1868.
19. KASER, M., Eigentum und Besitz im älteren römischen Recht. Böhlau: Köln 1956.
20. KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995.
21. KNAPP, V., LUBY, Š. Československé občanské právo. Praha: Orbis, 1974.
22. KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. Občanské právo hmotné. Svazek I. 1. vyd. Praha : Codex, 1995.
23. KODEK, G. Die Besitzstörung: materielle Grundlagen und prozessuale Ausgestaltung des Besitzschutzes. Wien: Manz, 2002.
24. KRČMÁŘ, J. Právo občanské II. Práva věcná. Praha: Všehrd, 1934., s. 73.
25. KRČMÁŘ, J., Základy přednášek o právu občanském. II. Díl. Práva věcná. Část 2. Držení a vlastnictví. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všehrd“, 1925.
26. MACKELDEY, F. Compendium of Modern Civil Law. New York: Philip Ignatius Kaufmann, 1845.
27. MALÝ, K. Práva městská Království českého: edice s komentářem. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013.
28. MAYR-HARTING, R. Soustava občanského práva. Kniha první. Nauky obecné. 2. vyd. Brno: Barvič & Novotný, 1929.
29. MÜLLER, T. Besitzschutz in Europa: Eine rechtsvergleichende Untersuchung über den zivilrechtlichen Schutz der tatsächlichen Sachherrschaft. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010.
30. Návrh subkomitétu pro revizi občanského zákoníka pro Československou republiku. Referent Dr. Miloslav Stieber. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1923.
31. Obecný občanský zákoník rakouský. Vídeň: C. K. tiskárny dvorské a státní, 1904.
32. OTT, E. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl II. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa I. Pro vědy, slovesnost a umění, 1898.
33. PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019.

34. PFEIFER, K. Was ist und gilt im römischen Rechte der Besitz? Tübingen: Lauppsche, 1840.
35. RANDA A., ŠIKL, H. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. Praha, 1890, reprint Wolters Kluwer, 2008.
36. REBRO, K., BLAHO, P. Římske právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019.
37. ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl I. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.
38. SALÁK, P jr. a kol. Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: Inspirace, problémy a výzvy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017.
39. SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. a kol., Komentář k čsl. Obecnému občanskému zákoníku a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Praha, 1935.
40. SEDLÁČEK. J., Občanské právo československé. Všeobecné nauky. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
41. SCHELLE, K., TAUCHEN, J. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012.
42. SKŘEJPEK, M. Římské soukromé právo. Systém a instituce. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016.
43. SKŘEJPEK, M., BĚLOVSKÝ, P., ŠEJDL, J., FALDA, D. Římské právo v občanském zákoníku: Komentář a prameny. Věcná práva. Praha: Auditorium 2017.
44. SKŘEJPEK, M., FALADA, D. Římské právo v Koldínově díle. In: MALÝ, K., ŠOUŠA, J. Městské právo ve střední Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference "Práva městská Království českého" z 19. - 21. září 2011, Praha. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013.
45. SOMMER, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. 2. nezměné vyd. Praha: Nákladem spolku čsl. právníků „Všehrd“, 1946.
46. SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
47. SPÁČIL, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005.
48. STEINKE, H., Die Begründung der Rechtswissenschaft seit 1810. In (ed.) TENORTH H.-E., Geschichte der Universität Unter den Linden 1810-2010. Berlin: Akademie Verlag GmbH, 2012.

49. SVOBOBA, K. SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013
50. ŠVESTKA, J. DVOŘÁK, J. FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.
51. TILSCH, E. Občanské právo. Část všeobecná. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
52. VANČURA, J. Úvod do studia soukromého práva římského. Díl I. Praha: vlastním nákladem, 1923.
53. VÁŽNÝ, J. Vlastnictví a práva věcná. Brno: Československý akademický spolek Právník v Brně, 1937.
54. VESELÝ. V., NEJEDLÝ. J., Kniha všeobecných zákonů městských pro všechny německé dědičné země Mocnářství Rakouského. Díl II. Praha: Kasspar Widtmann.
55. VON SAVIGNY, F. C., Das Recht des Besetzes. Siebente Auflage. Wien: Carl Gerold's Sohn, 1865.
56. Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise. Díl II. Důvodová zpráva. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931.
57. Zákoník občanský císařství Rakouského. Ku potřebě každého občana vysvětlen a potřebnými formuláři opatřen od praktického právníka. Praha: Mikuláš Knapp, 1873.

ČASOPISECKÉ ČLÁNKY:

1. BLAHO, P. Niektoré teórie o držbe a ich kritika. Právny obzor, 1972.
2. BLAHO, P. Vlastnícké právo a držba v československom občianskom práve v rokoch 1950 – 1983 (Historickoprávna štúdia). Právny obzor, 2008.
3. BÜRCEL, K. Paběrky z literatury o držení. Právnik, 1870. s. 56.
4. ČERMÁK, V. K pojmu držby. Právnik, 1932.
5. HAMULÁKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., Nová právní úprava ochrany rušené držby. Právní rozhledy 2/2014.
6. CHROMČÁKOVÁ M., Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník. Právní rozhledy 1/2013
7. KNAPP, V. Quia non movere. Právní praxe, 1993.
8. KNAPPOVÁ, M. Držba. Právo a zákonnost, 1992.
9. KRČMÁŘ. J., Právnícké názvosloví a právní pojmy. Právnik, 1933.
10. LUBY, Š. Československý občianský zákoník a slovenské súkromné právo. Právny obzor, 1947.

11. MUSIL, V., Jubileum „majitele“. Naše řeč, 1927.
12. NYKODÝM, J. Ochrana pokojného stavu. Právní fórum, 2005.
13. PETR, B. Nad bývalým, současným i budoucím pojetím držby a vydržení. Právní rozhledy, 2005.
14. RICHTER, J. Ochrana pokojného stavu. Právní rádce, 6/1995.
15. SEKANINOVÁ, E. Poznámka k ochraně držby a ztrátě dobré víry. Socialistická zákonost, 1985.
16. SMETÁNKA, B. Ještě poznámka k ochraně držby a ztrátě dobré víry. Socialistická zákonost, 1986.
17. SPÁČIL, J. Držba a její ochrana v občanském zákoníku. Právní praxe, 1995.
18. SPÁČIL, J. Držba a její ochrana v občanském zákoníku. Právní praxe, 1995.
19. SPÁČIL, J. Držba v návrhu nového občanského zákoníku. Právní praxe, 1998.
20. SPÁČIL, J. Držba v návrhu nového občanského zákoníku. Právní rozhledy, 2011.
21. SPÁČIL, J. Držební (posesorní) ochrana – problémy a sporné otázky. Právní rozhledy, 2014.
22. SPÁČIL, J. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy, 2013.
23. SPÁČIL, J. Žaloba na ochranu v občanském zákoníku. Právo a podnikání, 1995.
24. SPÁČIL, J., Poznámky k vymezení pojmu držba. Právník č. 5, 1994.
25. TELEC, I. Držba informací. Právní rozhledy, 2014.
26. VEDRAL, J. Je řízení podle § 5 ObčZ sporným řízením podle § 141 SpŘ?. Právní rozhledy, 2007.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. Dostupná zde: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-OZ-konsolidovana-verze.pdf>
2. Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu občanského zákoníku, sněmovní tisk č. 509, část 12., dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0509_12.htm
3. Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona ze dne 26. července 1982, kterým se mění a doplňuje občanský zákoník a upravují některé další majetkové vztahy. Sněmovní tisk č. 54. Dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0054_02.htm

4. Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona, kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Sněmovní tisk č. 685. Dostupná zde: https://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0685_07.htm
5. ELIÁŠ, K. Věcná práva v OZ – držba. Právní prostor, 2014. Dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vecna-prava-v-OZ-cast-i-drzba>
6. HORÁK, O., DOSTALÍK, P. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 2013, č. 1, s. 14-21. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5787>

Seznam citované judikatury

ÚSTAVNÍ SOUD:

1. Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 4306/18 – 1 ze dne 21. května 2019
2. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2077/19 ze dne 9. července 2019
3. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2662/16 z 12. prosince 2017
4. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3298/16 ze dne 6. června 2017
5. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 209/18 – 1 ze dne 1. února 2018
6. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3623/15 ze dne 16. června 2016
7. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 769/20 ze dne 31. března 2020

NEJVYŠŠÍ SOUD:

8. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze 13. srpna 1925 sp. zn. Rv I 788/25.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1577/2018 ze dne 30. května 2018
10. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2077/2002 ze dne 4. prosince 2003
11. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2302/2000 ze dne 12. září 2000
12. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 473/2015 ze dne 7. července 2015
13. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 595/2001 ze dne 7. června 2001
14. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 147/2013 ze dne 3. července 2013
15. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4920/2009 ze dne 20. prosince 2011
16. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 233/2018 ze dne 27. února 2018
17. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2724/2018 ze dne 18. září 2018
18. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2743/2015 ze dne 8. července 2015
19. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5502/2015 ze dne 26. ledna 2016

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD:

20. Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 2/2005-32 ze dne 30. března 2006

SBÍRKA GLASER-UNGER:

21. Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 11.170
22. Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 12.136
23. Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 12.979

24. Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger č. 4472
25. Rozhodnutí ze sbírky Glaser-Unger Neue Folge č. 3133

NALÉZACÍ A ODVOLACÍ SOUDY:

26. Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. R IV 993/37 ze dne 18. listopadu 1937 (Vážný)
27. Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 25 Co 257/2017 – 65 ze dne 26. října 2017
28. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 19 C 278/2016 – 29 ze dne 17. března 2017
29. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 30 C 239/2018 – 52 ze dne 10. října 2018
30. Rozsudek Okresního soudu v Liberci č. j. 16 C 272/2015 – 72 ze dne 24. října 2018
31. Rozsudek Okresního soudu v Příbrami č. j. 14 C 54/2019 – 75 ze dne 24. dubna 2019
32. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 13 Co 134/2019 ze dne 25. září 2019
33. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 13 Co 289/2018 ze dne 25. dubna 2019
34. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 14 Co 136/2018 ze dne 17. října 2019
35. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 7/2018 – 156 ze dne 17. července 2018
36. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 266/2015 – 28 ze dne 14. března 2017
37. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 18 Co 269/2017 ze dne 8. února 2018
38. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 19 Co 283/2019 ze dne 28. února 2020
39. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 19 Co 88/2018 ze dne 2. května 2018
40. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 226/2017 – 36 ze dne 20. září 2017
41. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 93/2016 ze dne 23. března 2016
42. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 250/2017 ze dne 10. října 2017
43. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 396/2016 ze dne 3. října 2016
44. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 75/2015 ze dne 11. února 2015
45. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 121/2017 – 170 ze dne 3. května 2017
46. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 268/2016 ze dne 16. ledna 2017
47. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 284/2019 ze dne 12. prosince 2019
48. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 59 Co 261/2016 ze dne 22. září 2016
49. Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 59 Co 404/2015 ze dne 26. února 2016
50. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích č. j. 15 Co 52/2018 – 42 ze dne 23. února 2018
51. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 8 Co 1624/2018-104 ze dne 18. prosince 2018

52. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 119/2014 – 69 ze dne 14. května 2014
53. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 539/2016 – 107 dne 22. června 2017
54. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 67/2019 – 91 ze dne 10. května 2019
55. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 18 Co 71/2019 ze dne 22. května 2019
56. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 20 Co 193/2019 – 103 ze dne 5. září 2019
57. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 20 Co 194/2017 – 102 ze dne 7. září 2017
58. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 143/2017 ze dne 5. června 2017
59. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 182/2019 – 128 ze dne 2. září 2019
60. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 212/2019 – 107 ze dne 2. září 2019
61. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 245/2017 ze dne 31. srpna 2017
62. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 426/2016 ze dne 16. ledna 2017
63. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 27 Co 34/2018 – 328 ze dne 19. února 2018
64. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 20 Co 155/2017 ze dne 18. července 2017
65. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 24 Co 53/2017-89 ze dne 20. února 2017
66. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 12 Co 235/2014 – 66 ze dne 26. června 2014
67. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 15 Co 276/2019 ze dne 15. října 2019
68. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 318/2015 – 45 ze dne 23. července 2015
69. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 486/2017 ze dne 15. ledna 2018
70. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 8/2019 ze dne 20. března 2019
71. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 69 Co 432/2017 ze dne 30. srpna 2017
72. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 71 Co 142/2019 ze dne 15. května 2019
73. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 75 Co 10/2019 – 97 ze dne 28. ledna 2019
74. Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 8 Co 421/2017 – 214 ze dne 20. prosince 2017
75. Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 10 Co 192/2019 – 62 ze dne 18. června 2019
76. Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 18 Co 273/2018 – 73 ze dne 6. února 2019
77. Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 25 Co 90/2018 – 219 ze dne 25. května 2018
78. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 17 Co 382/2017 – 92 ze dne 23. ledna 2018
79. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 17 Co 431/2017 – 236 ze dne 19. ledna 2018

80. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 18 Co 124/2018 – 37 ze dne 22. února 2019
81. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 21 Co 79/2015 – 175 ze dne 2. března 2015
82. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 22 Co 193/2019 ze dne 15. srpna 2019
83. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 22 Co 194/2019 ze dne 19. listopadu 2019
84. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 26 Co 340/2014 – 149 ze dne 20. srpna 2014
85. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 27 Co 201/2019 – 378 ze dne 10. října 2019
86. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 30 Co 382/2015 ze dne 4. listopadu 2015
87. Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 30 Co 398/2016 – 106 ze dne 30. listopadu 2016
88. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019
89. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 70 Co 192/2019 – 36 ze dne 24. června 2019
90. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 11 Co 247/2015 – 74 ze dne 22. října 2015
91. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 12 Co 25/2019 – 92 ze dne 14. května 2019
92. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 245/2018 – 130 ze dne 12. září 2019
93. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 20 Co 176/2015 – 81 ze dne 28. května 2015
94. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 21 Co 422/2015 – 116 ze dne 18. listopadu 2015
95. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 29 Co 334/2015 – 104
96. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 29 Co 451/2017 – 54 ze dne 15. února 2018
97. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 30 Co 181/2018 – 72 ze dne 19. června 2018
98. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 30 Co. 335/2018 ze dne 15. října 2018
99. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 229/2018 – 62 ze dne 21. listopadu 2018
100. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 314/2014 ze dne 3. září 2014
101. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 55 Co 417/2017 – 85 ze dne 21. února 2018
102. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 12 C 39/2016 – 36 ze dne 14. července 2016
103. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 10 C 101/2019 – 14 ze dne 20. března 2019
104. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 č. j. 12 C 389/2017 - 170 ze dne 17. října 2017
105. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 č. j. 19 C 545/2016 – 84 ze dne 28. prosince 2016
106. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 25 C 63/2018 – 42 ze dne 13. března 2018

107. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 č. j. 13 C 182/2015 – 34 ze dne 3. června 2015
108. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 č. j. 67 C 82/2014 – 10 ze dne 24. dubna 2014
109. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 sp. zn. 5 C 161/2017 ze dne 13. dubna 2017
110. Usnesení Okresního soudu Plzeň-jih č. j. 19 C 287/2017 – 123 ze dne 19. října 2017
111. Usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 30 C 352/2016 – 185 ze dne 20. října 2016
112. Usnesení Okresního soudu Praha-východ č. j. 3 C 396/2019 – 11 ze dne 11. prosince 2019
113. Usnesení Okresního soudu Praha-západ č. j. 13 91/2018 – 116 ze dne 3. dubna 2018
114. Usnesení Okresního soudu Praha-západ č. j. 5 C 298/2019 – 10 ze dne 6. srpna 2019
115. Usnesení Okresního soudu v Břeclavi j. č. 4 C 142/2016-31 ze dne 8. září 2016
116. Usnesení Okresního soudu v Hradci Králové č. j. 8 C 225/2019-22 ze dne 7. srpna 2019
117. Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. 23 C 228/2017 ze dne 30. října 2017
118. Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. 8 C 306/2015 – 68 ze dne 27. července 2015
119. Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. č.j. 9 C 71/2019 – 47 ze dne 11. března 2019
120. Usnesení Okresního soudu v Jičíně č. j. 11 C 255/2016 ze dne 16. prosince 2016
121. Usnesení Okresního soudu v Jihlavě č. j. 20 C 72/2014 – 23 ze dne 23. prosince 2014
122. Usnesení Okresního soudu v Karviné č. j. 24 C 149/2019 – 8 ze dne 6. června 2019
123. Usnesení Okresního soudu v Klatovech č. j. 7 C 160/2016 – 87 ze dne 22. prosince 2016
124. Usnesení Okresního soudu v Náchodě č. j. 6 C 177/2019 – 38 ze dne 2. října 2019
125. Usnesení Okresního soudu v Novém Jičíně č. j. 17 C 170/2016 – 36 ze dne 21. listopadu 2016
126. Usnesení Okresního soudu v Olomouci č. j. 16 C 380/2017 – 155 ze dne 10. října 2018
127. Usnesení Okresního soudu v Olomouci sp. zn. 21 C 208/2014 ze dne 4. července 2014
128. Usnesení Okresního soudu v Ostravě č. j. 63 C 50/2018 – 26 ze dne 21. února 2018

129. Usnesení Okresního soudu v Prostějově č. j. 5 C 232/2015 – 118 ze dne 22. června 2017
130. Usnesení Okresního soudu v Ústí nad Orlicí č. j. 11 C 126/2016 – 41 ze dne 16. srpna 2016
131. Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku č. j. 41 C 72/2015 – 88 ze dne 26. října 2015
132. Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku č. j. 9 C 309/2015 ze dne 4. ledna 2016
133. Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku č. j. 41 C 72/2015 – 88 ze dne 26. října 2015
134. Usnesení Okresního soudu ve Svitavách č. j. 10 C 181/2018 – 18 ze dne 24. července 2018
135. Usnesení Okresního soudu ve Svitavách č. j. 6 C 165/2016 – 34 ze dne 8. července 2016
136. Usnesení Okresního soudu ve Vsetíně č. j. 13 C 76/2019 – 93 ze dne 20. května 2019
137. Usnesení Okresního soudu ve Vsetíně č. j. 22 C 50/2014 – 39 ze dne 23. dubna 2014
138. Usnesení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou č. j. 10 C 147/2019 – 55 ze dne 20. června 2019

Příloha č. 1: Vybraná judikatura nalézacích a odvolacích soudů

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 121/2017 – 170 ze dne 3. května 2017

Posesorní řízení nelze přerušit, protože současně probíhá řízení petitorní. V posesorním řízení se poskytuje ochrana držbě, v petitorním řízení rohoduje spor o lepší právo. Litispedence mezi posesoriem a petitoriem není dána.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích č. j. 15 Co 52/2018 – 42 ze dne 23. února 2018

V posesorním řízení není místo pro rozsáhlejší dokazování.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 59 Co 404/2015 ze dne 26. února 2016

Kdo uspěl s návrhem na ochranu držby nemá povinnost zahájit řízení petitorní. Iniciativa brojít proti výsledku posesorního řízení tíží toho, kdo v něm neuspěl.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 143/2017 ze dne 5. června 2017

Za rušení nelze považovat pouhé oznámení o údajném zániku nájemního práva dosavadního nájemce.

Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 70 Co 192/2019 – 36 ze dne 24. června 2019

Příslušným nástrojem je žaloba na vyklizení nemovitosti, ne svémocné vyklizení. Proti takovému svémocnému vyklizení přísluší nájemci posesorní ochrana.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 20 Co 155/2017 ze dne 18. července 2017

V rozhodnutí o posesorní žalobě může soud uložit povinnost vyklidit nemovitost.

Usnesení Okresního soudu v Novém Jičíně č. j. 17 C 170/2016 – 36 ze dne 21. listopadu 2016

Petit u posesorní žaloby může znít jen na bezprostřední ochranu držby, nelze požadovat uložení splnění povinnosti, jež by nepřiměřeně zasáhla do práv druhých. Petit tak nemůže například směřovat k rozsáhlejšímu a „trvalejšímu“ uspořádání poměrů. K tomu slouží petitorium.

Usnesení Okresního soudu Plzeň-jih č. j. 19 C 287/2017 – 123 ze dne 19. října 2017

Posesorní ochrana nepřísluší proti terénním úpravám.

Usnesení Okresního soudu ve Vsetíně č. j. 22 C 50/2014 – 39 ze dne 23. dubna 2014

Uvedení v předchozí stav nelze pojímat doslova. Lze uložit i jen splnění takové povinnosti, kterou bude zajištěna nerušená držba držitele.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 14 Co 136/2018 ze dne 17. října 2019

Vypuzení z držby nemusí být jen *vi, clam, precario*.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

Výrok nemusí doslovně odpovídat navrženému petitu, ale musí jej vyčerpat (nelze přisoudit více nebo méně).

Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 30 Co 181/2018 – 72 ze dne 19. června 2018

Žaloba z rušené držby přísluší společenství vlastníků jednotek i proti němu.

Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 22 Co 193/2019 ze dne 15. srpna 2019

Předběžné opatření v posesorním řízení není samo o sobě vyloučeno.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 54 Co 75/2015 ze dne 11. února 2015

Lhůta pro rozhodnutí je lhůtou pořádkovou, nelze z ní pro účastníky v posesorním řízení vyvodit žádné procesní důsledky.

Usnesení Okresního soudu v Chomutově č. j. 23 C 228/2017 ze dne 30. října 2017

Soud nemůže v posesorním řízení odložit vykonatelnost konečného usnesení.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 15 Co 276/2019 ze dne 15. října

Soud je povinen doručit ostatním účastníkům žalobu, a to nejpozději s rozhodnutím.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 58 Co 284/2019 ze dne 12. prosince 2019

Žalobci stačí prokazovat jen samotné rušení, nemusí prokazovat svémoc podle § 177 odst. 1 OSŘ.

Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 29 Co 451/2017 – 54 ze dne 15. února 2018

K provedení posesorního řízení je dána pravomoc jen obecným soudům.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 37 Co 93/2016 ze dne 23. března 2016

Musí být zachována jak lhůta objektivní i subjektivní prekluzivní lhůta.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 57 Co 318/2015 – 45 ze dne 23. července 2015

Běh prekluzivních lhůt nestaví ani probíhající neformální smírcí jednání.

Usnesení Okresního soudu Plzeň-jih č. j. 19 C 287/2017 – 123 ze dne 19. října 2017

Překluzivní lhůta běží od zahájení stavebních prací

Usnesení Okresního soudu v Olomouci č. j. 16 C 380/2017 – 155 ze dne 10. října 2018

V řízení podle § 1004 OZ nelze uložit odstranění stavby.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 266/2015 – 28 ze dne 14. března 2017

Nesložení jistoty není samo o sobě důvod pro zamítnutí žaloby.

Usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 7/2018 – 156 ze dne 17. července 2018

Žaloba podle § 1004 OZ nepřísluší proti již dokončené stavbě.

Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 314/2014 – 36 ze dne 3. září 2014

K rušení držby může dojít i verbálně (např. výhružka).

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

Změna intenzity rušení může založit novou prekluzivní lhůtu pro žalobu z rušené držby

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 17 Co 36/2019 – 35 ze dne 22. května 2019

Žaloba pro rušení držby nepřísluší k prozatímnímu zajištění dodávek energií při sporu dodavatelem. K tomu je určen návrh na nařízení předběžného opatření v petitorním řízení.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 12 Co 235/2014 – 66 ze dne 26. června 2014

Posesorní žaloba přísluší spoludržiteli proti jinému spoludržiteli, pokud tento vykonává něco, k čemu je potřeba společného souhlasu, nebo brání jiným spoludržitelům ve výkonu práva.

Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 30 Co 382/2015 ze dne 4. listopadu 2015

V posesorním řízení lze schválit smír.

Příloha č. 2: Modelové rozhodnutí

Jedním ze zamýšlených (a věřím že i dosažených) cílů této práce bylo opustit monografie z knihoven a projít pokud možno nejvíce rozhodnutí nalézacích a odvolacích soudů. Prošel jsem drtivou většinou rozhodnutí a závěry z nich využil při psaní práce. Předmětná rozhodnutí nejsou veřejně dostupná například z právních informačních systémů, a proto i smyslem práce bylo zpřístupnit v nich obsažené důležité závěry.

V práci jsem občasně poukazoval na nesprávné závěry nebo nevhodný postup soudů v posesorních řízeních. Na závěr bych rád poukázal i na příklad dobré praxe na rozhodnutí nalézacího soudu, Okresního soudu Praha-západ.

Na pouhých dvou stranách byl soud s to obratně rozhodnout o ochraně rušené držby a toto rozhodnutí krátce, ale dostatečně odůvodnit. Stejně jako nemají účastníci tvrdit a prokazovat co není nutné, tak pro účastníky také nejsou nutné dlouhé opakované citace zákonných ustanovení či komentářů.

Posesorní řízení má být rychlé a rozhodnutí v něm stručné a přesvědčivé. V níže uvedeném anonymizovaném rozhodnutí je to dáno.

U S N E S E N Í

Okresní soud Praha-západ rozhodl předsedkyní senátu Mgr. Kateřinou Bornovou jako samosoudkyní ve věci žalobce, nar., bytem, zastoupeného Mgr. Irenou Havránkovou, advokátkou se sídlem Mladoboleslavská 514, 190 17 Praha 9 proti žalované, nar., bytem

žaloba z rušené držby

t a k t o :

Žalovaná je povinna zdržet se rušení držby nemovitých věcí – budovy č.p., nacházející se na pozemku parc. č. St., pozemku parc. č. St. a pozemku parc. č. vše v k.ú., obec, které užívá žalobce.

Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 5.600,- Kč k rukám právní zástupkyně žalobce do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Žalobce je povinen zaplatit na účet Okresního soudu Praha-západ soudní poplatek ve výši 2.000,-Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se domáhal vydání rozhodnutí, kterým by bylo uloženo žalované zdržet se rušení držby nemovitých věcí budovy č.p. stojící na pozemku parc.č. st., pozemku parc. č. st. a pozemku parc. č. vše v k.ú. Svou žalobu odůvodnil tím, že žalovaná je vlastníci pozemků parc. č. st. a pozemku parc.č. Nemovitost č.p. mají účastníci ve společném jmění manželů, které nebylo dosud po rozvodu vypořádáno. Žalobce žije od roku 2006 v nemovitosti sám, neboť žalovaná opustila společnou domácnost. dne 16.5.2015 žalobce zjistil, že vrata vedoucí k domu jsou opatřena řetězem a zámkem s cedulí „soukromý pozemek – nepoužívat“. Pozemky jsou jedinou přístupovou cestou k domu, kde žalobce bydlí.

Z výpisu z katastru nemovitostí soud zjistil, že na LV č. ú je zapsáno vlastnictví účastníků k budově čp. stojící na pozemku parc.č. st. v k.ú., obec. Nemovitost je ve společném jmění manželů. Na LV. č. žalované k pozemkům parc.č. st. a parc.č. rovněž v k.ú., obec. je zapsáno vlastnictví žalované k pozemkům parc. č. St. a parc. č. rovněž v k. ú. obec.

Z úředního záznamu o podání vysvětlení ze dne 16.5.2015 soud zjistil, že žalobce oznámil Policii České republiky, že mu byl zamezen vstup na pozemek tím, že někdo dal na vrata visací zámek. Žalobce se domnívá, že je to schválnost a šikana jeho bývalé manželky.

Na fotografiích jsou vidět vrata opatřena visacím zámekem a cedulí soukromý pozemek nepoužívat.

Podle ustanovení § 1003 zákona č. 89/2012 Sb. držbu není nikdo oprávněn svémocně rušit. Kdo byl v držbě rušen, může se domáhat, aby se rušitel rušení zdržel a vše uvedl v předešlý stav.

V rámci řízení zjišťuje soud jen existenci držby a jejího rušení. Jak vyplývá z výpisů z katastru nemovitostí žalobce je společně se žalovanou vlastníkem budovy stojící na pozemku žalované. Fotografiemi a úředním záznamem policie prokázal žalobce překážku na vstupních vratech na pozemek.

Za této důkazní situace soud žalobě vyhověl a uložil žalované zdržet se rušení držby žalobce.

O nákladech řízení rozhodl soud podle ustanovení §142 odst. 1 o.s.ř. a úspěšnému žalobci přiznal náhradu nákladů řízení spočívající v zaplaceném soudním poplatku ve výši 2.000,-Kč, v nákladech právního zastoupení ve dvou úkonech po 1.500,- Kč podle §9 odst. 1 vyhl.č. 177/1996 Sb. a ve dvou režijních paušálech po 300,-Kč podle vyhl.č. 177/1996Sb.

O soudním poplatku rozhodl soud podle § 2 odst. 1 zákona č. 549/1991Sb a uložil žalobci povinnost zaplatit soudní poplatek z návrhu ve výši 2.000,- Kč podle položky 4 písm. c) sazebníku citovaného zákona.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení lze podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení ke Krajskému soudu v Praze prostřednictvím soudu zdejšího.

V Praze dne 8. června 2015

Mgr. Kateřina Bornová, v.r.

předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:

Michaela Němečková

Abstrakt

Posesorní ochrana

Tato práce si klade za cíl postihnout komplexní institut držby a její ochrany pořadem právem formou tzv. interdikttní ochrany. Důraz je dán na kontextuální výklad a představení vývoje držební nauky. Výklad je věnován římskoprávnímu pojetí držby, přístupu von Savignyho a Iheringa, jakož i dalšímu vývoji v podobě učení Randy a Krčmáře. Těžiště hmotněprávní části práce je platná úprava držby. Závěr této části práce naznačuje, že držba je absolutní právo, netoliko faktický stav.

V druhé části práce je podán výklad o vývoji interdikttní ochrany s důrazem na ochranu držby v obecném zákoníku občanském a neuspokojivou úpravu v předcházejícím občanském zákoníku. Jádrou částí práce je popis praktického využití posesorní ochrany, který je založen na analýze rozhodovací praxe soudů od roku 2014. Související statistické údaje pak poskytují odpověď na otázku, zdali a jak je posesorní ochrana držby využívána.

Klíčová slova

držba, posesorní ochrana, ochrana držby, žaloba z rušené držby, rušení držby, posesorní řízení

Abstract

Interdict protection

The aim of this thesis is to cover the complex institute of possession and its protection by means of law, by so called interdict protection. The emphasis is laid on contextual explication and introduction into doctrine of possession. Following topics are explicated: the law of possession in Roman law, doctrine of von Savigny and Ihering, as well as consequent development of doctrine of possession represented by Randa and Krčmář. For the focal point of section regarding substantive law the current legislation on possession is set. The conclusion of this part of the thesis implies that possession is an absolute right not a mere actuality.

In the second section of this thesis development of interdict protection is explicated with emphasis laid on protection of possession in the Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch and dissatisfactory legislation on possession in the previous civil code. The core of this section of this thesis is description of practical use of interdict protection which is based on analysis of court decisions made since 2014. Related stats provide the answer to the question whether and how the interdict protection of possession is made use of.

Keywords

Possession, interdict protection, protection of possession, disturbance of possession, interdict proceedings